

वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

(आ.व. ०७३/०७४)

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

२०७४ असोज

मन्तव्य

हामी संविधान कार्यान्वयनको महत्त्वपूर्ण चरणमा छौं । नेपालको संविधानअनुरूप स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न भई निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूले शासन संचालन गर्न पाउनु आफैमा महत्त्वपूर्ण उपलब्धि हो भने प्रदेश र संघको निर्वाचनसमेत सम्पन्न हुन गइरहेको सन्दर्भमा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूलाई शासन संचालनमा सहयोग पुर्याउनु प्रशासन संयन्त्रको महत्त्वपूर्ण जिम्मेवारी हो । संविधानले व्यवस्था गरेअनुरूप संस्था, प्रणाली र पद्धति स्थापित गर्ने अवसर र चुनौती हाम्रो सामु छ । संविधानले परिलक्षित गरेका आर्थिक सामाजिक रूपान्तरणका लक्ष्यहरू प्राप्तिका लागि आवश्यक प्रशासनिक प्रणालीको पुनर्संरचना, वित्तीय संघीयता, स्रोत परिचालन र त्यसको समयोचित व्यवस्थापन गर्नुपर्ने भएको छ ।

नेपालको संविधान, सुशासन (संचालन तथा व्यवस्थापन) ऐन, २०६४, स्थानीय तह सञ्चालन ऐन, २०७४ लगायतका कानूनी व्यवस्था र कार्यक्रमहरूको माध्यमबाट राज्यको शासन र प्रशासनिक प्रणालीलाई सरल, जनमुखी, उत्तरदायी र स्वच्छ बनाउने विषयमा सरकार प्रतिवद्ध छ ।

शासकीय व्यवस्थापन तथा संयोजनकारी भूमिकामा रहेको प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयलाई सुशासनको नेतृत्वदायी उत्कृष्ट निकायको रूपमा विकास गर्न अनुगमनको कार्यक्षेत्रलाई थप विस्तृतीकरण गर्दै लैजानुपर्ने खाँचो देखिएको छ ।

अन्त्यमा, सुशासन (सञ्चालन तथा व्यवस्थापन) ऐन, २०६४ को दफा ४१ को उपदफा (१) ले गरेको व्यवस्थाअनुरूप यस कार्यालयले प्रस्तुत प्रतिवेदन तयार गरी सार्वजनिक गरेको छ । प्रस्तुत प्रतिवेदनले यस कार्यालयका गतिविधिलाई सार्वजनिक गरी पारदर्शिताको अभिवृद्धिमा महत्त्वपूर्ण सघाउ पुर्याउने मेरो अपेक्षा छ । प्रस्तुत प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्यमा संलग्न प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयका सचिव श्री केदारबहादुर अधिकारीलगायत अन्य सम्बद्ध सबै कर्मचारीहरूलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

राजेन्द्र किशोर क्षेत्री

मुख्य सचिव

विषय-सूची

परिच्छेद-१ प्रारम्भिक	१०
परिच्छेद २ बजेट कार्यक्रम तथा खर्च विवरण	३१
परिच्छेद -३ कार्यसम्पादन तथा उपलब्धिहरू	३७
परिच्छेद -४ भावी कार्यदिशा.....	९१
परिच्छेद ५ उपसंहार	९४
अनुसूची १ प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको संगठन संरचना	९५
अनुसूची २ राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरूको आ.व. २०७३।७४ को वार्षिक प्रगति	९७

कार्यकारी सारांश

सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ को दफा ४१ को उपदफा (१) मा भएको प्रावधानबमोजिम यस कार्यालयद्वारा आर्थिक वर्ष २०७३/०७४ को वार्षिक प्रतिवेदन तयार पारिएको छ। मुलुकको सर्वोच्च प्रशासनिक निकायको रूपमा रहेको प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयबाट सम्पादित गतिविधिको प्रकाशनले मुलुकको समग्र सार्वजनिक प्रशासनलाई प्रतिबिम्बित गर्ने भएकोले यसबाट सुशासन प्रवर्द्धनमा टेवा पुग्ने विश्वास लिइएको छ। यस प्रतिवेदनले आ.व. ०७३।७४ मा यस कार्यालयबाट सम्पादित क्रियाकलापहरू समेटेको छ। यस प्रतिवेदनले समेटेका मुख्य क्रियाकलापहरूको सारांश यसप्रकार छः

१. आ.व. ०७३।७४ मा नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्को ६७ वटा बैठक बसी १,२४७ वटा प्रस्तावउपर १,५६९ वटा निर्णय भएको छ। यसका साथै मन्त्रिपरिषद्का विभिन्न विषयगत समितिहरूमध्ये आर्थिक तथा पूर्वाधार समितिको १५ वटा बैठकबाट ३१ निर्णय, विधेयक समितिको २४ बैठकबाट ७२ निर्णय, प्रशासन समितिबाट १ निर्णय र सामाजिक समितिको ८ वटा बैठकबाट १८ वटा निर्णयहरू भएका छन्।
२. आ.व ०७३।७४ मा नेपाल सरकारका मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा २० (बीस) पटक सचिव बैठक बसी सार्वजनिक महत्त्वका ११० वटा निर्णयहरू भएका छन्। सचिव बैठकबाट भएका निर्णयहरूको कार्यान्वयनको अवस्था सम्बन्धमा सम्बन्धित निकायहरूबाट पछिल्लो कार्यप्रगति विवरण माग गरी मासिक रूपमा समीक्षा गर्ने गरिएको छ।
३. सार्वजनिक निकायमा हुने नियुक्तिलाई पारदर्शी एवम् अनुमानयोग्य बनाउन मन्त्रालयहरूले मातहतका निकायहरूमा पदाधिकारीहरू नियुक्ति गर्दा योग्यता, अनुभव, जवाफदेहिता, नतिजामूलक सेवा प्रवाहलगायतका विषयवस्तु समेटेर विशिष्टिकृत मापदण्ड बनाई कार्यान्वयन गर्नुपर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ।
४. आर्थिक अनुशासनलाई कायम राख्न बेरुजु फछ्यौटलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी फछ्यौटको मासिक कार्ययोजना बनाई मूल्याङ्कन तथा अनुगमन समितिमा समीक्षा गर्ने व्यवस्था गरिएको छ।
५. सबै मन्त्रालयहरूले राष्ट्रिय योजना आयोगको समन्वयमा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत कार्यविस्तृतीकरणअनुरूप संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबाट संचालन गर्ने योजना तथा कार्यक्रमको प्रकृति, क्षेत्र र लक्षित वर्ग आदिका आधारमा मापदण्ड बनाई सोही तहमा हस्तान्तरण गर्ने व्यवस्था गरिएको छ। साथै कार्यविस्तृतीकरणका आधारमा कार्यविधि बनाई स्थानीय तह र प्रदेशमा जाने कार्यसूचीअनुरूप जनशक्ति र श्रोतसमेत सोही तहमा प्रवाह गर्नेतर्फको अग्रसरता रहेको छ।

६. नेपाल सरकारले संघीय स्वरूपअनुरूप स्थानीय तह कार्यान्वयनमा ल्याइसकेकोले नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकार सूचिभित्र पर्ने गरी गर्ने प्रचलित कानून तदनुकूल पुनरावलोकन गर्ने र नयाँ कानून निर्माण गर्दा समेत सोहीअनुरूप गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ ।
७. सबै मन्त्रालय र निकायहरूले आफू मातहतका सेवा केन्द्रहरूको पुनर्संरचना गर्दा जनसंख्याको वितरण र सेवाग्राहीको सहजताको अध्ययनको आधारमा समग्र पुनर्संरचना र संविधानको कार्यान्वयनलाई मुख्य आधार मानी गर्नुपर्ने गरी निर्देशन गरिएको छ ।
८. नेपालको संविधानबमोजिम संघीयता कार्यान्वयन तथा प्रशासन पुनःसंरचनासम्बन्धी कार्य सम्पन्न गर्न नेपालको संविधान तथा नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०७३।१०।१८ मा स्वीकृत संविधानको अनुसूची ५, ६, ७, ८ र ९ मा उल्लिखित संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको एकल तथा साझा अधिकार सूचीको कार्यविस्तृतीकरण पुस्तिकाको रूपमा प्रकाशित गरिएको छ ।
९. सम्बन्धित मन्त्रालय, राष्ट्रिय योजना आयोग र अर्थ मन्त्रालयले आ.व. २०७३/७४ को बजेट तर्जुमा गर्दा संविधानबमोजिमको कार्यसूची विस्तृतीकरणअनुसार कार्यजिम्मेवारी, बजेट र कर्मचारी स्थानीय तहमा पठाउने र स्थानीय निकायले प्राप्त गरेको पुँजीगत अनुदानमा कम्तीमा शतप्रतिशत वृद्धि गरी स्थानीय तहमा रहेको पूर्वाधारको न्यूनता, सेवाको कमी र गुणस्तर सुधारलाई सम्बोधन गर्न अर्थ मन्त्रालयलाई निर्देशन गर्ने गरी व्यवस्था मिलाइएको छ ।
१०. २०७३।०९।२९ गते मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा बसेको बैठकबाट पुँजीगत खर्चसँग सम्बन्धित मन्त्रालय/ निकायहरूले कार्यस्थलमा कर्मचारीहरू अभाव हुन नदिने व्यवस्था मिलाउने एवम् नियमित अनुगमन गरी आयोजनाहरूको कार्यान्वयनमा रहेका समस्याहरू तत्काल समाधान गर्ने र समाधान गर्न नसकिएका समस्याहरूको जानकारी सम्बन्धित निकायहरूमा उपलब्ध गराउने कार्यमा सक्रियता ल्याई पुँजीगत खर्चको अभिवृद्धि गर्न निर्देशन गरिएको छ ।
११. २०७३।०९।२७ गते मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा बसेको बैठकले पूर्वाधारसम्बद्ध आयोजनाहरूको प्रभावकारिता एवम् पुँजीगत खर्च अभिवृद्धिको लागि तत्कालीन एवम् दीर्घकालीन सुधारका क्षेत्रहरूको प्राविधिक दृष्टिकोण पहिचान गरी प्रतिवेदन गर्न सडक विभागका महानिर्देशकको संयोजकत्वमा अध्ययन तथा सुझाव समिति गठन गरिएको छ । आयोजनाहरूमा खर्च, गुणस्तर नहुने, बेरुजु दोहोरिने तथा बढ्दै जाने स्थितिलाई नियन्त्रण गरी पुँजीगत खर्चमा वृद्धि गर्न सम्बद्ध विभागका महानिर्देशकले अनिवार्य रूपमा वर्षको एक पटक मातहतका आयोजनाको स्थलगत निरीक्षण गरी प्रतिवेदन गर्ने तथा आयोजनाको

कार्यान्वयनमा देखिएका समस्यालाई अनुगमनका क्रममा तत्कालै निर्णय गरी समाधान गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ ।

१२. सम्माननीय प्रधानमन्त्री, नेपाल सरकारका मुख्य सचिवसहितलाई सम्बोधन गरी प्राप्त हुने भ्रष्टाचार एवम् अनियमिततासम्बन्धी उजुरीहरूको सम्बन्धमा आवश्यक निर्देशन, छानबिन र कारबाही गरिएको छ ।
१३. हेलो सरकारलाई पाँचवटै विकास क्षेत्रमा बिस्तार गरी स्थानीयकरण गरिएको छ । हेलो सरकारलाई विद्युतीयमैत्री बनाउन नयाँ सफ्टवेयरको प्रयोग एवम् मोबाइल एप तयार गरी आगामी दिनमा सम्बन्धित निकायलाई नै उत्तरदायी बनाउने गरी हेलो सरकारलाई कल सेन्टरको रूपमा संचालनमा ल्याउने कार्यप्रक्रिया अघि बढाइएको छ ।
१४. हेलो सरकार कक्षमा पछिल्लो समयमा औसत मासिक १,००० भन्दा बढी गुनासो प्राप्त हुने गरेका छन् । जसमध्ये सबैभन्दा बढी गुनासा क्रमशः गृह मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय, संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय, नेपाल नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका रहेका छन् । आ.व. ०७३।०७४ मा १६,८९१ वटा गुनासा प्राप्त भएकोमा १२,२३५ वटा अर्थात् ७४% गुनासाहरू फछ्यौट गरिएको छ ।
१५. कार्यालयको कार्यक्षेत्र र कार्यचापमा भएको बढोत्तरी एवम् सूचना प्रविधिको बढ्दो प्रयोगबाट हाल मौजुदा सूचना प्रविधि प्रणाली अपुग भएको महशुस गरी छरितो, भरपर्दो र व्यवस्थित प्रविधि निर्माणका लागि कार्यालय भवनमा अप्टिकल फाइबर प्रविधिबाट नेटवर्क सञ्जाल बिस्तार गरिनुका साथै कार्यालय परिसरमा इन्टरनेट प्रोटोकल क्यामेरा (IP Camera) जडान गरी संचालनमा ल्याइएको छ ।
१६. एकीकृत व्यक्तिगत परिचय तथा अभिलेखीकरण प्रणालीको विकासका लागि सूचना प्रविधि विभाग र राष्ट्रिय सूचना प्रविधि केन्द्रलाई आपसमा समन्वय गरी वैयक्तिक विवरणको विद्युतीय अभिलेख गर्न तथा प्रमुख सरकारी निकायहरूको प्रणालीमा प्रयोग भएको प्रविधि, विवरण संकलनका प्रविष्टिहरू, प्रणालीको उद्देश्य र क्षेत्रका सम्बन्धमा अध्ययन गरी System Integration को सुझावसहितको प्रतिवेदन तयार पार्न निर्देशन दिइएको छ ।
१७. कर्मचारीहरूको दक्षता र क्षमता अभिवृद्धि गर्न एवम् समयसापेक्ष बनाउन क्षमता विकास कार्यक्रमहरू संचालन गरिएको छ । मुलुक राजनीतिक र प्रशासनिक रूपान्तरणको चरणमा रहेको अवस्थामा संघीय प्रणालीको कार्यान्वयनको अवस्था, विद्युतीय सुशासनको प्रयोग, सेवा प्रवाहको तैरतरिकालगायतका विश्वमा भएका असल अभ्यासहरूको जानकारी र ज्ञान तथा सीप हासिलको लागि कर्मचारीहरूलाई विभिन्न मुलुकमा वैदेशिक अवलोकन भ्रमणअन्तर्गत अध्ययन, अवलोकन गर्ने अवसर प्रदान गरिएको छ ।

१८. यस कार्यालय तथा यस कार्यालयलाई सम्पर्क विन्दु तोकिएका सम्बद्ध निकायहरूको नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) मा पेस गर्नुपर्ने प्रस्तावहरू तयार गरी पेस गरिएको छ । साथै स्वीकृत प्रस्तावहरू कार्यान्वयनको लागि सम्बन्धित निकायहरूमा सहजीकरण गरिएको छ ।
१९. यस आ.व.मा सम्माननीय प्रधानमन्त्री, नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद् एवम् यस कार्यालयलाई समेत विपक्षी बनाई सर्वोच्च अदालत, उच्च तथा जिल्ला अदालतहरूबाट म्याद तामेल भई दर्ता हुन आएका ५१६ थान मुद्दाहरूको लिखित जवाफ तथा ३६ थान प्रतिउत्तर—पत्र तयार गरी सम्बन्धित अदालतमा लेखी पठाएको छ ।
२०. निर्वाचन क्षेत्र निर्धारणका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्नेसम्बन्धी विधेयक तयार गरी व्यवस्थापिका—संसदसमक्ष पेस गरिएको छ । राष्ट्रिय सतर्कता प्रहरी (दोस्रो संशोधन) नियमावली, २०७३; भूकम्पबाट प्रभावित संरचनाको पुनर्निर्माणको लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७३; सार्वजनिक खरिद (चौथो एवम् पाचौं संशोधन) नियमावली, २०७३ नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भई लागू गरिएको छ ।
२१. फैसला कार्यान्वयन अनुगमन समितिको बैठक बसी ७७ वटा मुद्दा सम्बन्धित मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाउने निर्णय भई पत्राचार गरिएको छ भने कानूनी जटिलता देखिएका विषयमा कानूनी राय माग हुँदा विभिन्न १३ वटा विषयमा राय प्रदान गरिएको छ ।
२२. नेपाल सरकारको मिति २०७३।११।१२ को निर्णयानुसार नेपाल सरकारका मुख्य सचिवको संयोजकत्वमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्र, सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालय, अर्थ मन्त्रालय, महालेखा नियन्त्रकको कार्यालयका सचिव सदस्य तथा यस कार्यालयका शासकीय सुधार हेर्ने सचिव सदस्य—सचिव हुने गरी ७ सदस्यीय राष्ट्रिय सदाचार नीति तर्जुमा समिति गठन भई उक्त समितिमार्फत् विज्ञहरूसमेतको सहभागितामा सार्वजनिक, निजी, सहकारी, गैरसरकारी, नागरिक समाज सबै क्षेत्रलाई समेट्ने गरी राष्ट्रिय सदाचार नीति मस्यौदा तयार पारिएको छ ।
२३. नेपाल सरकार (सम्माननीय प्रधानमन्त्रीस्तर) को मिति २०७३।१०।२५ को निर्णयानुसार विकास निर्माण, राजस्व परिचालन र सार्वजनिक सेवा प्रवाहको निरीक्षण गर्ने गरी आर्थिक पूर्वाधार महाशाखा हेर्ने सचिवको संयोजकत्वमा उच्चस्तरीय अनुगमन समिति गठन गरी आवश्यकताअनुसार जिल्ला, क्षेत्र, प्रदेश तथा केन्द्रमा सञ्चालन भएका विकास निर्माण कार्य, राजस्व परिचालन, सार्वजनिक सेवा प्रवाहको अवस्था र समस्याबारे स्थलगत अवलोकन एवम् प्रतिवेदन आधारमा समस्या समाधानतर्फ आवश्यक पहल गरिएको छ ।
२४. आर्थिक वर्ष २०७३/७४ का लागि सबै मन्त्रालयहरूको नतिजामूलक कार्यसम्पादन सूचकको मस्यौदा तयार गरी पेस गरिएको छ । अनलाइन अनुगमनका साथै कार्यसम्पादन करारमा उक्त सूचकहरू उपयोग हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

२५. प्रत्येक विकास क्षेत्रअन्तर्गत सञ्चालित ठूला र राष्ट्रिय प्राथमिकताप्राप्त आयोजनाहरूको निरीक्षण अनुगमन गरी तोकिएको समयमा सम्पन्न गर्न, विकास निर्माणका कार्यमा पुँजीगत खर्च अति न्यून हुने गरेकोमा यस आर्थिक वर्षमा पुँजीगत खर्च कम्तीमा ८०% पुऱ्याउने गरी कार्यसम्पादन गर्न निर्देशन एवम् सहजीकरण गरिएको छ ।
२६. राष्ट्रिय प्राथमिकताप्राप्त पूर्वाधार योजनाहरूको निर्माणमा विशेष ध्यान केन्द्रित गरिएको छ । राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाको प्रधानमन्त्रीस्तर, मुख्य सचिवस्तर, सचिवस्तरमा समेत अनुगमन गरी प्रगति समीक्षा र सहजीकरण गरिएको छ । आयोजनाहरूको भौतिक तथा वित्तीय कार्यप्रगति र समस्याबारे छलफल गरी सम्बन्धित मन्त्रालय तथा आयोजना प्रमुखहरूलाई निर्देशन दिने एवम् आवश्यक सहयोग र समन्वय गरिएको छ । सडक, विद्युत्, सिंचाई, खानेपानी, विमानस्थल, पूलपूलेसालगायतका भौतिक पूर्वाधार निर्माणको तीव्रताका लागि आवश्यक समन्वय, सहयोग, सहजीकरण र प्रगतिको अनुगमन एवम् विश्लेषण गरिएको छ ।
२७. राष्ट्रिय उर्जा संकट निवारण तथा विद्युत् विकास दशकसम्बन्धी कार्ययोजना, २०७२ मा हालसम्म भएका कार्यप्रगति समीक्षा गरी उर्जा मन्त्रालयले विद्युत् आयात गर्नको लागि विभिन्न वैकल्पिक उपायहरू समेत अवलम्बन गरी आवश्यक संरचनाहरूको निर्माण कार्य सम्पन्न गरी विद्युत् आयातको करिडोर विकास गर्ने व्यवस्था मिलाउन निर्देशन गरिएको छ ।
२८. सम्माननीय प्रधानमन्त्रीबाट काठमाडौं उपत्यकालगायत मुलुकका अन्य भागहरूलाई पूर्णरूपमा लोडसेडिङमुक्त राख्ने, विद्युत् चुहावट नियन्त्रण गर्ने तथा दीर्घकालीन रूपमा विद्युत् उत्पादन, प्रसारण र वितरणको कामलाई रणनीतिक रूपमा प्रभावकारी बनाउने सन्दर्भमा छलफल र निर्देशन भएअनुरूप कार्यान्वयन गर्न समन्वय र सहजीकरण गरिएको छ । तदनुरूप जनताले उर्जा व्यवस्थापनमा सहजता अनुभूति गरेको नतिजा प्राप्त भएको छ ।
२९. अत्यावश्यक वस्तु तथा सेवाको आपूर्ति व्यवस्थापन, विपद् एवम् संकट व्यवस्थापनमा यस कार्यालयले समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्ने गरेको छ ।
३०. यातायात व्यवस्था विभाग र अन्तर्गतका निकायहरूको सेवा प्रवाह र यातायात क्षेत्रका समस्याको समाधान गर्न यातायात व्यवस्था विभागले यातायात व्यवस्थापन तथा सवारी चालक अनुमतिपत्रसँग सम्बन्धित विद्यमान ऐन, नियम, कार्यविधि, संरचना र प्रविधि सुधारमा कार्यान्वयनयोग्य सुधार कार्ययोजना माग गरी सम्बन्धित निकायहरूको समन्वयमा कर्मचारीहरूको आवश्यक व्यवस्थापन गर्नुका साथै कार्यान्वयन तथा अन्तर-निकाय समन्वय गरी सहजीकरणको व्यवस्था मिलाइएको छ ।
३१. वैदेशिक रोजगारीको शिलशिलामा विदेशमा अलपत्र परेका नेपालीहरूको समस्या समाधान गर्ने तथा वैदेशिक रोजगारीको समग्र व्यवस्थापनको सवालमा सम्बन्धित निकायको समस्याको अध्ययन गरी समस्या समाधानको आवश्यक पहलकदमी लिइएको छ ।

३२. काठमाडौं उपत्यका मेलम्ची खानेपानी आयोजनाको पाइप बिछ्याउने निकायहरूलाई कार्य विभाजन गरिएको, काठमाडौं उपत्यकामा भइरहेको सार्वजनिक निर्माण र यातायात व्यवस्थाको प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा अन्तर-निकाय समन्वय गर्न निर्देशन दिइएको र सार्वजनिक निर्माण यातायात सेवा व्यवस्थापन तथा कार्यान्वयन समिति गठन गरी सुधार प्रयास गरिएको छ ।
३३. पूर्वाधार निर्माणसम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड तयार गर्ने सम्बन्धमा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहमा आम नागरिकले उपभोग गर्ने सडक, पुल, झोलुङ्गे पुल, शहरी पूर्वाधारतर्फ अस्पताल, बस, टर्मिनल, शहरी सुन्दरता, ढल व्यवस्थापन र सरसफाई तथा बिजुली र सञ्चारसम्बन्धी पूर्वाधारको न्यूनतम मापदण्ड निर्धारण गरी एकरूपता कायम गर्न सम्बद्ध निकायहरूको सहभागितामा मापदण्डको मस्यौदा तर्जुमा गरिएको छ ।
३४. सम्माननीय प्रधानमन्त्रीले दिएको निर्देशन कार्यान्वयन गर्न काठमाडौं उपत्यका खानेपानी लिमिटेडद्वारा “खानेपानी चुहावट नियन्त्रण अभियान, २०७३” कार्ययोजना तयार भई कार्यान्वयनमा समन्वय गर्नको लागि खानेपानी तथा सरसफाई मन्त्रालयलाई निर्देशन गरिएको छ ।
३५. नेपालको संविधान, नेपाल सरकार कार्यविभाजन तथा कार्यसम्पादन नियमावली, सुशासन ऐन तथा नियमावली र अन्य ऐन, नियम कानूनद्वारा यस कार्यालयलाई तोकिएको कार्यजिम्मेवारी पूरा गर्न एवम् सुशासन प्राप्त गर्ने नागरिकको हकलाई कार्यान्वयनमा ल्याउन कार्यालय कटिबद्ध रहेको छ ।

प्रारम्भिक

१.१ परिचय

मुलुकको शासन व्यवस्थालाई प्रभावकारीरूपमा संचालन गरी विकासको गन्तव्य प्राप्ति गर्न प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको संयोजनकारी भूमिका रहेको छ । अन्तर-निकायगत समन्वय तथा सहजीकरण गर्नु, परिवर्तित सन्दर्भअनुरूप शासन व्यवस्थाका हरेक क्षेत्रमा नवीनतम सोच, ज्ञान र सीपको प्रवेश गराउनु, मुलुकमा सुशासन स्थापना गर्न आम जनसाधारणको हित अभिवृद्धि गर्नु प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको मुख्य दायित्व हो ।

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय राष्ट्रको नीति निर्माण एवम् व्यवस्थापन गर्ने मुलुकी प्रशासनको सर्वोच्च निकाय पनि हो । तत्कालीन प्रधानमन्त्री भीमसेन थापाको प्रधानमन्त्रित्व कालमा वि.सं. १८६३ सालमा यसको स्थापना भएको हो । दुई सय वर्षभन्दा लामो इतिहास बोकेको यस कार्यालयले यस अन्तरालमा विभिन्न काम, कर्तव्य, अधिकार, उत्तरदायित्व र जिम्मेवारी पाई कार्यसम्पादन गर्दै आएको छ । वि.सं. २०२३।१।२ मा मन्त्रिपरिषद् सचिवालयमा रूपान्तरण भएको यो कार्यालय वि.सं. २०५०।६।१ देखि पुनः प्रधानमन्त्रीको कार्यालयका रूपमा र वि.सं. २०५४।९।८ मा मन्त्रालयस्तरको दुई अलग-अलग संगठनका रूपमा क्रमशः प्रधानमन्त्रीको कार्यालय र मन्त्रिपरिषद्को सचिवालयका रूपमा संचालन हुँदै आएको थियो । तर वि.सं. २०६०।६।२ मा यी दुवै निकायहरूलाई पुनः गाभेर प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयका रूपमा यस कार्यालयको संचालन हुँदै आएको छ ।

संविधानले नै प्रधानमन्त्रीलाई मुलुकी प्रशासनको कार्यकारिणी अधिकार प्रदान गरेको सन्दर्भमा प्रधानमन्त्रीबाट गरिने र गर्नुपर्ने कार्यहरू यस कार्यालयबाट सम्पादन हुने गरेका छन् । यस कार्यालयले मुलुकको प्रशासनका लागि आवश्यक नीतिहरूको निर्माण, कानून तर्जुमा, कार्यक्रमहरूको स्वीकृति, सन्धि-सम्झौतामा सहमति, कार्यसम्पादनका लागि गरिनुपर्ने निर्णय र दिनुपर्ने निर्देशनहरूको स्वीकृतिका लागि मन्त्रिपरिषद्मा प्रस्ताव पेस गर्ने, प्रस्तावसँग सम्बन्धित विषयको पूर्वतयारी कार्यहरू गर्ने र मन्त्रिपरिषद्को स्वीकृतिपश्चात् कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित निकायमा पठाउने गर्दछ । साथै मन्त्रिपरिषद् र मन्त्रालयहरूबीच समन्वय र संयोजनकारी भूमिका पनि यस कार्यालयले निर्वाह गर्दै आएको छ ।

दीर्घकालीन सोच र लक्ष्य:

यस कार्यालयको सोच 'सुशासनको नेतृत्वदायी र उत्कृष्ट निकाय स्थापित गर्ने' रहेको छ ।

नीति निर्माण, सुशासन प्रवर्द्धन तथा सेवा प्रवाहको समन्वय, अनुगमन, सुपरीवेक्षणको विद्यमान अवस्थामा गुणात्मक परिवर्तन हासिल गर्ने दीर्घकालीन लक्ष्य रहेको छ ।

१.२ कार्य जिम्मेवारी र उत्तरदायित्व

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय मुलुकी प्रशासनको लागि नीति निर्माण तथा प्रशासकीय कार्यसम्पादन एवम् व्यवस्थापकीय कार्य सम्पन्न गर्ने गराउने सर्वोच्च निकाय (Apex Body) हो । मुलुकी प्रशासनको केन्द्रविन्दुका रूपमा रहेको यस कार्यालयको मुख्य नेतृत्व देशको कार्यकारी प्रमुख प्रधानमन्त्रीबाट भएको छ भने प्रशासनिक नेतृत्व मुख्य सचिवबाट हुँदै आएको छ । राजनीतिक र प्रशासनिक दुवै दृष्टिकोणले मुलुकी प्रशासनका लागि उच्च निर्णय लिने, निर्देशन दिने र समन्वय एवम् नियन्त्रण गर्ने कार्यालय भएकोले सबै मन्त्रालयहरूबाट सम्पादन हुने कार्यको रेखदेख, नियन्त्रण, निरीक्षण, समन्वय, अनुगमन तथा मूल्यांकनसम्बन्धी कार्यहरू समेत यस कार्यालयको कार्यजिम्मेवारीभित्र पर्दछन् ।

मुलुकी प्रशासनलाई जनमुखी, जवाफदेही र जनउत्तरदायी बनाउन सो अनुकूलका नीति निर्माण गर्ने, उक्त नीति कार्यान्वयनको अवस्था अनुगमन गर्ने र निर्देशन दिने कार्यालयको मुख्य जिम्मेवारी हो । नेपाल सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७२ अनुसार यस कार्यालयलाई ३५ वटा कार्यजिम्मेवारी तोकिएका छन् । यसका साथै सुशासन (व्यवस्थापन तथा संचालन) ऐन, २०६४ र सुशासन (व्यवस्थापन तथा संचालन) नियमावली, २०६५ ले प्रदान गरेका जिम्मेवारीसमेत कार्यालयले सम्पादन गर्दै आएको छ ।

१.३ कार्य क्षेत्र

नेपाल सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७२ ले प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको कार्यक्षेत्र देहायबमोजिम निर्धारण गरेको छ:-

१. मन्त्रिपरिषद्को कार्य,
२. नेपाल सरकारको कार्यविभाजन र मन्त्रालयहरूको गठन, विघटन तथा सङ्गठन संरचना हेरफेर,
३. नेपाल सरकारको कार्यसम्पादन नियमावली,
४. विभिन्न मन्त्रालयको कार्यको रेखदेख, नियन्त्रण, निरीक्षण, सुपरीवेक्षण, समन्वय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन,
५. मन्त्रिपरिषद्का निर्णयको कार्यान्वयन तथा सोको अनुगमन,
६. विधेयक, अध्यादेश, नियम तथा आदेशको तर्जुमा, स्वीकृति वा जारी,
७. नेपाल सरकारको अल्पकालीन तथा दीर्घकालीन नीति तथा रणनीतिको तर्जुमा, स्वीकृति, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन,
८. देशको राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक, प्रशासनिक गतिविधि तथा शान्ति सुव्यवस्थाको अद्यावधिक जानकारी तथा अनुगमन,
९. व्यवस्थापिका-संसद्को अधिवेशन आह्वान र अन्त्य,

१०. केन्द्रीयस्तरमा व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको विकास तथा अनुगमन,
११. शासकीय सुधार, सुशासन तथा संघीय ढाँचाको प्रशासन पुनःसंरचना,
१२. द्विपक्षीय वा बहुपक्षीयस्तरमा भएका सन्धि, सम्झौता वा सहमति कार्यान्वयनको अनुगमन,
१३. प्रधानमन्त्रीको निर्देशन कार्यान्वयन,
१४. मानवअधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धन,
१५. सुशोभन,
१६. विपद् व्यवस्थापनको अद्यावधिक जानकारी र निर्देशन,
१७. भ्रष्टाचारविरुद्धको नीति, योजना तथा त्यसको कार्यान्वयन,
१८. प्रधानमन्त्री दैवीप्रकोप/सहायता कोष सञ्चालन,
१९. प्रधानमन्त्रीको आन्तरिक तथा बाह्य जनसम्पर्क र सञ्चार,
२०. प्रचलित कानूनबमोजिम प्रमाणीकरण गर्नुपर्ने लिखत,
२१. क्षेत्रीय प्रशासन,
२२. लगानी बोर्ड,
२३. नयाँ नेपाल निर्माण कोष,
२४. अदालतको फैसला कार्यान्वयनको अनुगमन,
२५. राष्ट्रपति र उपराष्ट्रपतिको कार्यालय,
२६. संवैधानिक परिषद्,
२७. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग,
२८. लोकसेवा आयोग,
२९. राष्ट्रिय मानवअधिकार आयोग,
३०. राष्ट्रिय योजना आयोग,
३१. राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्र,
३२. सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालय,
३३. नेपाल ट्रेडको कार्यालय,
३४. गरिबी निवारण कोष,
३५. प्रधानमन्त्री र मन्त्रिपरिषद्सम्बन्धी अन्य कार्यहरू ।

सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ को व्यवस्थाअनुसार केन्द्रीय अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिका कार्यहरूसमेत यस कार्यालयबाट सम्पादन हुँदै आएका छन् भने हेलो सरकार कक्षबाट जनगुनासो सुन्ने र आवश्यक कारवाही गर्ने कार्यसमेत यस कार्यालयले सम्पादन गर्दै आएको छ ।

१.४ संगठन संरचना

कार्यालयको वर्तमान सांगठनिक संरचना अनुसार ६ वटा महाशाखा र १६ वटा शाखाहरू रहेका छन् । कुल २२१ मध्ये १९५ स्थायी दरबन्दीको र २६ करार दरबन्दी रहेको छ । यस कार्यालयका प्रमुख पदाधिकारीको रूपमा नेपाल सरकारका मुख्य सचिव (रा.प.विशिष्ट श्रेणी) रहने व्यवस्था छ । मुख्यसचिव मातहतमा चार जना सचिव (रा.प.विशिष्ट श्रेणी) र उहाँहरू अन्तर्गत विभिन्न ६ वटा महाशाखा हेर्ने गरी ६ जना सहसचिव (रा.प.प्रथम श्रेणी) को दरबन्दी रहेको छ । प्रत्येक शाखाको कार्य सम्पादनका लागि उपसचिवको मातहतमा शाखाको कार्यबोझ अनुसार शाखा अधिकृत देखि कार्यालय सहयोगीसम्मका कर्मचारीको दरबन्दी रहेको छ । कार्यालयको विस्तृत संगठन संरचना अनुसूची -१ मा संलग्न गरिएको छ । यस कार्यालयमा रहेका महाशाखा र शाखाको कार्य विवरण यस प्रकार रहेको छ ।

१.४.१ व्यवस्थापन तथा जनशक्ति विकास महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत ५ वटा शाखा रहेका छन् । उक्त ५ वटा शाखाको काम, कर्तव्य यस प्रकार छः

क) सामान्य प्रशासन शाखा

१. जनशक्ति व्यवस्थापन

- कर्मचारीको नियुक्ति, सरुवा, काज, कार्य सम्पादन मूल्यांकन हाजिरी, विदा, बढुवा, पुरस्कार, दण्ड, निवृत्तिभरण, अवकाश, उपदानलगायत कर्मचारी प्रशासनसँग सम्बन्धी कार्यहरू,
- तालिम, छात्रवृत्ति, अध्ययन आदिमा मनोनयन र सो सँग सम्बन्धित अन्य कार्यहरू,
- कर्मचारीको अभिलेख सम्बन्धी कार्यहरू,
- संगठन संरचना, दरबन्दी हेरफेर र कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी अन्य कार्यहरू,
- अन्य मन्त्रालय/निकायका कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धमा परेका उजुरीहरू सम्बन्धी कार्य (सरुवा बदर आदि),
- निजामती सेवा पुरस्कार तथा पदकहरूको सिफारिश गर्ने, उत्कृष्ट कर्मचारी/कार्यालयलाई पुरस्कृत गर्ने सम्बन्धी कार्य,
- कार्यालयका विभिन्न पदाधिकारी एवम् कर्मचारीहरूको जिम्मेवारी तोक्ने, हेरफेर गर्ने र
- कार्यालयको विद्युतीय हाजिरी सम्बन्धी कार्यहरू ।

२. आन्तरिक व्यवस्थापन

- प्रधानमन्त्रीको स्वकीय सचिवालय बालुवाटारको भौतिक व्यवस्थापनमा आवश्यक सहयोग गर्ने,
- प्रधानमन्त्री तथा प्रधानमन्त्रीका सल्लाहकार समूहलाई नियमानुसार भौतिक सुविधा उपलब्ध गराउने,

- कार्यालय तथा कार्यालय परिसरको मर्मतसंभार, रङ्गरोगन, सरसफाई तथा आन्तरिक सजावट सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- कार्यालयको लागि आवश्यक भौतिक तथा अन्य सामग्रीको खरिद व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यहरू,
- कार्यालयका भौतिक तथा अन्य सामग्रीको जिन्सी तथा स्टोर व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यहरू ,
- कार्यालयका विभिन्न पदाधिकारीहरूकालागि सवारी साधन तथा इन्धनको व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यहरू,
- कार्यालयमा टेलिफोन, धारा, विद्युत आपूर्ति तथा सोसँग सम्बन्धी कामहरू,
- कार्यालयको सम्पतिको संरक्षण र मर्मतसंभार सम्बन्धी कार्यहरू र
- आर्थिक कार्यविधि ऐन तथा नियमावली अनुसार भौतिक सामग्रीहरूको अभिलेख, जिन्सी निरीक्षण तथा लिलामी सम्बन्धी कार्य गर्ने ।

३. सामान्य प्रशासन

- सम्माननीय प्रधानमन्त्री तथा कार्यालयबाट आयोजना हुने विभिन्न समारोह तथा कार्यक्रमको व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यहरू,
- यस्ता समारोह तथा कार्यक्रममा सम्बन्धित महानुभाव तथा व्यक्तिहरूलाई निमन्त्रणा पठाउने,
- कार्यालयका पदाधिकारीहरूलाई पुस्तक तथा पत्रपत्रिकाहरू उपलब्ध गराउने,
- मन्त्रिपरिषद्को निर्णय कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
- सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालयसँग सम्बद्ध कार्यहरू र
- अन्य शाखाका कार्यविवरणमा नपरेका अन्य प्रशासनिक कार्यहरू ।

ख) आर्थिक प्रशासन शाखा

- योजना तथा अनुगमन शाखासँग समन्वय गरी कार्यालयकोलागि बार्षिक बजेट अनुमान तयार गरी पेस गर्ने,
- कार्यालयका कर्मचारीहरूको तलव भत्ता, संचयकोष, नागरिक लगानी कोष, बीमाकोष आदिको व्यवस्थापन गर्ने गराउने,
- कार्यालयको आम्दानी खर्चको सेस्ता प्रचलित कानून वमोजिम व्यवस्थितरूपमा राख्ने,
- खर्चको फाटवारी, आर्थिक विवरण लगायत प्रचलित कानून वमोजिम तयार गर्नु पर्ने विवरण तयार गर्ने,
- प्रधानमन्त्री राहत कोष, प्रधानमन्त्री सहायता कोष र प्रधानमन्त्री दैवी प्रकोप उद्धारकोषको संचालन गर्ने,

- कार्यालयको आम्दानी खर्चको लेखापरीक्षण गराउने तथा यसको नियमितता सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- कार्यालयको नाममा रहेको वेरुजु फछ्योट गर्ने/गराउने,
- आर्थिक विषयमा उपयुक्त रायपरामर्श उपलब्ध गराउने,
- सम्माननीय प्रधानमन्त्री तथा सल्लाहकारहरूलाई नियमानुसारको पारिश्रमिक लगायतका आर्थिक सुविधाहरू उपलब्ध गराउने एवम् प्रधानमन्त्रीको स्वकीय सचिवालयको आर्थिक व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने,
- माननीय मन्त्रीहरूको नियमानुसारको पारिश्रमिक तथा अन्य आर्थिक सुविधाहरू उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने र
- प्रचलित ऐन, नियमले तोकेको आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी अन्य कार्यहरू।

ग) सूचना प्रविधि शाखा

- सबै मन्त्रालय र केन्द्रीय निकाय समेटिने गरी कम्प्यूटराइज्ड सूचना प्रणाली स्थापना गरी संचालन गर्ने,
- महत्त्वपूर्ण आर्थिक एवम् सामाजिक गतिविधिहरूको तथ्यांक संकलन गरी तथ्याङ्क बैंक (Data Bank) अद्यावधिक गरी राख्ने,
- कार्यालयको महत्त्वपूर्ण सूचनाहरूको प्रवाह गर्न कार्यालयको Website अद्यावधिक राख्ने र कार्यालयको Intranet संचालन गर्ने,
- कार्यालयको सबै महाशाखा/शाखाहरूमा इन्टरनेट सेवा उपलब्ध गराउने,
- कार्यालयको विभिन्न शाखा/महाशाखाहरूलाई आवश्यक पर्ने कम्प्यूटर Software को व्यवस्थापन गर्न सहयोग पुऱ्याउने,
- कार्यालयका तर्फबाट सार्वजनिक जानकारीमा ल्याउनु पर्ने सूचना तथा जानकारीहरू प्रवाह गर्न सहयोग गर्ने,
- विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय र उच्चस्तरीय सूचना प्रविधि आयोगको नीति, कार्यक्रमको अध्ययन, विश्लेषण गर्ने,
- केन्द्रीयस्तरमा E-governance लाई प्रभावकारी बनाउन अन्य निकायहरूसँग समन्वय गर्ने ,
- कार्यालयमा सूचना प्रविधि (Information Technology) सम्बन्धी उपकरणहरूको संचालन तथा मर्मतसंभार गर्ने,
- कार्यालयमा प्रयोग भएका Hardware र Software को सुरक्षा र गुणस्तर कायम राख्ने,
- केन्द्रीयस्तरमा व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (MIS) को विकास सम्बन्धी कार्य गर्ने र सूचना प्रविधिसम्बन्धी अन्य आवश्यक कार्यहरू गर्ने ।

घ) प्रधानमन्त्री सम्पर्क शाखा

- प्रधानमन्त्रीको निजी सचिवालयको प्रशासनिक कार्यमा सहयोग गर्ने,
- प्रधानमन्त्रीको निजी सचिवालयमा आवश्यक पानी, विद्युत, टेलिफोन लगायतका भौतिक सुविधाहरू सम्बन्धित शाखासँगको समन्वयमा व्यवस्थापन गर्ने,
- प्रधानमन्त्रीको सचिवालय एवम् निजी सचिवालय, बालुवाटारको आन्तरिक सजावट तथा सरसफाईको सम्बन्धित शाखाको समन्वयमा उचित व्यवस्थापन गर्ने,
- प्रधानमन्त्रीको निजी सचिवालय, बालुवाटारको कार्य व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने ,
- प्रधानमन्त्रीको निजी सचिवालय र सम्पर्क शाखामा जनशक्तिको उचित परिचालन गर्ने,
- प्रधानमन्त्रीको विभिन्न व्यक्ति, पदाधिकारी, प्रतिनिधिहरूसँगको सम्पर्क तथा भेटघाटलाई व्यवस्थित बनाउने,
- राजदुतावास वा नियोगका प्रतिनिधिहरूको सम्मानीय प्रधानमन्त्री, मन्त्रीहरू, मुख्यसचिव र अन्य पदाधिकारीहरूसँगको भेटघाट परराष्ट्र मन्त्रालयसँग समन्वय गरी व्यवस्थापन गर्ने,
- सम्माननीय प्रधानमन्त्रीको भ्रमण कार्यक्रममा सुरक्षा लगायत अन्य व्यवस्थाको लागि सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाउने,
- प्रधानमन्त्रीको कार्यकक्षमा हुने बैठक, भेटघाटको आवश्यकता अनुसार टिपोट, माईन्यूट तयार गर्ने,
- प्रधानमन्त्रीबाट भएको निर्णयको संचार तथा कार्यान्वयनको लागि सम्बन्धित मन्त्रालयहरूमा पठाउने,
- सचिवालयको पत्राचार तथा संचारको दर्ता, चलानी र अभिलेख व्यवस्थित गर्ने गराउने,
- आवश्यकता अनुसार प्रधानमन्त्रीको जनसम्पर्क सम्बन्धी आवश्यक कार्यहरू गर्ने,
- मन्त्रीहरूको वैदेशिक भ्रमण प्रतिवेदन अध्ययन एवम् विश्लेषण गरी राय प्रतिक्रिया उपलब्ध गराउने।

ङ) प्रेस तथा वैदेशिक सम्बन्ध शाखा

- नेपाल सरकारको वार्षिक, मध्यकालीन र दीर्घकालीन लगायत अन्य विभिन्न नीतिहरूको विश्लेषण गर्ने,
- सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय र सो अन्तर्गतका निकायहरूको नीति तथा कार्यक्रमहरूको विश्लेषण र प्रगति समीक्षा गर्ने लगायतका कार्यहरू गर्ने,
- प्रधानमन्त्रीले विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय दिवसहरूमा दिनुहुने शुभकामना तथा सन्देशको मस्यौदा तयार गरी पेस गर्ने र स्विकृत भएबमोजिम प्रकाशन/प्रसारणको व्यवस्था मिलाउने,
- प्रधानमन्त्रीले विभिन्न अवसरमा दिनुहुने भाषणको मस्यौदा तयार गर्ने ,

- विभिन्न स्वदेशी तथा विदेशी व्यक्ति तथा संस्थासँगको प्रधानमन्त्रीको सञ्चार एवम् पत्राचार कार्यमा आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराउने,
- राष्ट्रिय तथा वैदेशिक पत्रपत्रिकाहरूको अध्ययन गरी राष्ट्रिय सरोकार लगायत प्रधानमन्त्रीको ध्यानाकर्षणको कुनै विषय भए त्यस्तो विषय प्रधानमन्त्रीलाई अवगत गराउन पेस गर्ने,
- प्रधानमन्त्रीको तर्फबाट कुनै घोषणा, सन्देश, सार्वजनिक वक्तव्य तथा प्रेस-विज्ञप्ति सार्वजनिक गर्नुपर्ने भए सोको तयारी एवम् सम्प्रेषण कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने ,
- प्रधानमन्त्रीको प्रेससँगको भेटघाट कार्यक्रम आयोजना गर्न सहयोग पुऱ्याउने,
- सम्माननीय प्रधानमन्त्रीबाट दिइने शुभकामना, निमन्त्रणा कार्ड सम्बन्धित निकायलाई निकास दिने । सम्माननीय प्रधानमन्त्रीको कुटनैतिक पत्राचारमा परराष्ट्र मन्त्रालयसँग समन्वय राखी कार्यहरू गर्ने ,
- द्विपक्षीय वा बहुपक्षीय स्तरमा भएका सन्धि, सम्झौता वा सहमति कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता ल्याउने कार्य गर्ने/गराउने,
- नेपाल पक्ष भएका अन्तराष्ट्रिय सन्धि, सम्झौता, आलेख तथा अन्य महत्त्वपूर्ण कागजातहरू, प्रतिबद्धताहरू, निर्देशन, परिपत्र इत्यादि व्यवस्थित ढंगले सुरक्षित राख्ने र कागजातको औचित्य हेरी राष्ट्रिय अभिलेखालयमा राख्न पठाउने,
- नेपालसँग दौत्य सम्बन्ध कायम भएका मुलुकहरूको राजदुत चयन, नियुक्ति, फिर्ता तथा राजदुतले पेस गर्ने ओहदाको प्रमाणपत्र (Credential) सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने गराउने,
- राजदुतहरूको अग्रिम सहमति (Agrimo) पठाउने, पेस गर्ने सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- संयुक्त राष्ट्रसंघको महासभामा भाग लिन जाने प्रतिनिधिमण्डल लगायत सम्माननीय प्रधानमन्त्री संलग्न रहने विभिन्न वैदेशिक भ्रमणको कार्यहरूको समन्वय गर्ने,
- प्रधानमन्त्रीको निमन्त्रणामा सरकार प्रमुख तथा अन्य विशिष्ट ब्यक्तिहरूको नेपाल भ्रमणको समन्वय गर्ने,
- नेपाल पक्ष भएका विविध विषयका सन्धि, सम्झौता, प्रतिबद्धता लगायतका नेपाल सरकारका महत्त्वपूर्ण दस्तावेज र कागजपत्र डकुमेन्टेशन एकाईमा एकीकृत र सुरक्षित राख्ने र नेपाल सरकारको डकुमेन्टेशन सेन्टरको संचालन गर्ने,
- यस कार्यालयमा सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को प्रचलन सम्बन्धमा यस कार्यालयको प्रेस तथा वैदेशिक सम्बन्ध शाखालाई Focal Point को रूपमा तोकिनेछ र यस सम्बन्धमा यस शाखाको थप जिम्मेवारी निम्न हुनेछ,
  - क. यस कार्यालयको सूचना वर्गिकरण र अद्यावधिक गरी समय समयमा प्रकाशन र प्रसारण गर्ने गराउने,

- ख. सूचनामा नागरिकको पहुँच सरल र सहज बनाउन कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने,
- ग. सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५ को (३) अनुसारका सूचना सूचीकृत गरी प्रकाशन गर्ने,
- घ. सूचना वर्गिकरण समितिको काम कारवाहीमा सहयोग पुऱ्याउने,
- ङ. सूचनाको सहज पहुँच गराउन नेपाल सरकारका निकायहरूलाई समन्वय, सहजीकरण र निरीक्षणका माध्यमबाट सहयोग पुऱ्याउने र
- च. सूचनाको सहज पहुँच गराउन नेपाल सरकारका निकायहरूलाई समन्वय, सहजीकरण र निरीक्षणका माध्यमबाट सहयोग पुऱ्याउने ।

१.४.२ आर्थिक तथा पूर्वाधार विकास महाशाखा

यस महाशाखामा दुई वटा शाखा रहेका छन् । यस महाशाखाले सम्पादन गर्ने कार्यहरू यसप्रकार छन्:

क) आर्थिक तथा पूर्वाधार विकास शाखा

- देशको आर्थिक गतिविधिहरूको अद्यावधिक जानकारी लिई प्रतिवेदन गर्ने,
- विषय सम्बद्ध नेपाल सरकारको वार्षिक, मध्यकालीन र दिर्घकालिन लगायत अन्य विभिन्न नीतिहरूको विश्लेषण गर्ने,
- राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय निकायहरूले नेपालको आर्थिक विकाससँग सम्बन्धित विषयमा प्रकाशित गरेका तथ्याङ्क एवम् सूचनाहरू सङ्कलन गर्ने साथै तिनको विश्लेषण गर्ने,
- आर्थिक विकाससँग सम्बद्ध मन्त्रालय/निकायहरू (अर्थ मन्त्रालय, उद्योग मन्त्रालय, बाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, राष्ट्रिय योजना आयोग आदि) बाट मन्त्रिपरिषद्को स्वीकृतिको लागि पेस गरिएका नीतिहरू अध्ययन विश्लेषण गरी रायसहित पेस गर्ने,
- पूर्वाधार विकाससँग सम्बद्ध मन्त्रालय/निकायहरू (भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालय, जलस्रोत मन्त्रालय, श्रम तथा यातायात आदि) को नीति, वार्षिक कार्यक्रम एवम् अन्य विवरणहरू सङ्कलन तथा विश्लेषण गर्ने,
- राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय निकायहरूले नेपालको विद्युत, सडक, जलस्रोत विकाससँग सम्बन्धित विषयमा प्रकाशित गरेको तथ्याङ्क एवम् सूचनाहरू सङ्कलन गर्ने साथै तिनको विश्लेषण गरी आवश्यकता अनुसार पेस गर्ने,
- शाखासँग सम्बद्ध मन्त्रालय/निकायहरूबाट मन्त्रिपरिषद्को स्वीकृतिको लागि पेस गरिएका नीतिहरू अध्ययन विश्लेषण गरी रायसहित पेस गर्ने,

- शाखासँग सम्बद्ध मन्त्रालय/निकायहरूद्वारा सञ्चालित महत्त्वपूर्ण विकास आयोजना/कार्यक्रमहरूको आवधिक प्रगति विवरण सङ्कलनका साथै विश्लेषण गरी एकीकृत प्रगति विवरण तयार गरी योजना शाखामा पठाउने,
- मन्त्रालय अन्तर्गतका प्रधानमन्त्रीले अध्यक्षता गर्ने विभिन्न आयोग, समिति, परिषद् आदिबाट भएका महत्त्वपूर्ण कार्यहरूको प्रगति सङ्कलन गरी पेस गर्ने,
- राष्ट्रिय योजना आयोग र गरिबी निवारण कोषलाई सम्पर्क मन्त्रालयको रूपमा यस कार्यालयले उपलब्ध गराउनु पर्ने प्रशासनिक तथा अन्य सहयोग उपलब्ध गराउने साथै गरिबी निवारण कोषबाट सञ्चालित कार्यक्रमहरूको समन्वय गर्ने,
- मन्त्रालय/निकायहरूको कार्य सम्पादनमा देखिएका समस्याहरूको समाधानका लागि आवश्यक समन्वय गर्ने,
- मन्त्रालय/निकायहरूको नीति, वार्षिक कार्यक्रम एवम् अन्य विवरणहरू सङ्कलन गरी विश्लेषण र प्रगति समीक्षा लगायतका कार्य गर्नु र
- शाखासँग सम्बन्धित अन्य कार्यहरू गर्ने ।

ख) आर्थिक नीति विश्लेषण शाखा

- देशको बृहत आर्थिक, वित्तीय र मौद्रिक नीतिको समीक्षा गरी आवश्यक राय प्रदान गर्ने ।
- वैदेशिक सहायता परिचालन, वैदेशिक सहायता नीति तर्जुमा सम्बन्धी कार्यको समन्वय गर्ने ।
- वैदेशिक सहायता समुचित परिचालनका लागि आवश्यक रणनीतिहरू निर्माण गर्न सम्बन्धित मन्त्रालय तथा दातृ निकायहरूसँग प्रभावकारी समन्वय गर्ने ।
- मुद्रास्फितिलाई लक्षित विन्दुमा कायम राख्न सरोकारवाला निकायहरूसँग प्रभावकारी समन्वय गर्ने ।
- देशले अबलम्बन गरेको वित्तीय तथा मौद्रिक नीतिहरूको विश्लेषण गरि त्यसबाट समग्र अर्थतन्त्रमा पर्न गएको प्रभावको मूल्याङ्कन गर्ने ।
- अर्थतन्त्रका आधारहरूबीच रहेको अन्तरसम्बन्धलाई विश्लेषण गरि प्रभावकारी समन्वय कायम गर्ने, कार्यक्रम तथा नीतिहरू तय गर्ने ।

१.४.३ सामाजिक विकास, योजना तथा अनुगमन महाशाखा

यस महाशाखाअन्तर्गत दुई वटा शाखा रहेका छन् । यस महाशाखाले सम्पादन गर्ने कार्यहरू निम्न छन्:

क) सामाजिक विकास शाखा

- देशको सामाजिक विकास तथा साँस्कृतिक गतिविधिहरूको अध्यावधिक जानकारी लिई प्रतिवेदन दिने,
- नेपाल सरकार, सामाजिक विकास सम्बद्ध मन्त्रालयहरू शिक्षा मन्त्रालय, महिला बाल बालिका तथा समाज कल्याण मन्त्रालय, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, संविधान सभा, संसदीय व्यवस्था तथा संस्कृति मन्त्रालय, युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय र भुमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय सम्बन्धी निम्न कार्यहरू सम्पादन गर्ने,
  - नेपाल सरकारको वार्षिक, मध्यकालीन र दीर्घकालिन लगायत अन्य विभिन्न नीतिहरूको विश्लेषण गर्ने,
  - उपरोक्त मन्त्रालय/निकायहरूका नीति निर्माण, नीति एवम् रणनीतिहरू अध्ययन विश्लेषण सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने,
  - उपरोक्त मन्त्रालयहरू सँग सम्बन्धित विभिन्न अन्तरराष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय संघ संस्था/निकाय एवम् नेपाल सरकारका विभिन्न मन्त्रालय, आयोग, समिति, परिषद, कार्यदलद्वारा तयार पारिएको प्रतिवेदनहरू अध्ययन गरी सुझावहरू पेस गर्ने,
  - उपरोक्त मन्त्रालयसँग सम्बन्धित योजना, वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमहरूको विश्लेषण तथा समीक्षात्मक विवरण तथा प्रतिवेदन तयार गरी पेस गर्ने,
  - उपरोक्त मन्त्रालयहरूसँग सम्बन्धित आयोग, परिषद, समिति, कार्यदलसँग सम्पर्क र समन्वय सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने,
  - विषयसँग सम्बद्ध मन्त्रालय/निकायहरूको कार्यक्षेत्रमा पर्ने बहुक्षेत्रगत (Cross Cutting) विषयहरूको लेखाजोखा गर्ने,
  - उल्लेखित मन्त्रालयसँग सम्बन्धित सूचना र तथ्याङ्कको संकलन, परिमार्जन र विश्लेषण सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने,
  - उपरोक्त मन्त्रालयहरूका विषयसम्बद्ध कार्यक्रम र प्रगति सम्बन्धी बैठक, कार्यक्रममा सहभागी हुने र
  - सामाजिक विकाससँग सम्बन्धित माथि उल्लेखित मन्त्रालयसँग सम्बद्ध अन्य कार्यहरू गर्ने ।
  - नेपाल ट्रष्टको कार्यालयको कार्यमा सहजिकरण, समन्वय गर्ने र ट्रष्टको कार्यक्रम, प्रगति विवरणको संकलन, समिक्षा गरी प्रतिवेदन गर्ने ।

ख) योजना तथा अनुगमन शाखा

- नेपाल सरकारका वार्षिक, मध्यकालीन र दीर्घकालीन लगायत अन्य विभिन्न नीतिहरूको कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,
- नेपाल सरकारको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तयार गर्ने कार्यको संयोजन गर्ने ,
- कार्यालयको वार्षिक कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने, आर्थिक प्रशासन शाखासँग समन्वय गरी बजेट तर्जुमा गर्ने र अन्य शाखाहरूसँग समन्वय गरी कार्यान्वयन गर्ने,
- नेपाल सरकारका नीति तथा कार्यक्रमहरूको सूचकांक र Standard Operating Procedure तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने,
- राष्ट्रिय योजना आयोग र सम्बन्धित मन्त्रालयसँग समन्वय गरी नीति कार्यान्वयन पक्षको नीति परीक्षण (Policy Auditing) नीति कार्यान्वयनको प्रभावकारिता अध्ययन (Impact Study) गर्ने,
- नेपाल सरकारको आवधिक तथा वार्षिक योजना, कार्यक्रम, परियोजनाहरूको अनुगमन तथा मूल्यांकन गरी प्रतिवेदन पेस गर्ने,
- नेपाल सरकारको मन्त्रालय/निकाय/कार्यालयहरूबाट सम्पादित कार्यहरू तथा प्रदान भईरहेको सेवाहरूको अनुगमन तथा मूल्यांकन गरी विद्यमान कमी कमजोरी र गरिनुपर्ने सुधार समेत खुलाई प्रतिवेदन पेस गर्ने,
- अत्यावश्यक उपभोग्य वस्तुहरूको नियमित र सन्तुलित आपूर्ति व्यवस्थाको अनुगमन मूल्यांकन गरी प्रतिवेदन गर्ने,
- मन्त्रिपरिषद्द्वारा स्वीकृत नीति तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन अवस्थाको अनुगमन गर्ने,
- नेपाल सरकारको विशेष प्राथमिकता प्राप्त योजना तथा कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा मूल्यांकनमा पहिलो प्राथमिकता दिने,
- विभिन्न विषयगत महाशाखा/शाखाहरूसँग समन्वय गरी कार्यालयको वार्षिक तथा आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने, र
- अनुगमन मूल्यांकन सम्बन्धी अन्य कार्यहरू गर्ने ।

१.४.४ मन्त्रिपरिषद् बैठक तथा संवैधानिक निकाय महाशाखा

यस महाशाखाअन्तर्गत दुई वटा शाखा रहेका छन् भने यस महाशाखाले सम्पादन गर्ने कार्यहरू निम्न छन्:

क) मन्त्रिपरिषद् बैठक शाखा

- नेपाल सरकारको कार्य विभाजन र मन्त्रालयहरूको गठन विघटन तथा संगठन संरचना हेरफेर सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मन्त्रिपरिषद्मा पेस हुन आउने प्रस्तावहरू सङ्कलन गर्ने, सङ्कलित प्रस्तावहरू रीतपूर्वक भए, नभएको अध्ययन गर्ने, रीत नपुगेका प्रस्तावहरूको रीत पुर्याउने,
- मन्त्रिपरिषद्को बैठकमा पेस गरिने कार्यसूची तयार गर्ने र सो स्वीकृत भएपछि कार्यक्रमको विवरणसहित सबै मन्त्रीहरूलाई पठाउने,
- मन्त्रिपरिषद्को बैठककालागि बैठककक्ष लगायत आवश्यक कर्मचारी तथा भौतिक सुविधाहरू सामान्य प्रशासन शाखासँग समन्वय गरी प्रबन्ध गर्ने,
- मन्त्रिपरिषद्को बैठकका निर्णयको तयारीमा सहयोग पुऱ्याउने, भएका निर्णयको अभिलेख राख्ने, निर्णयहरू सम्बन्धित महाशाखामा सञ्चार गर्ने,
- मन्त्रिपरिषद्ले गरेका राजनैतिक नियुक्तिको अभिलेख राख्ने र नियुक्त भएका त्यस्ता पदाधिकारीहरूका विवरण अद्यावधिक गर्ने,
- मन्त्रीहरू विभिन्न कामका लागि विदेश भ्रमणमा जाँदा वा विदामा रहँदा निजहरूको अनुपस्थितिमा वैकल्पिक कार्यभार सम्हाल्ने व्यवस्था मिलाउन सहयोग गर्ने र सो को सूचना सञ्चार माध्यमबाट प्रकाशित तथा प्रसारण गर्ने साथै सो सूचना नेपाल राजपत्रमा समेत प्रकाशन गर्ने,
- मन्त्रीहरूको शपथ-ग्रहणसम्बन्धी कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने,
- मन्त्रिपरिषद्को तर्फबाट जारी गर्नुपर्ने प्रेस सूचना, विज्ञप्ति, समाचार आदि प्रकाशन गर्ने ।
- संसद सचिवालय तथा संसदका विभिन्न समितिबाट माग भई आएका मन्त्रिपरिषद्का निर्णय, मन्त्रिपरिषद् सदस्य सम्बन्धी विवरण तथा अन्य सम्बद्ध कागजात उपलब्ध गराउने,
- अदालत तथा महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मुद्दाको छलफलको सिलसिलामा आवश्यक भई माग हुने नेपाल सरकारका मन्त्रिपरिषद्का निर्णय उपलब्ध गराउने,
- प्रमाणिकृत सरकारी कागजातहरूको मुलप्रति अभिलेख राख्ने ,
- नेपाल सरकार सचिव बैठक संचालन सम्बन्धी काम गर्ने,
- बैठकको माइन्युट तयार गर्ने, जानकारी तथा कार्यान्वयनकोलागि सम्बन्धी निकायमा पठाउने र अभिलेख व्यवस्थित रूपमा राख्ने, र
- मन्त्रिपरिषद् सम्बन्धी अन्य आवश्यक कार्यहरू गर्ने ।

ख) मन्त्रिपरिषद् समिति तथा संवैधानिक निकाय शाखा

- राष्ट्रपति तथा उप-राष्ट्रपति कार्यालयसँग सम्बद्ध कार्यहरू गर्ने,

- मन्त्रिपरिषद् समितिमा पेस हुन आउने प्रस्तावहरू सङ्कलन गर्ने,
- मन्त्रिपरिषद् समितिको बैठकमा पेस गरिने कार्यसूची तयार गर्ने र सो स्वीकृत भएपछि कार्यक्रमको विवरणसहित सबै सदस्य तथा सम्बन्धितहरूलाई पठाउने,
- बैठकको माइन्युट तयार गर्ने, जानकारी तथा कार्यान्वयनको लागि सम्बन्धित निकायमा पठाउने र अभिलेख व्यवस्थित रूपमा राख्ने,
- संवैधानिक निकाय अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, महालेखा परीक्षक, निर्वाचन आयोग, लोक सेवा आयोग, राष्ट्रिय मानवअधिकार आयोग, महान्यायाधिवक्ता, राष्ट्रिय योजना आयोग आदिका पदाधिकारीको नियुक्तिको लागि सम्बन्धित उम्मेदवारको Roster राख्ने, योग्य व्यक्तिहरूको सार्वजनिक सुनुवाईको व्यवस्था गर्ने र नियुक्ति सम्पन्न गरी सोको अभिलेख राख्ने,
- संवैधानिक परिषद्को बैठक बोलाउने, बैठकको व्यवस्थापन गर्ने, निर्णय लेखन कार्यमा सघाउ पुऱ्याउने र निर्णय प्रवाह गर्ने,
- संवैधानिक परिषद्ले नियुक्ति गर्न सिफारिश गरेपछि सो बमोजिम नियुक्ति गर्न प्रधानमन्त्री समक्ष पेस गर्ने,
- संवैधानिक निकायका पदाधिकारीहरूको नियुक्ति/राजिनामा/अवकाश सम्बन्धमा आवश्यक सम्पूर्ण प्रशासनिक कार्यहरू गर्ने,
- संवैधानिक निकायसम्बन्धी अन्य आवश्यक कार्य गर्ने प्रयोजनको लागि संवैधानिक परिषद् सचिवालयले गर्ने कार्यहरू गर्ने,
- संवैधानिक निकायहरूले पेस गर्ने प्रतिवेदनहरू तथा कागजातहरू संसदमा पेस गर्ने, र निर्णयहरूको कार्यान्वयन गर्ने कार्यमा सहयोग पुऱ्याउन,
- संसदीय सुनुवाई समितिले दिएको निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने,
- निकायहरूको नीति विश्लेषण सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने,
- सम्माननीय प्रधानमन्त्रीबाट विभिन्न निकायमा नियुक्ति हुने विभिन्न पदहरूको लागि उपयुक्त उम्मेदवारको विवरण (Roster) तयार गर्ने,
- त्यस्ता पदमा नियुक्ति हुने व्यक्तिको नियुक्ति पत्र, राजिनामा, अवकाश, सुविधा निर्धारण लगायतका कार्यहरू गर्ने,
- आफ्नो शाखासँग सम्बन्धित नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित गर्नुपर्ने सूचनाहरू कानून शाखासँग समन्वय गरी प्रकाशन गर्ने व्यवस्था मिलाउने, र
- शाखासँग सम्बन्धित अन्य कार्यहरू गर्ने ।

१.४.५ शासकीय सुधार महाशाखा

यस महाशाखाअन्तर्गत ६ वटा शाखा रहेका छन् भने यस महाशाखाले गर्ने कार्यहरू यसप्रकार छन्:

क) शान्ति समन्वय तथा शासकीय सुधार शाखा:

- देशको शान्ति, सुव्यवस्था र प्रशासनिक गतिविधिहरूको अध्यावधिक जानकारी लिई प्रतिवेदन गर्ने,
- नेपाल सरकारको वार्षिक, मध्यकालीन र दीर्घकालीन लगायत अन्य विभिन्न नीतिहरूको विश्लेषण गर्ने,
- प्रशासन सुधारसम्बन्धी सम्पर्क शाखाको रूपमा कार्य गर्ने,
- शासकीय सुधार तथा शान्ति सुरक्षा सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमको विश्लेषण, समीक्षा गरी परिमार्जन तथा सुधारको लागि सुझाव पेस गर्ने,
- नेपाल सरकारको शासकीय सुधार तथा शान्ति, सुरक्षासँग सम्बद्ध मन्त्रालय तथा निकायहरू सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, स्थानीय विकास मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय तथा अन्तर्गतका निकायहरू र राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रबाट सम्पादित कार्यको सुपरिवेक्षण तथा समन्वय गर्ने,
- स्थानीय स्वायत्त शासन र राज्य पुनसंरचना सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने,
- शान्ति पुनस्थापना र द्वन्द व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यहरूको समन्वय गर्ने,
- विषयगत मन्त्रालयसँग सम्बन्धित विषयमा विभिन्न विज्ञ, पदाधिकारी एवम् संघसंस्थाहरूबाट समयसमयमा प्रधानमन्त्री र मुख्यसचिवसमक्ष प्रस्तुत विचार, राय सुझावको अध्ययन गरी सुधार गर्ने गराउने,
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको प्रतिवेदनमा औल्याईएका विषयहरू फछ्यौट गर्ने ब्यवस्था मिलाउने,
- लोकसेवा आयोगको प्रतिवेदनमा औल्याईएका विषयहरू फछ्यौट गर्ने ब्यवस्था मिलाउने,
- समय—समयमा मुलुकको प्रशासनीक, आर्थिक, बैदेशिक सम्बन्धलगायतका क्षेत्रका नीति/रणनीति सम्बन्धमा सम्बन्धित विशेषज्ञ तथा सल्लाहकारहरू सम्मिलित बैठक आयोजना गरी उपयुक्त निष्कर्ष निकाल्ने,
- मुलुकको शान्ति सुव्यवस्थाका सम्बन्धमा यस कार्यालयको Focal Point को रूपमा कार्य गर्ने,
- भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धमा यस कार्यालयको Focal Point को रूपमा कार्य गर्ने,
- समय समयमा भएका शान्ति सम्झौता र सहमतिहरू अद्यावधिक राख्ने,

- प्राकृतिक प्रकोप उद्धार कोष सम्बन्धित कार्यको समन्वय गर्ने र यस कार्यालयको Focal point को रूपमा कार्य गर्ने र
- शासकीय सुधार सम्बन्धी यस कार्यालयबाट सम्पादन हुनुपर्ने अन्य कार्यहरू ।

ख) गुनासो व्यवस्थापन शाखा

- टेलिफोन, पत्र, फ्याक्स र ईमेल लगायत विद्युतीय वा अन्य माध्यमबाट प्राप्त व्यक्ति तथा संस्थाहरूका गुनासा एवम् उजुरीहरू संकलन गर्ने ।
- संकलित गुनासाहरू अध्ययन गरी प्राथमिकताको वर्गिकरण गर्ने र आवश्यक कार्यार्थ सम्बन्धित निकायमा पठाउने ।
- सम्माननीय प्रधानमन्त्री एवम् मुख्य सचिवज्यूलाई सम्बोधन गरी प्रेषित गरिएका गुनासो एवम् उजुरीहरू पेस गर्ने र आवश्यक कार्यार्थ सम्बन्धित निकायमा पठाउने ।
- अख्तियार दुरुपयोगसंग सम्बन्धित उजुरीहरूको हकमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग वा राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रमा अनुसन्धान एवम् कारवाहीको लागि पठाउने ।
- सम्बन्धित निकायमा आवश्यक कारवाहीका लागि पठाइएको गुनासा एवम् उजुरीउपर भएको प्रगतिको अनुगमन गर्ने र माथिल्लो तहमा प्रगति स्थिति पेस गर्ने ।
- गुनासो व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्यहरू ।

ग) हेलो सरकार कक्ष

- सबै मन्त्रालय तथा निकायमा प्राप्त हुने विभिन्न किसिमका जनगुनासो, माग र सुझावहरूको उचित सुनवाई गर्ने ।
- सबै मन्त्रालय तथा केन्द्रीय निकायसँग विद्युतिय सञ्जाल मार्फत जनगुनासो प्रेषित गर्ने ।
- कार्यान्वयन अवस्थाको जानकारी लिने ।
- देशभित्र र बाहिरबाट प्राप्त जनगुनासो, ज्ञापन पत्र, लिखित उजुरी, फ्याक्स निवेदन र सुझावलाई टिपोट एवम् दर्ता गर्ने ।
- जनगुनासोको प्राथमिकता क्रम निर्धारण गरी सम्बन्धित निकायमा विद्युतीय सञ्जाल मार्फत प्रेषित गर्ने ।
- निवेदन उपर आवश्यक कागजात झिकाउने ।
- सम्बन्धित निकायमा सम्पर्क गरी समाधानको प्रयास गर्ने ।
- सम्बन्धित निकायका नोडल अफिसरहरूको मासिक बैठकबाट कार्यान्वयन अवस्थाको अध्यावधिक जानकारी लिने र गुनासो सम्बोधनको व्यवस्थापकीय पक्षलाई चुस्त बनाउने ।
- गुनासोकर्ताको गोपनियता र सबुत प्रमाणका पक्षमा सावधानी अपनाउदै सेवा प्रवाहमा चुस्तता कायम गर्ने ।

- गुनासोकर्ता, सम्बन्धित निकाय र हेलो सरकार बीच सेवा प्रवाहको सन्तुलन कायम राख्न आवश्यक कामहरू गर्ने ।

गुनासो आउने माध्यमहरू

- टोल फ्री टेलिफोन नम्बर ११११ मा टेलिफोन गरी कक्षमा कर्मचारीलाई टिपाएर ।
- कक्षको फ्याक्स नम्बर ११०० मा फ्याक्स गरेर ।
- कक्षको 1111@nepal.gov.np मा इ-मेल गरेर ।
- कक्षको ११११ नम्बरमा sms गरेर ।
- कार्यालयको website www.opmcm.gov.np को complaints and suggestions बाट पठाएर ।
- कक्षमा पत्र पठाएर ।
- आफै उपस्थित भएर जानकारी दिएर ।
- फेसबुक पेजबाट गुनासो राखेर ।
- जनगुनासोको प्राथमिकताक्रम निर्धारण गरी सम्बन्धित निकायमा विद्युतीय संञ्जालमार्फत प्रेषित गर्ने ।
- निवेदन उपर आवश्यक कागजात झिकाउने ।
- सम्बन्धित निकायका नोडल अफिसरहरूको मासिक बैठकबाट कार्यान्वयन अवस्थाको अध्यावधिक जानकारी लिने र गुनासो सम्बोधनको व्यवस्थापकिय पक्षलाई चुस्त बनाउने
- गुनासोकर्ताको गोपनीयता र सवुत प्रमाणका पक्षमा सावधानी अपनाउँदै सेवा प्रवाहमा चुस्तता कायम गर्ने ।
- गुनासोकर्ता, सम्बन्धित निकाय र हेलो सरकार बीच सेवा प्रवाहको सन्तुलन कायम राख्न आवश्यक कार्यहरू गर्ने ।

घ) सदाचार प्रवर्द्धन तथा भ्रष्टाचार निगरानी शाखा

- भ्रष्टाचार तथा अनियमितता सम्बन्धि उजुरी व्यवस्थापन गर्ने गराउने ।
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग तथा भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धमा यस कार्यालयका focal point को रूपमा कार्य गर्ने ।
- सुशासन (व्यवस्था तथा संचालन) ऐन २०६४ बमोजिम यस कार्यालयको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्ने ।
- नेपाल सरकारको वार्षिक, मध्यकालिन र दीर्घकालीन भ्रष्टाचार सम्बन्धि नीतिको विश्लेषण गरी आवश्यक परिमार्जनका लागि सहयोग गर्ने ।

- विषयगत मन्त्रालयसँग सम्बन्धित विषयमा विभिन्न विज्ञ, पदाधिकारी एवं संघसंस्थाहरूबाट समयसमयमा भ्रष्टाचार तथा अनियमित कार्य नियन्त्रण सम्बन्धमा प्रधानमन्त्री र मुख्यसचिवसमक्ष प्रस्तुत विचार, राय सुझावको अध्ययन गरी भ्रष्टाचार तथा अनियमित कार्य नियन्त्रण/न्युनिकरण गर्ने सम्बन्धमा सुधार गर्न गराउन सहयोग गर्ने ।
- आख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको प्रतिवेदनमा औल्याइएका विषयहरू फछ्यौट गर्न सहयोग गर्ने ।
- निकायगत बेरुजु/लगत फछ्यौट गर्न सहयोग गर्ने ।
- सदाचार पद्धति स्वतः लागु हुन सक्ने (Self propelling Mechanism) विकास गरी लागु गर्न सहयोग गर्ने ।
- विदेशी सहयोगको परिचालनमा भ्रष्टाचार मौलाउन सक्नेतर्फ आवश्यक नियन्त्रणका लागि ध्यान दिन सहयोग गर्ने ।
- भ्रष्टाचारउपरको दण्ड व्यवस्थापनको कठोर कार्यान्वयनमा सम्बद्ध निकायलाई सहयोग गर्ने
- सामाजिक एवम् सांस्कृतिक मुल्य मान्यतामा सुधार ल्याउन सहयोग गर्ने ।
- नागरिक समाजलाई भ्रष्टाचार नियन्त्रण गर्ने दायित्व बोध गराउदै आफ्ना विभिन्न रूपहरू मार्फत सक्रिय हुन सहयोग गर्ने ।
- नागरिक समाजबाट प्राप्त राय, सुझाव अध्ययन गरी सुधार गर्न सहयोग पुऱ्याउने ।

ड) प्रशासन पुनर्संरचना शाखा

- सबै निकायमा आआफुले गर्नुपर्ने प्रशासन पुनःसंरचनाका विषयवस्तु, प्रक्रिया, सँगठनात्मक रूपका बारेमा अध्ययन गर्ने गराउने ।
- प्रशासन पुनःसंरचनाका क्षेत्रहरू पहिचान गर्ने, मार्गदर्शन दिने र प्रशासन पुनःसंरचनाको कार्य गराउने ।
- समग्र प्रशासन पुनःसंरचनाका कार्य (वित्तिय, रक्षा, सुरक्षा, वैदेशिक मामला समेत) मा समन्वय र एकरूपता कायम गर्ने ।
- प्रशासनिक पुनःसंरचना एवम् संक्रमणकालीन व्यवस्थापनको ढाँचा, कार्य पद्धति र प्रक्रियाका बारेमा पुनःसंरचना कार्य योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने र कार्यान्वयनमा देखा परेका समस्या समाधान गर्ने उपायहरू पहिचान गरी राज्य पुनःसंरचना निर्देशन समितिमा पेस गर्ने ।
- पुनःसंरचनाका लागि आवश्यक पर्ने साधन श्रोतको अनुमान तयार गरी राज्य पुनःसंरचना निर्देशन समितिमा प्रस्तुत गर्ने ।
- पुनःसंरचनाका लागि पहिचान गरिएका अन्य क्षेत्रहरूमा पुनःसंरचनाको कार्य गराउने ।

- वित्तीय संघीयताको ढाँचा तयार गर्ने, संविधान सभाले निर्देश गरे बमोजिम सरकारका तहहरूबीच वित्तीय सन्तुलन र समन्वयको तयारी गर्ने ।
- नेपाल सरकारका निकायहरू, दातृसंस्थाहरू र अन्य सरोकारवालाहरूले वित्तीय संघीयताका सम्बन्धमा गरेका अध्ययन संकलन गरी व्यवहारिक सुझाव तयार गर्ने गराउने ।

च) विपद् व्यवस्थापन शाखा

- विपद् प्रभावितहरूका लागि पुनर्लाभ योजना तर्जुमा सहयोग पुर्याउने ।
- विपद् बाट प्रभावितहरूको उद्धार राहत र पुनस्थापना कार्यहरूको लगत संकलन र पुननिर्माणका लागि समन्वय गर्ने ।
- विपद्संग सम्बन्धित गुनासो, उजुरी सुझाव, माग पत्र, ज्ञापन पत्र तथा निवेदनहरू आवश्यक कारवाहीका लागि सम्बन्धित निकायमा पठाउने ।
- विपद् व्यवस्थापनको कार्यमा संलग्न निकायहरूबीचमा समन्वयको कार्य गर्ने ।

१.४.६ कानून तथा मानव अधिकार प्रवर्द्धन महाशाखा

यस महाशाखामा दुईवटा शाखा रहेका छन् । यस महाशाखाबाट सम्पादन हुने कामहरू यसप्रकार छन् ।

क) कानून तथा फैसला कार्यान्वयन शाखा

- नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को स्वीकृतिका लागि प्राप्त हुन आएको विधेयक, नियम र गठन आदेशको मस्यौदा उपर राय परामर्श दिने,
- नेपाल सरकारको स्वीकृतिका लागि पेस भएका प्रस्तावहरूमा निहित कानूनी प्रश्न समावेश भएका विषयहरूमा राय परामर्श दिने,
- प्रधानमन्त्री वा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय विरुद्ध परेका रिटहरूमा लिखित जवाफ तयार गरी सम्बन्धित अदालतमा महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय मार्फत पेस गर्ने र मुद्दाको पैरवी गर्न सघाउ पुऱ्याउने,
- प्रधानमन्त्री वा मन्त्रिपरिषद् वा यस कार्यालयलाई कानूनी विषयमा आवश्यक राय उपलब्ध गराउने,
- प्रधानमन्त्री वा मन्त्रिपरिषद् वा यस कार्यालयको तर्फबाट कुनै अदालतमा बहस पैरवी एवम् प्रतिरक्षा गर्नका लागि कानून व्यवसायीको सेवा लिने कार्यमा राय परामर्श दिने,
- अदालतबाट भएका फैसला वा आदेशको कार्यान्वयन गर्नमा सघाउ पुऱ्याउने,
- संसदमा पेस हुने विधेयक वा नेपाल सरकारबाट जारी भएका अध्यादेशको अभिलेख राख्ने ,
- सर्वोच्च अदालत, न्याय परिषद्, न्याय सेवा आयोग आदि न्यायिक निकायसँग कानून, न्याय तथा संसदीय व्यवस्था मन्त्रालय मार्फत सम्पर्क राखी कार्य गर्ने,

- नेपाल पक्ष भएको अन्तरराष्ट्रिय सन्धि सम्झौताको कार्यान्वयन गर्नमा सरकारी निकायबीच समन्वय र सहजकर्ताको भूमिका निभाउने,
- न्यायिक जाँचबुझको काममा न्यायाधिशलाई खटाउन आवश्यक कार्य गर्ने,
- संकटकालिन अवस्थाको घोषणा तथा आदेश जारी गर्ने विषयमा राय परामर्श उपलब्ध गराउने तथा सहयोग गर्ने र अदालतको फैसला/आदेशले दिएको सजाय माफी दिने सम्बन्धी आवश्यक कार्य गर्ने,
- डकुमेन्टेशन एकाईसँग समन्वय गरी नेपाल पक्ष भएका अन्तरराष्ट्रिय सन्धि, सम्झौता, आलेख, प्रतिवद्धता आदि एकीकृत गर्ने सुरक्षित राख्ने, राख्न लगाउने र
- सम्बद्ध निकायहरूको नीति विश्लेषण, प्रगति समीक्षा लगायतका अन्य कार्य गर्ने ।

ख) मानव अधिकार प्रवर्द्धन शाखा

- मानव अधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धनका विषयमा नेपाल सरकारको सम्पर्क तथा समन्वय बिन्दुको रूपमा कार्य गर्ने,
- विभिन्न सरकारी निकायहरूमा रहेका मानवअधिकार एकाइहरूबीच समन्वय गर्ने,
- मानव अधिकार प्रवर्द्धनका लागि विभिन्न क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्न विभिन्न निकायहरू बीच आवश्यक समन्वय गर्ने,
- मानव अधिकार सम्बन्धी विद्यमान सरकारी नीति तथा योजनाहरूको समीक्षा गरी सुझावहरू पेस गर्ने,
- मानव अधिकारसम्बन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजना तर्जुमा गर्ने र मानव अधिकार आयोगको प्रतिवेदनमा उल्लिखित सुझाव कार्यान्वयनमा सहयोग पुऱ्याउने,
- मानव अधिकारसम्बन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजनाको कार्यान्वयन गर्ने र सोको अनुगमन र पृष्ठपोषण गर्ने,
- मानव अधिकारसँग सम्बन्धित राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रिय संघ संस्थाहरूसँग आवश्यकतानुसार परराष्ट्र मन्त्रालयसँग समन्वय गरी सहयोग आदान प्रदान गर्ने,
- मानव अधिकार सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय सन्धि सम्झौतामा पक्ष बन्ने सम्बन्धमा राय परामर्श उपलब्ध गराउने,
- मानव अधिकारसम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय सन्धि सम्झौतामा नेपाल पक्ष भएपछि सिर्जना हुने दायित्व कार्यान्वयनमा सघाउ पुऱ्याउने र समन्वय गर्ने,
- मानव अधिकारको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्नमा आवश्यक नीति, कार्यक्रम निर्माण गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने,
- डकुमेन्टेशन एकाईसँग समन्वय गरी नेपाल पक्ष भएका मानव अधिकारसम्बन्धी सन्धि, सम्झौता, प्रतिवद्धता लगायतकाकागजपत्र एकीकृत र सुरक्षित राख्ने, राख्न लगाउने र,
- कानून तथा मानवअधिकार सम्बन्धी अन्य कार्यहरू गर्ने ।

१.४.७ मुख्य सचिवको सचिवालय

- मुख्य सचिवको सचिवालय र विभिन्न शाखाहरूको कार्यमा समन्वय कायम गर्ने,
- मुख्य सचिवलाई कार्य सम्पादनको सीलसिलामा आवश्यक पर्ने विभिन्न प्रकारका सूचना तथा अभिलेख उपलब्ध गराउने,
- मुख्य सचिवको सचिवालयमा आवश्यक कम्प्यूटर, विद्युत, टेलिफोन, फर्निचर लगायतका भौतिक सुविधाहरूको सम्बन्धित शाखासँग समन्वय कायम गरी व्यवस्थापन गर्ने,
- मुख्य सचिवको विभिन्न व्यक्ति, पदाधिकारी, प्रतिनिधिहरूसँगको सम्पर्क तथा भेटघाटलाई व्यवस्थित बनाउने,
- विदेशी व्यक्ति वा नियोगका प्रतिनिधिहरूको मुख्य सचिवसँगको भेटघाटको व्यवस्थापन गर्ने,
- मुख्य सचिवको कार्यक्षमता हुने बैठक, भेटघाटको आवश्यकता अनुसार टिपोट, माईन्यूट तयार गर्ने,
- मुख्य सचिवबाट भएको निर्णयको संचार तथा कार्यान्वयनको लागि सम्बन्धित शाखा/महाशाखामा पठाउने,
- सचिवालयको पत्राचार तथा संचारको दर्ता, चलानी र अभिलेख व्यवस्थित गर्ने गराउने,
- मुख्य सचिवबाट सम्पादन हुने काममा आवश्यक सहयोग गर्ने,
- मुख्य सचिवको भ्रमण कार्यक्रममा सुरक्षा लगायत अन्य व्यवस्थाको लागि सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाउने,
- आवश्यकता अनुसार मुख्य सचिवको जनसम्पर्कसम्बन्धी अन्य कार्यहरू गर्ने।

बजेट कार्यक्रम तथा खर्च विवरण

सरकारी कोषहरूको संचालन, बजेट तर्जुमा, निकासा तथा खर्चको लेखा राख्ने, वित्तीय विवरणहरू तयार गर्ने, आन्तरिक नियन्त्रणको व्यवस्था मिलाउने, लेखापरीक्षण गराउने, बेरुजुको लगत राख्ने, बेरुजु फछ्यौट र तहसिल गर्ने/गराउने आदि कार्यहरू आर्थिक व्यवस्थापनभित्र पर्दछन् । वित्तीय प्रतिवेदनको निष्पक्षता, शुद्धता र कुशल व्यवस्थापनबाट आर्थिक अनुशासन कायम गर्न सहयोग पुग्दछ । स्वच्छ आर्थिक प्रशासन सुशासनको मेरुदण्ड हो । चुस्त वित्तीय अनुशासन, पारदर्शिता एवम् विधिको पालनाको माध्यमबाट प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयलाई सुशासनको नेतृत्वदायी तथा उत्कृष्ट निकाय बनाउने क्रममा नियमित कामहरूका अतिरिक्त समयसापेक्ष सुधारका कार्यहरूसमेत गरिँदै आएको छ । आर्थिक प्रशासनतर्फ आ.व. ०७३/७४ को असार महिनासम्ममा गरिएका प्रमुख कार्यहरूलाई निम्नानुसार उल्लेख गरिएको छ ।

सरकारी कोषहरूको संचालन, बजेट तर्जुमा, निकाशा तथा खर्चको लेखा राख्ने, वित्तीय विवरणहरू तयार गर्ने, आन्तरिक नियन्त्रणको व्यवस्था मिलाउने, लेखापरीक्षण गराउने, बेरुजुको लगत राख्ने, बेरुजु फछ्यौट र असुल गर्ने/गराउने आदि कार्यहरू आर्थिक व्यवस्थापनभित्र सम्पन्न हुने गर्दछन् । वित्तीय प्रतिवेदनको निष्पक्षता, शुद्धता र कुशल व्यवस्थापनबाट आर्थिक अनुशासन कायम गर्न सहयोग पुग्दछ । स्वच्छ आर्थिक प्रशासन सुशासनको मेरुदण्ड हो । चुस्त वित्तीय अनुशासन, पारदर्शिता एवम् विधिको पालनाको माध्यमबाट प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयलाई सुशासनको नेतृत्वदायी तथा उत्कृष्ट निकाय बनाउने क्रममा नियमित कामहरूका अतिरिक्त विभिन्न सुधारका कार्यहरूसमेत गरिँदै आएको छ । आर्थिक प्रशासन शाखातर्फ आ.व. ०७३/७४ को असार महिनासम्म गरिएका प्रमुख कार्यहरूलाई निम्नानुसार उल्लेख गरिएको छः

१. सुधारका कार्यहरू

- चालु आ.व.देखि यस कार्यालयमा नेपाल सार्वजनिक लेखामान (Nepal Public Sector Accounting Standards - NPSAS) अनुरूपको नगदमा आधारित सार्वजनिक गरिने वित्तीय विवरण (General Purpose Financial Statements) तयार गर्ने उद्देश्यले महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट मिति २०७३।९।१४ र १५ गते आयोजना भएको NPSAS कार्यशालामा यस शाखाबाट सहभागी भइ आ.व. २०७२।०७३ को NPSAS अनुसारको प्रतिवेदन तयार गरी महालेखा परीक्षकको कार्यालयमा पेस भएको ।

- यस अवधिमा मातहत निकायबाट अर्थ मन्त्रालयमा थप बजेट, रकमान्तर, श्रोतान्तर, कार्यक्रम संशोधन आदि विषयमा सिफारिशका लागि माग भएका विषयहरूमा आवश्यकताअनुसार सिफारिश गरी पठाइएको ।
  - यस कार्यालय र मातहत निकायहरूको आगामी आ.व. ०७४/७५ को विषयगत मन्त्रालय बजेट सूचना प्रणाली (LMBIS) मार्फत् बजेट तयार गरी स्वीकृत भैसकेको ।
  - विगतमा महालेखा परीक्षकको कार्यालयबाट औल्याइएका विषयवस्तुहरू प्रगति ढाँचा, खरिद योजना, सोझै खरिद, आन्तरिक नियन्त्रण कार्यविधि, मर्मत, बैठक भत्ता, खाजा/खाना खर्च एवम् टेण्डर प्रक्रियामा देखिएका समस्याहरू क्रमशः सम्बोधन गर्दै लगिएको छ । प्रक्रिया नपुन्याई गरेका कामहरू भनी औल्याइएका विषयहरूलाई पनि प्रक्रियामा लग्ने कार्य भएको छ । यस अवधिमा गत आ.व.को श्रेस्ताको अन्तिम लेखापरीक्षणको कार्य सम्पन्न भई प्रारम्भिक प्रतिवेदनको जवाफ पठाई केही बेरुजुको दफाहरू फछ्यौट भैसकेको ।
  - आ.व. २०७३/०७४ को तलवी प्रतिवेदन निजामती किताबखानाबाट पारित भै आएको ।
  - यस कार्यालय र मातहत निकायहरूको आ.व. ०७३/७४ को लागि जिम्मेवारी सरेको कूल बेरुजु रु. ५० करोड ११ लाख ६७ हजारमध्ये असार महिनासम्ममा ३९ करोड ४३ लाख ७९ हजार फछ्यौट भई ७९ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको ।
  - आर्थिक प्रशासन शाखाबाट सम्पादन भएका कामहरूको जानकारी इमेलमार्फत् सम्बन्धित शाखा, महाशाखा प्रमुखलाई दिने गरिएको ।
  - आ.व. ०७३/७४ को प्रथम दोस्रो र तेस्रो चौमासिकका खर्चहरू सार्वजनिक गरिएको ।
२. आ.व. ०७३/७४ को बार्षिक बजेट तथा खर्चको विवरण

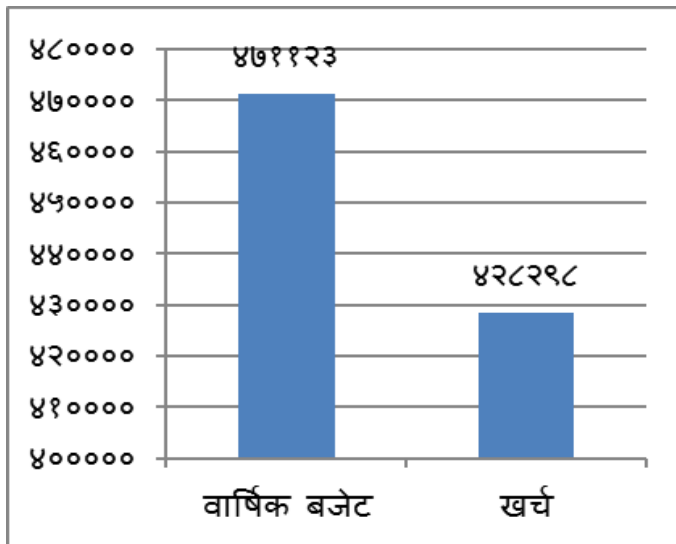

यस कार्यालयलाई प्राप्त बजेट अख्तियारी र खर्च विवरण

रु. हजारमा

सि. नं.	ब.उ.शि.नं.	आयोजना/कार्यक्रमको नाम	वार्षिक बजेट	आ.व. ०७३/७४ असारसम्मको खर्च	कैफियत
१	३०१०११३	मन्त्रिपरिषद्	१८६२२८	१७९३४७	
२	३०१०१३३	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	२२५५१४	२०७७११	
३	३०१०१३४	प्रधानमन्त्री तथा म.प.को कार्यालय	५१२२५	३६४०५	
४	३०११०१३	सूचना प्रविधि विकास आयोजना	४६५६	२९४०	
५	३०११०१४	सूचना प्रविधि विकास आयोजना	३५००	१८९५	
		कूल जम्मा	४७११२३	४२८२९८	

वार्षिक बजेट	खर्च
४७११२३	४२८२९८

कार्यालयमा सञ्चालित कोषहरूमा आ.व. ०७३/७४ सम्मको
बैंक मौज्दात रकमको विवरण

सि.नं	विवरण	अ.ल्या	यस वर्षको आम्दानी	जम्मा आम्दानी	यस वर्षको खर्च	बाँकी मौज्दात
१.	प्रधानमन्त्री दैवी प्रकोप उद्धार कोष	२१०१४७९०१७.७३	७१८४१२९४.७१	२१७३३२०३१२.४४	०	२१७३३२०३१२.४४
२.	प्रधानमन्त्री राहत कोष	१०७५०३९५५५९	१०५८१२३६८	१०८५६२०७९।२७	०	१०८५६२०७९।२७
३.	प्रधानमन्त्री सहायता कोष	२०६८४७१।००	०	२०६८४७१।००	०	२०६८४७१।००
जम्मा		२२११०५१४४४.३२	७२८९९४१८.३९	२२८३९५०८६२.७१	०	२२८३९५०८६२.७१

तालिका ३

कार्यालयमा सञ्चालित कोषहरूमा आ.व. ०७३/७४ सम्मको बैंक मौज्दात रकमको विवरण

सि.नं.	विवरण	बैंक मौज्दात	कैफियत
१.	प्रधानमन्त्री दैवी प्रकोप उद्धार कोष	२१७३३२०३१२।४४	
२.	प्रधानमन्त्री राहत कोष	१०८५६२०७९।२७	
३.	प्रधानमन्त्री सहायता कोष	२०६८४७१।००	

तालिका ४
बेरूजु फछ्यौटको विवरण
केन्द्रीय बजेटतर्फ - प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको मात्र

(रु. हजारमा)

विवरण	आ.व. ०७३/७४ मा फछ्यौट गर्नुपर्ने शुरु बेरूजु	आ.व. ०७३/७४ मा फछ्यौट	आ.व. ०७३/७४ मा फछ्यौट गर्नुपर्ने बाँकी बेरूजु	आ.व. ०७३/७४ को फछ्यौटको प्रगति प्रतिशत	कैफियत
आ.व.०५९/६० सम्मको	३९७	१८	३७९	५	
आ.व.०६०/६१ - आ.व. ०७०/७१	१०३	००	१०३	००	
आ.व.०७१/७२	००	००	००	००	
जम्मा	५००	१८	४८२	४	

समितितर्फ - प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको मात्र

(रु. हजारमा)

विवरण	आ.व. ०७३/७४ मा फछ्यौट गर्नुपर्ने शुरु बेरूजु	आ.व. ०७३/७४ मा फछ्यौट	आ.व.०७३/७४ मा फछ्यौट गर्नुपर्ने बाँकी बेरूजु	आ.व. ०७३/७४को फछ्यौटको प्रगति प्रतिशत	कैफियत
आ.व. ०६२/६३- आ.व.०७०/७१ सम्मको	१८०	००	१८०	००	
आ.व.०७१/७२	०	००	०	००	
जम्मा	१८०	००	१८०	००	
केन्द्र तथा समिति दुबैको जम्मा	६८०	१८	६६२	३	

केन्द्रीय बजेटतर्फ - प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय र मातहत निकायहरू समेतको

विवरण	आ.व. ०७३/७४ मा फछ्यौट गर्नुपर्ने शुरु बेरुजु	आ.व.०७३/७४ मा फछ्यौट	आ.व. ०७३/७४ मा फछ्यौट गर्नुपर्ने बाँकी बेरुजु	आ.व. ०७३/७४ को फछ्यौटको प्रगति प्रतिशत	कैफियत
आ.व. ०५९/६०सम्मको	४२६	१८	४०८	४	
आ.व. ६०/६१ - आ.व. ०७०/७१	७३९५५	३७८३	७०१७२	५	
आ.व. ०७१/७२	४२६७८६	३९०५७८	३६२०८	९२	
जम्मा	५०११६७	३९४३७९	१०६७८८	७९	

कार्यसम्पादन तथा उपलब्धिहरू

३.१ मन्त्रिपरिषद्का गतिविधि

- मिति २०७३।४।२० गते सम्माननीय प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल 'प्रचण्ड'को नेतृत्वमा नेपालको संविधानबमोजिम मन्त्रिपरिषद् गठन भएको र उक्त मन्त्रिपरिषदमा विभिन्न समयमा माननीय मन्त्री तथा राज्यमन्त्रीहरू थप भएको ।
- त्यसैगरी मिति २०७४।२।२४ गते सम्माननीय प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवाको नेतृत्वमा मन्त्रिपरिषद् गठन हुनुका साथै त्यसपछिका विभिन्न मितिमा माननीय मन्त्री तथा राज्यमन्त्रीहरू थप भएको ।

मन्त्रिपरिषद् बैठकको विवरण

सि.नं.	कार्यक्रम	सङ्ख्या	कैफियत
१	प्रस्ताव दर्ता	१२४७	
२	मन्त्रिपरिषद् कार्यक्रम	३६	
३	मन्त्रिपरिषद् बैठक	६७	
४	मन्त्रिपरिषद् निर्णय	१५६९	
सबै निर्णयको मुख्य ब्यहोरा मन्त्रिपरिषद्को निर्णय यस कार्यालयको वेबसाईट www.opmcm.gov.np मा अद्यावधिक गर्ने गरिएको ।			

मन्त्रिपरिषद् समिति तथा संवैधानिक निकायहरूको बैठक विवरण

क्र.स.	बैठक विवरण	बैठक संख्या	निर्णय संख्या
१.	मन्त्रिपरिषद् राजनैतिक समिति बैठक संख्या	०	०
२.	मन्त्रिपरिषद् आर्थिक तथा पूर्वाधार समिति बैठक संख्या	१५	३१
३.	मन्त्रिपरिषद् विधेयक समिति बैठक संख्या	२४	७२
४.	मन्त्रिपरिषद् प्रशासन समिति बैठक संख्या	१	१
५.	मन्त्रिपरिषद् सामाजिक समिति बैठक संख्या	८	१८
	जम्मा	४८	१२२

- २०७३ साउनदेखि २०७४ असार महिनासम्म मन्त्रिपरिषद्का ५ समितिहरूको ४८ पटक बैठक बसी १२२ वटा निर्णय भएको ।
- संवैधानिक परिषद्को ५ वटा बैठक बसी निर्वाचन आयोगका आयुक्तहरू, अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगका प्रमुख आयुक्त, महालेखापरीक्षक र नेपालको प्रधानन्यायाधीशको रिक्त पदमा नियुक्तिका लागि सफारिस गरिएको ।

- प्रधानमन्त्री र मन्त्रिपरिषदबाट नियुक्त हुने पदहरूको विवरण र सोको रोष्टर अद्यावधिक गरिएको ।
- संवैधानिक परिषदबाट नियुक्त हुने संवैधानिक निकायका पदहरूको विवरण र रोष्टर अद्यावधिक गरिएको ।
- संवैधानिक निकायका पदाधिकारीहरूको सम्पत्ति विवरणको अभिलेख राखिएको ।

मन्त्रिपरिषदबाट स्वीकृत भएका नीति/रणनीति, विधेयक, नियमावली, कार्यविधि तथा गठन आदेश र निर्देशिकाहरूको विवरण

नीति/रणनीति

सि.नं	नीति/ रणनीति	सम्बन्धित मन्त्रालय	स्वीकृत मिति	कैफियत
१.	जैविक ऊर्जा रणनीति, २०७३ स्वीकृति ।	जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालय	२०७३।१०।०९	आ.पू. समिति
२.	राष्ट्रिय सहरी विकास रणनीति स्वीकृत गर्ने ।	सहरी विकास मन्त्रालय	२०७३।१०।०९	
३.	राष्ट्रिय बौद्धिक सम्पत्ति नीति, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	उद्योग मन्त्रालय	२०७३।११।२३	
४.	राष्ट्रिय खनिज नीति, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	उद्योग मन्त्रालय	२०७४।०१।१५	
५.	अपाङ्गता भएका व्यक्तिका लागि समावेशी शिक्षा नीति, २०७३ स्वीकृति ।	शिक्षा मन्त्रालय	२०७३।९।२६	सामाजिक समिति
६.	मौरी प्रवर्द्धन नीति, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	कृषि विकास मन्त्रालय	२०७३।९।२६	
७.	वित्तीय क्षेत्र विकास रणनीति, (२०७३/७४-२०७७/७८)	अर्थ मन्त्रालय	२०७३/०९/२२	आ.पू. समिति
८.	आर्थिक वर्ष २०७४।७५ को लागि नेपाल सरकारको वार्षिक नीति कार्यक्रम ।		२०७४।२।७	
९.	चुरे-तराई मधेश संरक्षण तथा व्यवस्थापन गुरुयोजना, २०७४"	वन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालय	२०७४।२।४	

विधेयक

सि.न.	विधेयक	सम्बन्धित मन्त्रालय	स्वीकृत मिति	कैफियत
१.	राष्ट्रिय चिकित्सा शिक्षा सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक, २०७३	शिक्षा मन्त्रालय	२०७३/०४/०६	विधेयक समिति

	व्यवस्थापिका-संसदमा पेस गर्न स्वीकृति दिने ।			
२.	मतदाता नामावली सम्बन्धी कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गर्न बनेको विधेयकलाई व्यवस्थापिका-संसदसमक्ष पेस गर्ने ।	गृह मन्त्रालय	२०७३।०६।११	
३.	राजनीतिक दलसम्बन्धी कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गर्न बनेको विधेयकलाई व्यवस्थापिका-संसदसमक्ष पेस गर्ने ।	गृह मन्त्रालय	२०७३।०६।११	
४.	निर्वाचन आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकारसम्बन्धी कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गर्न बनेको विधेयकलाई व्यवस्थापिका-संसदसमक्ष पेस गर्ने ।	गृह मन्त्रालय	२०७३।०६।११	
५.	राष्ट्रिय महिला आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकारसम्बन्धी प्रचलित कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गर्न बनेको विधेयकलाई व्यवस्थापिका-संसदमा पेस गर्ने ।	महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण मन्त्रालय	२०७३।०६।१७	
६.	संघीय संसदका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको पारिश्रमिक र सुविधासम्बन्धी विधेयक व्यवस्थापिका-संसदमा पेस गर्ने स्वीकृति प्रदान ।	कानून न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय	२०७३।०६।२८	
७.	कम्पनी (पहिलो संशोधन) ऐन, २०७३ व्यवस्थापिका-संसदसमक्ष पेस गर्न स्वीकृति दिने ।	उद्योग मन्त्रालय	२०७३।०६।२८	
८.	बोनस (पाँचौं संशोधन) विधेयक २०७३" को मस्यौदा स्वीकृति दिने ।	अर्थ मन्त्रालय	२०७३।०७।२२	
९.	खप विश्वविद्यालय विधेयक" व्यवस्थापिका-संसद समक्ष पेस गर्न स्वीकृति दिने ।	शिक्षा मन्त्रालय	२०७३।०७।२४	
१०.	स्थानीय तहको निर्वाचनसम्बन्धी व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक, २०७३ व्यवस्थापिका-संसद समक्ष पेस गर्न स्वीकृति दिने ।	गृह मन्त्रालय	२०७३।०८।२२	
११.	माराकेश सन्धि, २०१३ को अनुमोदनको लागि व्यवस्थापिका-संसदमा पेस गर्ने ।	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय	२०७३।०९।०३	

१२.	भाषा आयोगसम्बन्धी विधेयक व्यवस्थापिका-संसदसमक्ष पेस गर्न स्वीकृति दिने ।	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय	२०७३।०९।२०
१३.	प्रधानन्यायाधीश तथा सर्वोच्च अदालतका न्यायाधीशहरूको पारिश्रमिक, सेवाका शर्त र सुविधा सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक" व्यवस्थापिका-संसदसमक्ष प्रस्तुत गर्न स्वीकृति दिने ।	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय	२०७३।१०।२१
१४.	उच्च अदालत तथा जिल्ला अदालतका न्यायाधीशहरूको पारिश्रमिक, सुविधा तथा सेवाका अन्य शर्त सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक" व्यवस्थापिका-संसदसमक्ष प्रस्तुत गर्न स्वीकृति दिने ।	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय	२०७३।१०।२१
१५.	वस्तु विनिमय बजारका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको अर्थ मन्त्रालयको विधेयक व्यवस्थापिका-संसदसमक्ष प्रस्तुत गर्न स्वीकृति प्रदान गर्ने ।	अर्थ मन्त्रालय	२०७३।१०।२१
१६.	लेखापरीक्षण सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक" व्यवस्थापिका-संसदसमक्ष प्रस्तुत गर्न स्वीकृति दिने ।	अर्थ मन्त्रालय	२०७३।११।१५
१७.	निर्वाचन क्षेत्र निर्धारणका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्नेसम्बन्धी विधेयक व्यवस्थापिका-संसदमा पेस गर्न स्वीकृति दिने ।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	२०७३।११।१५
१८.	विद्युत् नियमन आयोगको सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक व्यवस्थापिका-संसदसमक्ष पेस गर्न स्वीकृति दिने ।	ऊर्जा मन्त्रालय	२०७३।१२।०३
१९.	स्वास्थ्य बीमासम्बन्धी विधेयक व्यवस्थापिका-संसदमा पेस गर्न स्वीकृति दिने ।	स्वास्थ्य मन्त्रालय	२०७४।०१।०३
२०.	कर्मचारी समायोजन सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक व्यवस्थापिका-संसदमा पेस गर्न स्वीकृति दिने ।	सामान्य प्रशासन मन्त्रालय	२०७४।०१।०३
२१.	राष्ट्रपति र उपराष्ट्रपतिको पारिश्रमिक, सेवाको शर्त र सुविधा सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक, २०७४	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	२०७४।०१।२५

	व्यवस्थापिका-संसदमा पेस गर्न स्वीकृति दिने ।			
२२.	वस्तुको प्रत्यक्ष बिक्री सम्बन्धमा व्यवस्थापन तथा नियमन गर्न बनेको विधेयक" व्यवस्थापिका-संसदसमक्ष पेस गर्न स्वीकृति दिने ।	वाणिज्य मन्त्रालय	२०७४।०९।२५	
२३.	जातीय भेदभाव तथा छुवाछुत (कसुर र सजाय) (पहिलो संशोधन) विधेयक" व्यवस्थापिका-संसदमा पेस गर्न स्वीकृति दिने ।	संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय	२०७४।०९।२५	
२४.	राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक व्यवस्थापिका-संसदमा पेस गर्न स्वीकृति दिने ।	अर्थ मन्त्रालय	२०७४।०२।१९	
२५.	जलवायु परिवर्तनसम्बन्धी पेरिस सम्झौता अनुमोदनको लागि व्यवस्थापिका-संसदमा पेस गर्न स्वीकृति गर्ने ।	जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालय	२०७३।६।११	सामाजिक समिति
२६.	प्रदेशसभा सदस्यको निर्वाचन सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयकलाई व्यवस्थापिका संसदसमक्ष पेस गर्ने,	गृह मन्त्रालय	२०७४।३।२६	
२७.	प्रतिनिधिसभा सदस्यको निर्वाचन सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयकलाई व्यवस्थापिका संसदसमक्ष पेस गर्ने,	गृह मन्त्रालय	२०७४।३।२६	
२८.	विदेशी लगानीसम्बन्धी ऐन, २०७४ को विधेयक व्यवस्थापिका-संसद समक्ष पेस गर्न स्वीकृति दिने,	उद्योग मन्त्रालय	२०७४।२।१९	
२९.	बजेट तथा अर्थसम्बन्धी विधेयकहरू व्यवस्थापिका-संसदमा पेस गर्ने	अर्थ मन्त्रालय	२०७४।२।१५	
३०.	अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन विषयको व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक व्यवस्थापिका-संसदमा पेस गर्न स्वीकृति दिने,	अर्थ मन्त्रालय	२०७४।२।८	
३१.	स्थानीय तहको शासन सञ्चालन सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक व्यवस्थापिका संसदमा पेस गर्न स्वीकृति दिने,	संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय	२०७३।१२।२९	

३२.	नेपालको संविधानलाई दोस्रो संशोधन गर्न बनेको विधेयक व्यवस्थापिका-संसदसमक्ष पेस गर्ने ।		२०७४।१२।२८	
३४.	गाउँपालिका तथा नगरपालिकामा रहने वडाको संख्या निर्धारणसम्बन्धी विधेयक व्यवस्थापिका-संसदमा पेस गर्ने,	संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय	२०७३।११।२२	
३५.	संघीय आकस्मिक कोषसम्बन्धी विधेयक, २०७३" व्यवस्थापिका-संसदमा पेस गर्न स्वीकृति दिने,	अर्थ मन्त्रालय	२०७३।९।२१	
३६.	निर्वाचन कसूर तथा सजायसम्बन्धी प्रचलित कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गर्न बनेको विधेयक, २०७३ लाई व्यवस्थापिका - संसद समक्ष पेस गर्न स्वीकृति दिने ।	गृह मन्त्रालय	२०७३।८।२६	

नियमावली

सि.न.	नियमावली	सम्बन्धित मन्त्रालय	स्वीकृत मिति	कैफियत
१.	स्थानीय स्वायत्त शासन (आठौँ संशोधन) नियमावली, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय	२०७३/०४/०३	विधेयक समिति
२.	राष्ट्रिय प्रसारण (आठौँ संशोधन) नियमावली, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय	२०७३/०४/०३	
३.	राष्ट्रिय युवा परिषद् नियमावली, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	षयको युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय	२०७३/०४/०३	
४.	विद्युत (चौथो संशोधन) नियमावली, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	ऊर्जा मन्त्रालय	२०७३/०५/२४	
५.	प्राइभेट फर्म रजिष्ट्रेशन (दशौँ संशोधन) नियमावली, २०७३" उद्योग मन्त्रालयको स्वीकृत गर्ने ।	उद्योग मन्त्रालयको	२०७३/०५/२४	
६.	नागरिक उड्डयन सुरक्षा नियमावली, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय	२०७३।०६।१७	
७.	सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनि लाउण्डरिङ्ग) निवारण नियमावली, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	अर्थ मन्त्रालय	२०७३।०७।२२	
८.	नेपाल सरकार (कार्य सम्पादन) (चौथो संशोधन) नियमावली २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	२०७३।०८।१५	

९.	सार्वजनिक खरिद (चौथो संशोधन) नियमावली, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	२०७३।०८।१५	
१०.	मानव शरीरको अङ्ग प्रत्यारोपण (नियमित तथा निषेध) नियमावली, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	स्वास्थ्य मन्त्रालय	२०७३।०८।१६	
११.	राष्ट्रिय प्रसारण (आठौं संशोधन) नियमावली, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय	२०७३।०८।२२	
१२.	खानी तथा खनिज पदार्थ (चौथो संशोधन) नियमावली, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	उद्योग मन्त्रालय	२०७३।०९।०३	
१३.	नेपाल विशेष सेवा (सत्रौं संशोधन) नियमावली, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	गृह मन्त्रालय	२०७३।०९।१२	
१४.	सुरक्षित कारोबार नियमावली, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	अर्थ मन्त्रालय	२०७३।०९।२०	
१५.	वातावरण संरक्षण (पाँचौं संशोधन) नियमावली, २०७३ लाई स्वीकृति प्रदान गर्ने ।	जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालय	२०७३।१०।०४	
१६.	जातीय भेदभाव तथा छुवाछुत (कसूर र सजाय) नियमावली, २०७३ स्वीकृति गर्ने ।	संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय	२०७४।०१।०३	
१७.	अवैतनिक वाणिज्यदूतसम्बन्धी (चौथो संशोधन) नियमावली, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	परराष्ट्र मन्त्रालय	२०७४।०१।०३	
१८.	पेट्रोलियम पदार्थ तथा ग्यास मूल्य स्थिरिकरण कोष (संचालन) (पहिलो संशोधन) नियमावली, २०७४" स्वीकृत गर्ने ।	आपूर्ति मन्त्रालय	२०७४।०१।१५	आ.पू. समिति
१९.	"शैक्षिक गुणस्तर सुनिश्चितता तथा प्रत्यायनसम्बन्धी नियमावली, २०७४" स्वीकृत गर्ने ।	शिक्षा मन्त्रालय	२०७४।०१।२५	विधेयक समिति
२०.	पेट्रोलियम (पाँचौं संशोधन) नियमावली, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	उद्योग मन्त्रालय	२०७४।०१।२५	
२१.	वैदेशिक रोजगार (तेश्रो संशोधन) नियमावली, २०७४ स्वीकृत गर्ने ।	श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय	२०७४।०२।१९	

मापदण्डहरू

सि.न.	मापदण्ड	सम्बन्धित मन्त्रालय	स्वीकृत मिति	कैफियत
१.	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयसम्बद्ध सार्वजनिक निकायका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको नियुक्ति र मनोनयनसम्बन्धी मापदण्ड, २०७३" स्वीकृत गर्ने ।	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय	२०७३/०५/२४	विधेयक समिति
२.	सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालयसम्बद्ध निकायका अध्यक्ष, सदस्य र पदाधिकारीको नियुक्ति तथा मनोनयनसम्बन्धी मापदण्ड, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय	२०७३/०६/०५	
३.	ऊर्जा मन्त्रालयसम्बद्ध सार्वजनिक निकायका पदाधिकारीको नियुक्ति तथा मनोनयनसम्बन्धी मापदण्ड, २०७३	ऊर्जा मन्त्रालय	२०७३।०६।१७	
४.	उद्योग मन्त्रालयसम्बद्ध सार्वजनिक निकायका पदाधिकारी तथा सदस्यको नियुक्ति र मनोनयनसम्बन्धी मापदण्ड, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	उद्योग मन्त्रालय	२०७३।०६।२८	
५.	"स्वास्थ्य मन्त्रालयसम्बद्ध सार्वजनिक निकायका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको नियुक्ति र मनोनयनसम्बन्धी मापदण्ड, २०७३" स्वीकृत गर्ने ।	स्वास्थ्य मन्त्रालय	२०७३।०७।२४	
६.	वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयसम्बद्ध सार्वजनिक निकायका पदाधिकारीको नियुक्ति र मनोनयनसम्बन्धी प्रक्रियागत मापदण्ड, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय	२०७३।०९।०८	
७.	आपूर्ति मन्त्रालय अन्तर्गतका सार्वजनिक निकायका पदाधिकारी तथा सदस्यको नियुक्ति र मनोनयनसम्बन्धी मापदण्ड, २०७३ स्वीकृति ।	आपूर्ति मन्त्रालय	२०७३।०९।१२	
८.	अर्थ मन्त्रालयसम्बद्ध सार्वजनिक निकायका पदाधिकारी तथा सदस्यको नियुक्ति र मनोनयनसम्बन्धी मापदण्ड, २०७३" स्वीकृत गर्ने ।	अर्थ मन्त्रालय	२०७३।१०।४	

९.	भैरहवा विशेष आर्थिक क्षेत्र संचालन मापदण्ड तथा कार्यविधि, २०७१ संशोधन गर्ने ।	उद्योग मन्त्रालय	२०७३।१।७	अर्थिक तथा पूर्वाधार समिति
१०.	कार्यस्थलमा हुने प्रकाशको स्तर (मापदण्ड), २०७३	श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय	२०७३।१।१४	
११.	कार्यस्थलमा हुने ध्वनीको स्तर (मापदण्ड), २०७३	श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय	२०७३।१।१४	

कार्यविधि, गठन आदेश

सि.न.	कार्यविधि, गठन आदेश	सम्बन्धित मन्त्रालय	स्वीकृत मिति	कैफियत
१.	नागरिक राहत, क्षतिपूर्ति तथा आर्थिक सहायतासम्बन्धी (दोश्रो संशोधन) कार्यविधि, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	स्वास्थ्य मन्त्रालय	२०७३।०९।०८	विधेयक समिति
२.	कानून किताब (व्यवस्था र वितरण) (पाँचौ संशोधन) आदेश, २०७३ ।	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय	२०७३।१२।०३	
३.	केन्द्रीय कानून पुस्तकालय विकास समिति (गठन) (पहिलो संशोधन) आदेश, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय	२०७३।१२।०३	
४.	सुशील कोइराला प्रखर क्यान्सर अस्पताल गठन आदेश २०७३" स्वीकृत ।	स्वास्थ्य मन्त्रालय	२०७३।१२।०३	
५.	मुस्ताङ जिल्ला लोमान्थाङ गाउँ विकास समितिस्थित थुर्लुङ र छोन्हुप गाउँ विकास समितिमा नाप नक्सा गर्ने सम्बन्धी समिति गठन आदेश, २०७३ सच्याई स्वीकृत गर्ने ।	भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय	२०७३।१२।०३	
६.	जनता आवास कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७३" स्वीकृत गर्ने ।	सहरी विकास मन्त्रालय	२०७३।८।३	आ.पू. समिति
७.	भूकम्पबाट प्रभावित संरचनाको पुनर्निर्माणको लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनसम्बन्धी (पहिलो संशोधन) कार्यविधि, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	२०७३।८।३	

८.	स्वास्थ्य मन्त्रालय मातहतका कर्मचारीको प्रोत्साहन भत्तासम्बन्धी कार्यविधि, २०७३" स्वीकृत गर्ने ।	स्वास्थ्य मन्त्रालय	२०७३।११।४	
९.	व्यवसायिक कृषि तथा पशुपन्छी कर्जामा प्रदान गरिने ब्याज अनुदानसम्बन्धी कार्यविधि, २०७३ को स्वीकृति ।	अर्थ मन्त्रालय	२०७३।१२।०२	
१०.	सट्टा भर्ना दिनका लागि पर्सा जिल्लाअन्तर्गत बसोबास गराइएका बसोबासीहरूको जग्गा दर्तासम्बन्धी समिति गठन (पहिलो संसोधन) आदेश २०७३" स्वीकृत गर्ने ।	भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय	२०७३।९।२५	सामाजिक समिति
११.	तनहुँ जिल्ला साविक दुलेगौडा खैरेनिटार र ढोरफिर्दि गाउँ विकास समितिको हाल शुक्ल गण्डकी नगरपालिका अन्तर्गत बसोबास गरेका अव्यवस्थित बसोबासीहरूको नाममा जग्गा दर्ता सम्बन्धी समिति गठन (पहिलो संसोधन) आदेश, २०७३ स्वीकृत गर्ने ।	भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय	२०७३।९।२५	
१२.	"राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त योजनाको लागि राष्ट्रिय वन क्षेत्र प्रयोग गर्नेसम्बन्धी कार्यविधि, २०७३ लाई स्वीकृति प्रदान गर्ने ।	वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय	२०७४।०२।०३	
१३.	भूकम्प पीडितहरूको घर निर्माणका लागि सामूहिक जमानीमा निर्व्याजी ऋण उपलब्ध गराउने कार्यविधि, २०७४	अर्थ मन्त्रालय	२०७४।१।२९	
१४.	भूकम्पबाट प्रभावित निजी आवास पुनर्निर्माण अनुदान वितरण कार्यविधि, २०७३	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	२०७३।९।१४	
१५.	सातौँ राष्ट्रिय खेलकुद प्रतियोगिता आर्थिक कार्यविधि, २०७३	युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय	२०७३।७।११	
१६.	जातीय भेदभाव र छुवाछुत अन्त्य तथा दलित अधिकार प्रवर्द्धनसम्बन्धी कार्यविधि, २०७३ स्वीकृत विषयको	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	२०७३।५।२९	
१७.	स्थानीय तहको सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापनसम्बन्धी आदेश, २०७४	संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय	२०७४।२।१७	

१८.	व्यवस्थित वसोबास आयोग आदेश, २०७३	भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय	२०७३।११।३	
१९.	राष्ट्रिय किसान आयोग गठन कार्यकारी आदेश, २०७३	कृषि विकास मन्त्रालय	२०७३।१०।६	
२०.	अधिकार सम्पन्न बागमती सभ्यता एकीकृत विकास समिति आदेश, २०७३ स्वीकृत गर्ने विषयको	सहरी विकास मन्त्रालय	२०७३।१०।६	
२१.	सुरक्षण मुद्रण विकास समिति (गठन) आदेश, २०७३	सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय	२०७३।४।५	

निर्देशिका

सि.न.	निर्देशिका	सम्बन्धित मन्त्रालय	स्वीकृत मिति	कैफियत
१.	स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन तथा स्तरोन्नति मापदण्ड सम्बन्धी (दोस्रो संशोधन) निर्देशिका, २०७३ स्वीकृत गर्ने	स्वास्थ्य मन्त्रालय	२०७३।०९।१२	विधेयक समिति
२.	रूपन्देही जिल्ला, साविक सिद्धार्थनगर नगरपालिका वडा नं. ५ को दक्षिणी किनारामा बाटोको संकेत रहेको गाउँ ब्लक जग्गा दर्तासम्बन्धी समिति २०७३	भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय	२०७३।०९।१२	
३.	वैदेशिक रोजगारमा घरेलु कामदार पठाउनेसम्बन्धी निर्देशिका (तेश्रो संशोधन), २०७३ स्वीकृत गर्ने	श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय	२०७३।१२।०३	
४.	एम्बुलेन्स सेवा सञ्चालन निर्देशिका, २०७३ स्वीकृत गर्ने	स्वास्थ्य मन्त्रालय	२०७३।१२।२२	
५.	सडक सुरक्षा परिषद् (गठन तथा सञ्चालन) निर्देशिका, २०७३" स्वीकृत गर्ने।	भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय	२०७३।१२।२२	
६.	"एक गाउँ विकास समिति एक कृषि प्राविधिक व्यवस्थापनसम्बन्धी निर्देशिका, २०७२" स्वीकृत गर्ने ।	कृषि विकास मन्त्रालयको	२०७३।१।७	आर्थिक तथा पूर्वाधार समिति
७.	शीतघर तथा खाद्यान्न भण्डारण घर स्थापना कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७३	कृषि विकास मन्त्रालय		

८.	रोजगार अनुमती प्रणाली (सञ्चालन तथा व्यवस्थापन) निर्देशिका, २०७३ स्वीकृत गर्ने	श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय	२०७३।१०।०९	
९.	अनलाईन सञ्चारमाध्यम सञ्चालन निर्देशिका, २०७३ स्वीकृत गर्ने	सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय	२०७३।१०।०९	
१०.	प्रविधिजन्य स्वास्थ्य सामग्री तथा उपकरणसम्बन्धी निर्देशिका, २०७४ स्वीकृत गर्ने	स्वास्थ्य मन्त्रालय	२०७४।०२।१९	विधेयक समिति
११.	सहकारी संस्थालाई अनुदान र सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका २०७३ स्वीकृत गर्ने,	सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय	२०७३।१०।२७	
१२.	सातौँ राष्ट्रिय खेलकुद प्रतियोगिता सञ्चालन निर्देशिका, २०७३	युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय	२०७३।७।११	

अन्य

सि.न.	अन्य	सम्बन्धित मन्त्रालय	स्वीकृत मिति	कैफियत
१.	विश्वव्यापी आवधिक समिक्षामार्फत प्राप्त सिफारिश कार्यान्वयन कार्ययोजना स्वीकृत गर्ने विषयको प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको ।	अर्थ मन्त्रालय	२०७३।१२।०३	विधेयक समिति
२.	नेपाल लेखापढी कानून व्यवसायी एसोसिएसनको (तेस्रो संशोधन) विधान" स्वीकृत गर्ने ।	अर्थ मन्त्रालय	२०७३।१२।२२	
३.	कार्य सम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन प्रणाली लागू गर्ने ।	परराष्ट्र मन्त्रालय	२०७३।२।३१	
४.	माथिल्लो त्रिशुली १ जलविद्युत् आयोजनाको आयोजना विकास सम्झौता स्वीकृत गर्ने ।	ऊर्जा मन्त्रालय	२०७३।८।२७	
५.	सिमावर्ती क्षेत्रमा हुनसक्ने आतंककारी गतिविधिको सुरक्षा व्यवस्थासम्बन्धी कम्प्युटर प्रणाली Personal Identification Secure Comparison Evaluation System (PISCES) को प्रयोगसम्बन्धी Memorandum of Intent (MOI) लाई स्वीकृत गर्ने ।	गृह मन्त्रालय	२०७४।०२।१८	

६.	सबै प्रकारका जातीय भेदभाव उन्मूलन सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिको आवधिक प्रतिवेदन" परराष्ट्र मन्त्रालय मार्फत UN Committee on Elimination of All forms of Racial Discrimination मा पठाउन स्वीकृति दिने ।	संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय	२०७३।६।११	सामाजिक समिति
७.	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि (CEDAW) १९७९ को छैटौँ आवधिक प्रतिवेदन CEDAW समितिमा पठाउने ।	महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण मन्त्रालय	२०७३।९।२५	
८.	बर्डफ्लू रोग नियन्त्रण आदेश संशोधन ।	पशुपन्छी विकास मन्त्रालय	२०७४।०१।२५	

आर्थिक वर्ष २०७३/७४ मा स्वीकृत सन्धि/समझौता विवरण

सि.नं.	सन्धि/समझौता	प्रस्ताव पेस गर्ने मन्त्रालय	स्वीकृत मिति	कैफियत
१.	Addis Tax Initiatives (ATI) Declaration मा हस्ताक्षर गर्ने,	अर्थ मन्त्रालय	२०७४।३।२२	
२.	जैविक विविधता महासन्धि अन्तर्गत Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and Equitable Sharing of Benefits Arising from Their Utilization to the Convention on Biological Diversity अभिसन्धि अनुमोदन गर्ने	वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय	२०७३।११।२५	
३.	नेपाल र मंगोलियाबीच भिसा उन्मुक्तिसम्बन्धी समझौता गर्ने	परराष्ट्र मन्त्रालय	२०७३।९।७	
४.	Multilateral Agreement for the Establishment of an International Think Tank for Landlocked Developing Countries मा सम्मिलनको माध्यमबाट नेपाल आवद्ध हुने,	परराष्ट्र मन्त्रालय	२०७३।९।७	

३.२ सम्माननीय प्रधानमन्त्री श्री पुष्पकमल दाहाल प्रचण्डज्यूले मिति २०७३।०४।२३ गते अपरान्ह ३ बजे नेपाल सरकारका सचिवहरूलाई दिनुभएको निर्देशनका बुँदाहरू

१. संविधान कार्यान्वयन नै अहिलेको प्रमुख प्राथमिकता हो । अठार महिनाको अवधिमा ३ वटा प्रमुख निर्वाचन र संविधानसँग जोडिएका विवाद समाधान गर्दै अघि बढ्नुपर्नेछ । सो समय सीमा र राष्ट्रिय महत्त्वलाई ध्यानमा राखेर काम गर्नुहोस् ।
२. संघीयता कार्यान्वयनका सन्दर्भमा मन्त्रालयले अनुसूची ७ र ९ को साझा कार्यसूचीको निकायगत बाँडफाँड संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको कार्ययोजना र मन्त्रालय अन्तर्गतका कर्मचारीको व्यवस्थापन कार्ययोजना ३० दिनभित्र तयार गरी मुख्यसचिवको अध्यक्षतामा बनेको समितिलाई दिनुहोस् ।
३. संघीयता कार्यान्वयनका सन्दर्भमा परिवर्तन गर्नुपर्ने वा नयाँ तर्जुमा गर्ने कानूनको काम तत्काल शुरू गर्नुहोस् ।
४. शान्ति सम्झौताका अधिकांश कार्य सम्पन्न भइसकेका छन् । तथापि केही महत्त्वपूर्ण काम बाँकी छ । क्षमा देउ र बिर्स भन्ने शान्ति सम्झौताको मूल मर्मलाई सहज अवतरण गर्न कानून परिमार्जनको कार्य सम्पन्न गर्नुहोस् ।
५. भूकम्पपश्चातको पुननिर्माण र नवनिर्माणलाई तत्काल कार्यान्वयन गर्ने गरी काम थाल्नुहोस् । भूकम्पबाट प्रभावित ३१ जिल्लाहरूमा प्रभावित ५ लाख ३३ हजार परिवारलाई अनुदानको पहिलो किस्ता आगामी ४५ दिनभित्र वितरण गर्ने र पुनःनिर्माण कार्यलाई शिघ्रातिशिघ्र कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था गर्नुहोस् ।
६. सेवा प्रवाहलाई चुस्त र प्रभावकारी बनाउँदै जनतामा सुशासनको अनुभूति हुनेगरी काम थाल्नुहोस् । यसका लागि आधारभूत वस्तु र सेवाको आपूर्ति, यातायात व्यवस्थामा सुधार, सेवा प्रवाहमा द्रुतता र सहज पहुँच, कार्यक्षेत्र तथा जिम्मेवारीअनुरूप स्रोत साधन र जनशक्तिलाई प्रभावकारी ढंगले परिचालन गर्नुहोस् ।
७. पहिचानको क्रममा रहेका गरिब घरपरिवारहरूको पहिचान कार्य सम्पन्न गरी उनीहरूको जीवनस्तर उकास्न "गरिबका लागि सरकार" नामक विशेष अभियान संचालन गर्ने ।
८. चिकित्सक नपुगेका प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रहरूमा आगामी ३ महिनाभित्र चिकित्सक पठाई सक्ने साथै जिल्ला तथा सोभन्दा माथिल्लोस्तरका सरकारी अस्पतालहरूले एकै छाताभित्र सबै सुविधा दिने नीतिअन्तर्गत गुणस्तरीय औषधि उपलब्ध गराउन औषधि कक्ष यसै आ.व. देखि संचालन गर्नुहोस् ।
९. नेपाल भरका दलित र कर्णालीमा नवजात शिशुको जन्मदर्ता गर्न म्यादभित्रै आउने परिवारलाई प्रोत्साहनस्वरूप रु. १,००० दिने व्यवस्था मिलाउनुहोस् ।
१०. भौतिक पूर्वाधार र विकास निर्माणमा गुणस्तर कायम गरी परिमाण वृद्धि गर्दै आर्थिक अनुशासन र मितव्ययितामा पनि ध्यान पुऱ्याउनुहोस् । विकास निर्माणको कामलाई रात्रीकालिन समयमा पनि गर्ने गरी समयमै काम सम्पन्न गर्ने कार्ययोजना बनाई काम गर्नुहोस् ।
११. लोडसेडिङ्ग अन्त्यका लागि ऊर्जा संकट कार्ययोजना तत्काल कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था गर्नुहोस् र विद्युत उत्पादन, प्रसारण र वितरणमा विशेष पहल गर्नुहोस् ।

१२. तत्काल सुधार कार्ययोजना, २०७२ र यस वर्षको बजेटले लिएका नीति कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनमा सचिवले सक्रियता बढाउनुहोस्। नीतिगत बाहेक कानूनले अधिकार दिएका विषयमा सचिवले नै निर्णय लिई कार्य सम्पादन गर्नुहोस् ।
१३. राष्ट्रिय गौरव र प्राथमिकताका आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्नमा विशेष जिम्मेवारी किटान गरी काम लगाई नतिजा सुनिश्चित गर्नुहोस् ।
१४. सरकारी कार्यालयहरूलाई आशा भरोसायुक्त, जनताका सहायोगी र आकर्षक बनाउन उत्साही भई सक्रिय भूमिका निर्वाह गर्न सक्नुहोस् ।
१५. सूचना प्रविधिको प्रयोग गरी सरकारी काम कारवाहीमा जनताको पहुँच बढाउनुस् र लागत घटाउने र कागजी प्रक्रिया कम गर्नेतर्फ लाग्नुहोस् ।
१६. वैदेशिक रोजगारीमा जाने नेपालीहरूको समस्या समाधानमा ध्यान पुऱ्याउनुहोस् ।
१७. कालोबजारी, भ्रष्टाचार र कृत्रिम अभाव हुन नदिनुहोस् ।
१८. सचिव स्वयंले अनुगमनको विशेष कार्ययोजना बनाई नियमित वा आकस्मिक निरीक्षण गरी मातहत निकाय र कर्मचारीलाई विशेष जिम्मेवार बनाउनुहोस् ।
१९. सरूवा, बढुवा र अवसरहरूको उपयोगमा न्याय तथा विवेकपूर्ण हुनुहोस् ।
२०. राजनीतिक संक्रमणको मसिनो पाटो बाँकी छ भने प्राविधिक र कार्यान्वयनको जटिलता आरम्भ भएकोले विशेष सीप र उत्साहका साथ काम गर्नुपर्ने अवस्था बिसर्नु हुँदैन।
२१. संक्रमणकालीन व्यवस्था, राज्य पुनर्संरचना र गुणस्तरीय सेवा प्रवाहलाई सँगसँगै लानु पर्दछ । दिन्छु भनेको सेवा दिनु हाम्रो कर्तव्य हो ।
२२. व्यवसायिक दक्षता र सो को उपयोगमा प्रतिवद्धता अत्यावश्यक छ ।
२३. तपाईंहरूको जाँगर र इमान्दारितामा राज्य प्रणालीको साख भर पर्छ । उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि हुन जान्छ । यसअनुरूपको नेतृत्व दिनुहोस् ।
२४. हाम्रो प्रशासन नतिजामुखी नभई प्रक्रियामुखी छ । प्रशासनलाई नतिजामुखी, नवीनतम सोचयुक्त तथा अनुसन्धान र आविष्कारमूलक बनाउनु पर्‍यो। कसले के काम गर्नुपर्छ र गन्थो भन्ने थाहा पाउन कार्य सम्पादन करार र त्यसको आधारमा मूल्याङ्कनलाई बढावा दिनुहोस् ।
२५. सरकारले राम्रो काम गर्ने र व्यवसायिक इमान्दारी प्रदर्शन गर्ने सबै राष्ट्रसेवकहरूलाई सदैव प्रोत्साहित गर्नेछ ।
२६. समन्वयमा समस्या छ भनिन्छ । मैले के गर्नु पर्छ ? सचिवहरूले मुख्य सचिवमार्फत् भन्नुहोस् । आवश्यकताअनुसार सिधै पनि कुरा गर्न सक्नुहुन्छ ।
२७. संसारका धेरै देशका कर्मचारीतन्त्र सक्षम सबल र कामयावी छन् । हामी सबै संवेदनशील भई प्रशासनयन्त्रलाई गतिशील, उच्च मनोबलयुक्त, प्रतिस्पर्धी, क्षमतावान र सकारात्मक बनाउनु पर्‍यो ।

२८. राजनीतिक परिवर्तन भैरहन्छ । खास पद्धति बसाल्ने काम तपाईंहरूबाट हुने हो तसर्थ पद्धतिविपरीत काम नगर्नुहोस् । राजनीति राजनीति गर्नेले गर्ने हो । तपाईंहरूले नीति, कार्यक्रमका लागि प्रशासन चलाउने हो । यसका लागि पेशागत हुनुहोस् ।

३.३ सम्माननीय प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवा नेतृत्वको सरकारको कार्य प्राथमिकीकरण विवरण

- क) संविधान कार्यान्वयन र संक्रमणकालीन व्यवस्थापन ।
- ख) स्थानीय तहको दोस्रो चरणको निर्वाचन तोकिएकै मितिमा सम्पन्न गर्ने ।
- ग) २०७४ साल माघ ७ गतेभित्र संघीय संसद् र प्रदेशसभाको निर्वाचन सम्पन्न गर्ने ।
- घ) पुनर्निर्माण कार्यलाई प्रभावकारी र तीव्र बनाउने ।
- ङ) सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- च) आर्थिक समृद्धि ।
- छ) शान्ति सुरक्षाको प्रत्याभूति र दैनिक जीवनसँग सम्बन्धित आपूर्ति व्यवस्था सहजीकरण ।
- ज) शान्ति प्रक्रियालाई पूरा गर्ने ।

३.४ मुख्यसचिवको सचिवालय

सचिव बैठकका निर्णयहरूको समग्र अवस्था

जम्मा बैठक बसेको संख्या: २० पटक

जम्मा निर्णय भएको संख्या: ११० वटा

क्र.सं.	निर्णयको विषय	जम्मा निर्णय
१.	तत्काल सुधार कार्ययोजना	१
२.	स्थानीय निकाय निर्वाचन व्यवस्थापन	६
३.	संघीयता कार्यान्वयन	३
४.	संक्रमणकालिन व्यवस्थापन र संघीयतामा कर्मचारी व्यवस्थापन	४
५.	मन्त्रिपरिषद्मा पेस हुने प्रस्तावको गुणस्तर	४
६.	भूकम्पपछिको पुनःनिर्माण एवम् विपद् व्यवस्थापन	२
७.	पूँजीगत खर्च र बेरुजु फछ्यौटलगायत आर्थिक विषय	२९
८.	सुशासन तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाह	३६
९.	कर्मचारी व्यवस्थापन	९
१०.	प्रशासन पुनःसंरचना	६
११.	विविध	१०
	जम्मा	११०

- क) नेपाल सरकारका मुख्य सचिवबाट सम्माननीय प्रधानमन्त्रीको अध्यक्षतामा आ.व. २०७३/०७४ मा बसेका ६७ वटा मन्त्रिपरिषद्को बैठकहरूमा प्रस्तुत भएका विभिन्न निकायका प्रस्तावहरूमाथि छलफल गराई नीतिगत, कार्यक्रमगत लगायतका विभिन्न निर्णयहरू प्रमाणित भएका ।
- ख) नेपाल सरकारका मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा आ.व. २०७३/०७४ मा २० पटक सचिव बैठकहरू बसी सार्वजनिक महत्त्वका देहाय बमोजिमका निर्णय गरी कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित निकायहरूमा पठाइएको र त्यसको प्रगति विवरण माग गरी हरेक महिनामा हुने सचिव बैठकमा समीक्षा गरिएको ।
- सरकारी स्तरबाट नागरिक समक्ष प्रवाह गर्नु पर्ने कल्याणकारी विज्ञापन, आधारभूत सूचना र जानकारी स्वास्थ्य मन्त्रालय, सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय, जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालय तथा महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण मन्त्रालयले आपसमा समन्वय गरी सम्प्रेषण गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
  - संघीयता कार्यान्वयन तथा प्रशासन पुनर्संरचना सम्बन्धमा मौजुदा अवस्थाको जानकारी (Stock Taking) को विवरण सम्बन्धित मन्त्रालयहरूले प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा पठाउने व्यवस्था मिलाउने ।
  - पुँजीगत खर्चको अवस्था सन्तोषजनक नदेखिएको सन्दर्भमा खर्चको प्रगति बढाउन सम्बन्धित सचिवहरूले विशेष पहल गर्ने । साथै, चालू आ. व. को अन्तसम्म जिल्लास्थित कार्यालय तथा आयोजना प्रमुख र कर्मचारीहरूको सरुवा नगर्ने ।
  - गरिबी न्यूनीकरणका लागि संचालन गरिएका लघुवित्त परिचालन कार्यक्रमको प्रभावकारिता अभिवृद्धिका लागि सम्बन्धित मन्त्रालयहरूले ब्याजदर पुनरावलोकन गर्ने लगायतका उपायहरू अवलम्बन गर्ने व्यवस्था मिलाउने । जिल्लास्थित कार्यालयहरूले वार्षिक विकाससम्बन्धी कार्यक्रमको चौमासिक र वार्षिक प्रगति समीक्षा गर्दा हेलो सरकारका निर्देशनहरूको प्रगतिको समेत समीक्षा गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
  - वर्षायाममा आउनसक्ने सम्भावित विपद् व्यवस्थापनको लागि सबै निकायहरूले पूर्वतयारी कार्ययोजना बनाई केन्द्रीय दैवी प्रकोप उद्धार समितिमा पठाउने । गृह मन्त्रालयले सोको एकीकृत कार्ययोजना ७५ वटै जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समिति तथा यस कार्यालयको विपद् व्यवस्थापन शाखालाई समेत पठाउने ।
  - भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त संरचना पुनर्निर्माण गर्ने सम्बन्धमा क्षेत्रगत मन्त्रालयहरूले राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणसँग समन्वय गरी आ-आफ्ना क्षेत्रगत लक्ष्यबमोजिमको कार्य प्राथमिकतामा राखी गर्ने ।
  - सार्वजनिक निकायमा हुने नियुक्तिलाई पारदर्शी एवम् अनुमानयोग्य बनाउन मन्त्रालयहरूले मातहतका सार्वजनिक संस्थान/बोर्ड/प्रतिष्ठान/समिति/परिषद् लगायतका सार्वजनिक

निकायहरूमा गरिने पदाधिकारीहरूको नियुक्तिलाई व्यवस्थित गर्न योग्यता, अनुभव, जवाफदेहिता, नतिजामूलक सेवा प्रवाहलगायतका अन्य सान्दर्भिक विषयहरू समेतलाई निकायको प्रकृतिअनुरूप विशिष्टिकृत गरी मापदण्ड बनाई प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा पेस गर्ने, स्वीकृत भएपछि आ-आफ्नो वेबसाईटमा राख्ने ।

- बेरुजु फछ्यौट प्रभावकारी बनाउन पेशकी नियन्त्रण गर्ने पद्धतिको विकास गर्न सबै मन्त्रालय/आयोग/सचिवालय/कार्यालय/केन्द्रले कार्य गर्ने ।
- कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनका आधारहरू तयार गरी मातहतका निकायहरूमा प्रेशित गरी सबै मन्त्रालय/आयोग/सचिवालय/कार्यालय/केन्द्रले सोही आधारमा मूल्याङ्कन गर्ने ।
- स्थानीय निकाय पुनर्संरचना आयोगका कार्यलाई सहयोग पुऱ्याउन स्थानीय प्राविधिक समितिलाई क्रियाशील बनाउने, माग भएका तथ्याङ्क सूचना तत्काल उपलब्ध गराउने, आयोगको कामलाई निरन्तर एवम् प्रभावकारी बनाउन आयोगलाई दिएको समय सीमाभित्र स्थानीय विकास अधिकारीहरूको सुरूवा नगर्ने ।
- सम्माननीय प्रधानमन्त्रीबाट व्यवस्थापिका-संसदमार्फत् जनताका नाममा सम्बोधन हुँदा व्यक्त भएका प्राथमिकताका विषयहरूलाई सबै मन्त्रालय/ निकायहरूले आ-आफ्नो मन्त्रालय/निकायको चालु आ.व. को बजेट कार्यक्रमसँग तालमेल हुने गरी संचालन हुनसक्ने कार्यक्रमलाई सोहीबमोजिम कार्यक्रममा मिलाउन गरी संचालन गर्ने एवम् चालु आ.व.को बजेट तथा कार्यक्रममा समेट्न नसकिने नयाँ कार्यक्रमको हकमा अर्थ मन्त्रालयसँग समन्वय गरी कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- निजामती सेवा नियमावलीको नियम ३४ (ग) को उपनियम १ को व्यवस्थाअनुसार कार्यसम्पादन करारलाई नतिजामुखी बनाउन विकास आयोजनामा कार्यरत कार्यालय प्रमुख एवम् आयोजना प्रमुख कर्मचारीसँग कार्यसम्पादन करारको अनिवार्य व्यवस्था गर्ने र कार्यालय प्रमुख तथा अधिकृत कर्मचारीहरूलाई कम्तीमा एक आर्थिक वर्षसम्म सुरूवा नगर्ने । तर निजको ६ महिनाको कार्यसम्पादन मूल्यांकन सन्तोषजनक नभएमा नियमानुसार गर्न बाधा नपर्ने ।
- आ.व. ०७४।७५ देखि प्रत्येक राजपत्रांकित अधिकृत तहका कर्मचारीले आफूले सम्पादन गरेको सबै क्रियाकलापहरू अद्यावधिक गरी मासिकरूपमा सुपरीवेक्षकसमक्ष पेस गर्ने व्यवस्था मन्त्रालय र मातहतका सबै निकायहरूमा गर्ने ।
- कुनै कार्यालयको कार्यालय प्रमुख तथा आयोजना प्रमुखको पदमा कर्मचारी सुरूवा गर्दा एक वर्षभन्दा घटी सेवा अवधि बाँकी भएका कर्मचारीलाई अन्य विकल्प भएसम्म सुरूवा गरी नपठाउने ।

- उपभोक्ता हितका लागि बजार अनुगमन तथा आपूर्ति व्यवस्थापनका सम्बन्धमा आउने जनगुनासोका सम्बन्धमा आपूर्ति मन्त्रालयका अतिरिक्त सबै जिम्मेवार मन्त्रालय / निकायले आ-आफ्नो जिम्मेवारी निर्वाह गर्ने ।
- सबै मन्त्रालय/निकायहरूले कार्यसम्पादन करार गर्ने/गराउने व्यवस्थालाई उच्च प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्ने ।
- नेपाल सरकारद्वारा गठित विभिन्न समिति/प्रतिष्ठान र आयोगहरूको बेरुजु फछ्यौट अवस्था अत्यन्त न्यून रहेको देखिएकाले बेरुजु फछ्यौट र निकासालाई तालमेल मिल्ने गरी कारबाही प्रक्रिया अगाडि बढाउने व्यवस्था मिलाउने ।
- प्रत्येक मन्त्रालय तथा केन्द्रीय निकायले बेरुजु फछ्यौट कार्यमा कार्ययोजना बनाई तीव्रताका साथ कार्य गर्ने ।
- चालु आ.व.मा बेरुजु फछ्यौट गर्ने कार्यको मासिक कार्ययोजना बनाई बेरुजु फछ्यौट मूल्याङ्कन र अनुगमन समितिमा पठाई कार्यान्वयन गर्ने ।
- चालु आ.व.मा तोकिएको बेरुजु फछ्यौटको लक्ष्य हासिल गर्न हालसम्म कम बेरुजु फछ्यौट गरेका निकायहरूले तदारुकताका साथ कार्य गर्ने ।
- प्रशासन पुनर्संरचनाको खाका तर्जुमा गर्न गठित समूहगत कार्यदलको कार्यलाई सबै मन्त्रालय निकायहरूले समन्वय एवम् सहजीकरण गर्ने र सो कार्यमा नियुक्त हुने विज्ञहरूलाई आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- नीतिगत विषयका प्रस्तावहरू तयार गर्दा सम्बन्धित मन्त्रालय निकायहरूले पुष्ट्याइँसहितको स्पष्ट रायका साथ प्रस्ताव पेस गर्ने ।
- वैदेशिक रोजगारबाट फर्कने कामदारहरूलाई स्वदेशमै व्यवस्थापन गर्नका लागि आयमूलक एवम् रोजगारमूलक क्रियाकलापमा संलग्न गराउन उपयुक्त सीप विकाससम्बन्धी तालिम कार्यक्रमको कार्ययोजना बनाई लागू गर्ने ।
- नेपालको संविधान, २०७२ को कार्यान्वयन सम्बन्धमा सार्वजनिक संस्थानको व्यवस्थापन सञ्चालन तथा संस्थानहरूबाट वितरण हुने सेवा प्रवाहलाई चुस्तदुरुस्त र थप प्रभावकारी बनाउने सम्बन्धमा अर्थ मन्त्रालयले प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, उद्योग, वाणिज्य, आपूर्ति, कृषि मन्त्रालय र महालेखा नियन्त्रकको कार्यालयलगायत अन्य सरोकारवाला तथा सहयोगी मन्त्रालय निकायसमेतको सहकार्य र समन्वयमा अध्ययन गरी प्रतिवेदन पेस गर्ने ।
- नेपालको संविधान, २०७२ को कार्यान्वयन सम्बन्धमा प्रत्येक मन्त्रालयले आफू मातहतका प्रतिष्ठान, समिति, विकास समिति, प्राधिकरण, आयोगलगायतका स्वायत्त संस्था निकायहरूको सञ्चालन व्यवस्थापन तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी बनाउने

सम्बन्धमा अध्ययन गरी संघीयताको कार्यान्वयन र सेवा प्रवाहलाई थप व्यवस्थित गर्न प्रतिवेदन तयार गर्ने ।

- जिल्लास्थित कार्यालय प्रमुख एवम् आयोजना प्रमुखहरूले जिम्मेवारीपूर्वक काम गर्ने वातावरणको लागि निजहरूको हाजिरी विवरण नियमितरूपमा प्राप्त गर्ने व्यवस्था मिलाउने । अत्यावश्यक परिस्थितिबाहेक विभिन्न बाहनामा बिदा बस्ने परिपाटीको अन्त्य गर्ने । विशेष कारणले १५ दिनभन्दा बढी बिदा बस्नु परेमा सेवा प्रवाह नरोकिने व्यवस्था गरेर मात्र बिदा स्वीकृत गर्ने गराउने ।
- राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण निर्देशक समितिले तयार गरेको पुनर्निर्माण कार्ययोजना उच्च प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्ने ।
- भूकम्पका कारण क्षति भएका सरकारी भवनहरू तथा सांस्कृतिक एवम् पुरातात्विक महत्त्वका सम्पदाको पुनर्निर्माणको कार्यलाई तीव्रता दिई उच्च प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाउने ।
- बेरूजु फछ्यौटको हालसम्मको प्रगति निकै निराशाजनक रहेकोले प्रत्येक मन्त्रालय निकायले आ-आफ्नो र मातहतका निकायमा उच्च प्राथमिकताका साथ बेरूजु फछ्यौट कार्यलाई अगाडि बढाउने ।
- सबै मन्त्रालयले राष्ट्रिय योजना आयोगको समन्वयमा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत कार्यविस्तृतीकरण अनुरूप संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबाट संचालन गर्ने योजना तथा कार्यक्रमको प्रकृति, क्षेत्र र लक्षित वर्गआदिका आधारमा मापदण्ड बनाई सोही तहमा हस्तान्तरण गर्ने ।
- सबै मन्त्रालय एवम् केन्द्रीय निकायहरूले नेपाल सरकारबाट स्वीकृत कार्यविस्तृतीकरण आधारमा कार्यविधि बनाई स्थानीय तह र प्रदेशमा जाने कार्यसूचीअनुरूप जनशक्ति र श्रोत सोही तहमा हस्तान्तरण गर्ने ।
- सबै मन्त्रालय/निकायहरूले कार्यविस्तृतीकरण प्रतिवेदनसमेतको आधारमा मन्त्रालयअन्तर्गत रहेका विभागहरूमध्ये केन्द्रमा रहनुपर्ने विभाग, एक—अर्कामा समाहित भई केन्द्रमा रहने विभाग र खारेज गरी प्रदेशमा पठाउनुपर्ने विभागहरूको संरचना, सेवा समूहअनुसार दरबन्दी विवरण बनाई २०७४ बैशाख ७ गते भित्र सामान्य प्रशासन मन्त्रालयमा पठाउने । प्राप्त विवरण सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले अध्ययन विश्लेषण गरी औचित्यसमेतको आधारमा संघमा रहने विभाग, केन्द्रीय निकायहरूको संगठन संरचना र सेवा समूहअनुसार दरबन्दीसहितको विवरण १५ दिन भित्र प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा मुख्यसचिवको अध्यक्षतामा रहेको समन्वय समितिमा पेस गर्ने ।

- नेपाल सरकारले स्थानीय तह कार्यान्वयनमा ल्याइसकेकोले नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भएको संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकार सूचिभित्र पर्ने गरी गर्ने प्रचलित कानून तदनुकूल पुनरावलोकन गर्ने र नयाँ कानून निर्माण गर्दासमेत सोही अनुरूप गर्ने ।
- सबै मन्त्रालय र निकायहरूले आफूमातहतका सेवा केन्द्रहरूको पुनर्संरचना गर्दा जनसंख्याको वितरण र सेवाग्राहीको सहजताको अध्ययनको आधारमा समग्र पुनर्संरचना र संविधानको कार्यान्वयनलाई मुख्य आधार मानी गर्ने ।
- सबै मन्त्रालयले तत्काल सुधार कार्ययोजना, २०७२ को कार्यप्रगति समीक्षा गरी बाँकी कार्यहरू आगामी आ.व.को बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- हाल सञ्चालित केन्द्रीयस्तर र जिल्लास्तरका आयोजनाहरू सम्पन्न गर्ने गरी आगामी वर्षको बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयनको व्यवस्था मिलाउन राष्ट्रिय योजना आयोगले समन्वय गर्ने ।
- निर्वाचन अवधिभर निर्वाचन कार्यमा हुने कर्मचारी खटनपटनमा असर पर्ने गरी कुनै पनि मन्त्रालय एवम् मातहत निकायबाट गोष्ठी, तालिम र सेमिनार संचालन नगर्ने ।
- हाल कायम भएका ७४४ वटा स्थानीय तहका इकाईमा २०७३ साल चैत्र ३ गतेभित्र तोकिएको स्थानमा कर्मचारी पुग्नेगरी कर्मचारी खटनपटनको व्यवस्था सामान्य प्रशासन मन्त्रालय र संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयलाई निर्देशन दिने ।
- स्थानीय तहको निर्वाचनका लागि निर्वाचन आयोगसँग समन्वय गर्न सबै केन्द्रीय निकायले कम्तीमा रा.प.प्रथम सहसचिवस्तरको कर्मचारीलाई Focal Point तोकरी निर्वाचन आयोगलाई जानकारी दिने ।
- स्थानीय तहको व्यवस्थापन र सेवा प्रवाहको लागि स्थानीय तहमा कर्मचारी पठाउने र यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनका सम्बन्धमा संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय र सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले अनुगमन गर्ने ।
- सम्बन्धित मन्त्रालय, राष्ट्रिय योजना आयोग र अर्थ मन्त्रालयले आगामी आ.व.को बजेट तर्जुमा गर्दा संविधान बमोजिमको कार्यसूची विस्तृतीकरणअनुसार कार्यजिम्मेवारी, बजेट र कर्मचारी स्थानीय तहमा पठाउने गरी व्यवस्था गर्ने ।
- स्थानीय निकायले प्राप्त गरेको पुँजीगत अनुदानमा कम्तीमा शतप्रतिशत बढ्दि गरी स्थानीय तहमा रहेको पूर्वाधारको न्यूनता सेवाको कमी र गुणस्तर सुधारलाई सम्बोधन गर्न अर्थ मन्त्रालयलाई निर्देशन दिने ।
- सुख्खा मौसममा हुनसक्ने आगलागी र डढेलोजस्ता सम्भावित प्रकोपको नियन्त्रणका लागि पूर्वसावधानी र दुर्घटना भैहालेमा शिघ्र उद्धार तथा नियन्त्रणको व्यवस्था मिलाउन गृह, संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास र वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको समन्वय गरी कार्य गर्ने ।

- वैदेशिक सहयोग समावेश भएका मन्त्रालय/निकाय/आयोजनाहरूले पेस गर्न बाँकी Unaudited project account यथाशिघ्र पठाई सोधभर्ना लिन बाँकी रकम माग गर्ने ।
- वातावरण संरक्षणका सम्बन्धमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट भएको आदेश कार्यान्वयन गर्न आ-आफ्नो निकायसँग सम्बन्धित कामको कार्यान्वयन योग्य कार्ययोजना बनाई लागू गर्ने/गराउने ।
- क्षेत्रगत मन्त्रालयले पूर्वाधार निर्माण कार्य सन्चालन गर्दा आम सर्वसाधारणलाई सुरक्षित हुने व्यवस्था मिलाउन Sector Specific Safety Measurement तयार गर्ने साथै आयोजना सम्पन्न हुने अवधि किटान गरी निर्माण कार्य गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

ग) अन्य निर्णयहरू

सार्वजनिक सरोकारका विभिन्न विषयमा अन्तर-सम्बन्धित विषयगत निकायहरूका पदाधिकारीहरूको संलग्नतामा बसी देहायबमोजिम निर्णय भएको थियो:

- नेपालको संविधानको अनुसूची ५, ६, ७, ८ र ९ मा उल्लेखित संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको एकल र साझा अधिकारको सूचीको कार्यविस्तृतीकरणसम्बन्धी मस्यौदा प्रतिवेदन संघीयता कार्यान्वयन तथा प्रशासन पुनर्संरचना समितिमा पेस गर्ने ।
- संघीयतामा शान्ति सुरक्षा, प्रहरी प्रशासन र राष्ट्रिय अनुसन्धानसम्बन्धी कार्यजिम्मेवारी, प्रशासनिक संरचना तथा जनशक्ति व्यवस्थापनको विषयमा गृह मन्त्रालयले संयोजन गरी उपयुक्त विकल्प सहितको प्रतिवेदन १५ (पन्ध्र) दिनभित्र प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा पेस गर्ने ।
- स्थानीय तहबाट गरिनुपर्ने सेवा प्रवाह र स्थानीय तहको निर्वाचनको लागि आवश्यक पर्ने कर्मचारीहरूको व्यवस्थाका लागि सामान्य प्रशासन मन्त्रालय र संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले समन्वयात्मक रूपमा कार्य बढाउने ।
- स्थानीय तह व्यवस्थापन र सेवा प्रवाह कार्यारम्भ भइसकेकोले सोहीबमोजिम शिक्षा क्षेत्रबाट गरिने सेवा प्रवाह स्थानीय तहबाट गर्ने व्यवस्था मिलाउन शिक्षा मन्त्रालयले मिलाउने ।
- सबै स्थानीय तहबाट स्वास्थ्य सेवा व्यवस्थापन गर्नुका साथै कम्तीमा १५ (पन्ध्र) शैयाको अस्पताल स्थापना गरी सेवा प्रवाहको व्यवस्था स्वास्थ्य मन्त्रालयले मिलाउने ।
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिको पुनर्स्थापनाको लागि सबै प्रदेशमा एक/एक वटा सामुदायिक पुनर्स्थापन केन्द्र स्थापना गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने ।
- भूकम्प प्रभावित संरचनाको पुनर्निर्माण सम्बन्धमा पुनर्निर्माण कोषको स्थापना एवम् संचालनका विकल्पहरूको पहिचान गर्दै आगामी आ.व.२०७४/७५ को बजेट तर्जुमा गर्दा पुनर्निर्माण कोषको रूपमा लोचदार बजेट एकमुष्ट व्यवस्थाका लागि अर्थ मन्त्रालयलाई निर्देशन ।

- चोभारस्थित नेपाल सरकारको जग्गामा निर्माण हुने सुख्खा बन्दरगाह एवम् अन्तराष्ट्रियस्तरको प्रदर्शनीस्थललाई आवश्यक पर्ने जग्गा छुट्याई मन्जुश्री पार्कसमेत निर्माणको लागि प्रक्रिया अघि बढाउने ।
- वैशाख ३० गते मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा बसेको बैठकले World Development Report, 2016 का सम्बन्धमा नेपाल सरकारका सचिवहरू र विश्व बैंकका पदाधिकारीहरूसँग अन्तरक्रिया गर्दै ICT को प्रयोग बढाई यसबाट उच्चतम प्रतिफल लिनेतर्फ सबै लाग्ने ।
- जेठ १२ गते मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा नेपाल सरकारका सचिवहरूको उपस्थितिमा बसेको बैठकले संसदमा पेस गर्नुपर्ने जिल्लास्तरीय कार्यक्रमहरू जेठ १३ को कार्यालय समयभित्र पेस गरिसक्ने निर्णय ।
- गरिबी निवारणका लागि लघुवित्त परिचालन गर्दा निश्चित सीमाभित्रको ब्याजदर लिन पाउने प्रावधानलाई नीति, कानून, संरचना र प्रक्रियामार्फत् व्यवस्थित गर्न अर्थ मन्त्रालयको सहसचिवको संयोजकत्वमा प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, राष्ट्रिय योजना आयोग., संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयका सहसचिव र नेपाल राष्ट्र बैंकका कार्यकारी निर्देशक तथा गरिबी निवारण कोषका कार्यकारी निर्देशक सदस्य रहने समिति गठन गरी १५ दिनभित्र प्रधानमन्त्री कार्यालयमा प्रतिवेदन पेस गर्ने ।
- वैशाख ८ गते नेपाल सरकारका मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा बसेको बैठकले ठूला जलाशययुक्त आयोजना प्रभावित क्षेत्र किटान गरी उर्जा मन्त्रालयले सूची भौतिक, सिंचाई, शहरी, अर्थ, स्थानीय मन्त्रालय र राष्ट्रिय योजना आयोगमा पठाउने र त्यस्ता क्षेत्रमा पूर्वाधार निर्माण गर्दा समन्वय कायम गरी स्रोत साधनको उच्चतम उपयोग हुने व्यवस्था मिलाउने ।
- महत्त्वपूर्ण खानीजन्य स्थानसम्म पुग्न पहुँच मार्ग निर्माण गर्दा उद्योग मन्त्रालयले भौतिक मन्त्रालयसँग समन्वय गरेर मात्र कार्य अगाडि बढाउने । आ.व २०७३/०७४ को बजेटमा समावेश गर्ने ।
- राष्ट्रिय उर्जा संकट निवारण तथा विद्युत् विकास दशकसम्बन्धी अवधारणा-पत्र तथा कार्ययोजना २०७२ लाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न आयोजनाहरूको प्राथमिकीकरण गरी २०७३/०७४ को बजेटमा समावेश गर्ने ।
- २०७३।०४।१९ गते मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा बसेको बैठकले श्रीलंकामा अलपत्र परेका महिलाहरूको उद्धार गरी सुरक्षित तवरबाट नेपाल फिर्ता ल्याउन नेपाली राजदूतावासको समन्वयमा परराष्ट्र मन्त्रालयले मिलाउनेलगायतका निर्णयहरू गरी कार्य अगाडि बढाइएको ।

- २०७३।०५।१२ गते मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा बसेको बैठकले कास्की जिल्लाको रूपाताल संरक्षणका लागि सिंचाई मन्त्रालय र अन्यसम्बद्ध निकायहरूलाई तत्काल आवश्यक कार्य अघि बढाउने निर्णय भएबमोजिम सरोकारवाला निकायहरूबाट कार्यक्रम तयार भई उक्त कार्यक्रमको स्वीकृति तथा बजेट व्यवस्थासमेत भई कार्यान्वयनमा रहेको ।
- २०७३।०५।१२ गते मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा मेलम्ची खानेपानी आयोजनाको खानेपानी वितरणका लागि गौशालादेखि तिनकुनेसम्म पाइप बिछ्याउने सम्बन्धमा बैठक बसी खानेपानी तथा सरसफाई मन्त्रालयका सचिवको संयोजकत्वमा अन्य सम्बद्ध निकायका पदाधिकारीहरू सम्मिलित समिति गठन गरी उक्त कार्यलाई सहजीकरण र प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्ने निर्णय भई कार्य अगाडि बढाइएको ।
- २०७३।०५।१४ गते मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा केन्द्रीय अनुगमन तथा मूल्यांकन समितिको बैठक बसी चालु आर्थिक वर्ष २०७३।७४ का लागि संयुक्त अनुगमनको नेतृत्व आपूर्ति मन्त्रालयले गर्ने एवम् अनुगमन कार्यलाई प्रभावकारी तुल्याउन हाल विद्यमान कानूनी व्यवस्थाको कार्यान्वयनमा देखापरेका समस्या पहिचान गरी समाधान गर्न कानूनी सुधार एवम् परिमार्जन गर्ने लगायतका निर्णय भएको ।
- यस अवधिमा मुख्य सचिवको संयोजकत्वमा संघीयता कार्यान्वयन तथा प्रशासनिक पुनर्संरचना समन्वय समितिका ३ वटा बैठक बसी संविधानमा राखिएका संवैधानिक व्यवस्थाहरू सक्रियताका साथ कार्यान्वयन गर्न निर्देशन एवम् सहजीकरण गर्ने कार्य भएको ।
- मुख्य सचिवको संयोजकत्वमा यस अवधिभित्र संघीयता कार्यान्वयन तथा प्रशासनिक पुनर्संरचना समन्वय समितिका ४ वटा बैठक बसी संविधानमा राखिएका संवैधानिक व्यवस्थाहरू सक्रियताका साथ कार्यान्वयन गर्न निर्देशन एवम् सहजीकरण गर्ने कार्य भएको ।
- २०७३।०७।२९ गते मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा बसेको बैठकबाट नेपालमा पाइने ८०० भन्दा बढी जडिबुटीहरू र झण्डै २०० खनिज एवम् द्रव्यहरूको परिचय र उपयोगितासम्बन्धी सचित्र वर्णन भएको चन्द्रनिघण्टु ग्रन्थमा उल्लेखित विषयहरूलाई गोरखापत्रमा नियमित प्रकाशन गर्ने र औषधीय महत्त्वका जडिबुटीको संरक्षण, संवर्द्धन, उत्पादन, प्रशोधन एवम् बजारीकरणको कार्य प्रभावकारी रूपमा गर्नेलगायत सो क्षेत्रमा संलग्न निकाय एवम् जनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धिको लागि समेत आवश्यक कार्य गर्न सम्बद्ध निकायहरूलाई निर्देशन दिने निर्णय भएको ।
- नेपाल सरकारका मुख्य सचिवबाट अर्थ सचिव र अर्थ सचिव (राजस्व) लाई मिति २०७३।०८।२१ गतेको पत्रद्वारा संघीयताको कार्यान्वयनका लागि वित्तीय एवम् श्रोत

व्यवस्थापन र संस्थागत संरचना पूर्ण मितव्ययी भै कार्यसम्पादन गराउने सन्दर्भमा निर्देशन दिनुभएको ।

- २०७३।०९।२६ गते मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा केन्द्रीय अनुगमन तथा मूल्यांकन समितिको बैठक बसी सरकारी सेवा प्रदायक निकायहरूको काम कारवाहीको नियमित अनुगमन एवम् मूल्यांकन गरी सार्वजनिक सेवा वितरण प्रणालीलाई बढी व्यवस्थित र प्रभावकारी तुल्याउन सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ को कार्यान्वयनलाई थप गतिशील तुल्याउने एवम् कृषि क्षेत्र विचौलियाको कारण किसान तथा उपभोक्तालाई परेको मर्का र तरकारी तथा फलफूललगायतका दैनिक उपभोग्य खाद्य सामग्रीहरूमा बढ्दो विषादी प्रयोग नियन्त्रण गर्ने र सर्वसाधारण नागरिकका दैनिक जीवनसँग सम्बन्धित शिक्षा, स्वास्थ्यलगायतका सेवाहरूको वितरण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउन सम्बद्ध निकायहरूलाई निर्देशन दिने निर्णय भएको ।
- २०७३।०९।२९ गते मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा बैठक बसी पुँजीगत खर्चसँग सम्बन्धित मन्त्रालय/निकायहरूले कार्यस्थलमा कर्मचारी अभाव हुन नदिने व्यवस्था मिलाउने एवम् मातहतका निकायहरूको नियमित अनुगमन गरी आयोजनाहरूको कार्यान्वयनमा रहेका समस्याहरू तत्काल समाधान गर्ने र समाधान गर्न नसकिएका समस्याहरूको जानकारी सम्बन्धित केन्द्रीय निकायहरूमा उपलब्ध गराउने कार्यमा सक्रियता ल्याई पुँजीगत खर्चको परिचालनदेखि नै बेरुजु नहुने गरी खर्च गर्ने परिपाटी बसाल्न निर्देशन भएको ।
- २०७३।०९।२९ गते मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा राष्ट्रिय योजना आयोगको सहकार्यमा यस कार्यालयमा High Level Policy Forum on Sustainable Development Goals with Members of National Planning Commission and Secretaries of Government of Nepal अन्तरक्रिया आयोजना भएको ।

घ) सुशासन (व्यवस्थाप तथा सञ्चालन) ऐन तथा अन्य प्रचलित कानूनअनुरूप मुख्य सचिवबाट सार्वजनिक महत्त्वका विषयमा भएका निर्देशनहरू:

- गृह मन्त्रालयका सचिव र सबै क्षेत्रीय प्रशासकहरूलाई सेवा प्रवाहको अग्रभागमा कर्मचारीहरूको उपस्थितिलाई नियमित गराई सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउन क्षेत्रीयस्तरका कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरूको मासिक हाजिरी विवरण क्षेत्रीय प्रशासन कार्यालयहरूले संकलन गरी एकीकृत हाजिरी विवरण निर्धारित ढाँचामा चौमासिक रूपमा मुख्य सचिवको सचिवालयमा पठाउने व्यवस्था मिलाउने ।
- बजेट कार्यान्वयनको प्रगति बढाउन, पुँजीगत खर्च बृद्धि गर्न र बेरुजु फछ्यौटलाई तीव्रता दिन सचिव, महानिर्देशक, कार्यालय प्रमुख, लेखा प्रमुखजस्ता जिम्मेवार पदाधिकारीले गरेको

पूँजीगत खर्च, भौतिक उपलब्धि, सेवाको गुणस्तर, बेरुजु फछ्यौट र वित्तीय अनुशासनलाई कार्यासम्पादनका आधार बनाई कार्यसम्पादन गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

- नेपाल सरकारका सबै सचिवहरू/केन्द्रीयस्तरमा रहेका सो सरहको हैसियतमा रहेका पदाधिकारीहरूलाई चालु आर्थिक वर्षका लागि तोकिएको बेरुजु फछ्यौटको लक्ष्य हासिल गर्न र आगामी अन्तिम लेखापरीक्षणमा बेरुजु कम हुने गरी आर्थिक अनुशासन र नियन्त्रण कायम गर्न गराउन निर्देशन ।
- नेपाल सरकारका सबै सचिवहरू/केन्द्रीयस्तरमा रहेका सो सरहको हैसियतमा रहेका पदाधिकारीहरूलाई बजेट र नीति तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न साउनको पहिलो साताभित्र कार्यस्थलमा स्वीकृत कार्यक्रम र अख्तियारी दिई कार्यक्रम कार्यान्वयन व्यवस्था गर्न साथै सचिवहरूले स्वयं सक्रियता लिई संघीयता कार्यान्वयनका सन्दर्भमा तर्जुमा गर्नुपर्ने कानून तर्जुमा सम्बन्धमा मन्त्रिपरिषदबाट सैद्धान्तिक सहमति लिन २०७३ असार मसान्तभित्र मन्त्रिपरिषदमा पेस गर्ने, संविधान कार्यान्वयनका लागि गर्नुपर्ने पुनर्संरचना, अधिकार सूची विश्लेषण एवम् मिलान, साझा अधिकारको सूची कार्यान्वयनलाई प्राथमिकता दिने, खरिद योजना, गुरु योजना तयार गरी २०७३ भाद्र महिनाभित्र खरिद कार्यको बोलपत्रसम्बन्धी सूचना प्रकाशन गरिसक्ने, बजेट कार्यान्वयन गर्न आवश्यक संस्थागत तथा कर्मचारी व्यवस्था र कार्यविवरण तयार गरी २०७३ श्रावण महिनाभित्र गरिसक्ने ।
- सामाजिक समूह, संघीयता कार्यान्वयन तथा प्रशासन पुनर्संरचनासम्बन्धी समूहगत कार्यदललगायतका ५ कार्यदलका संयोजकहरूलाई संविधान कार्यान्वयनका लागि सम्माननीय प्रधानमन्त्रीको संयोजकत्वमा संघीयता कार्यान्वयन तथा प्रशासनिक पुनर्संरचना निर्देशक समिति र मुख्य सचिवको संयोजकत्वमा संघीयता कार्यान्वयन तथा प्रशासनिक पुनर्संरचना समन्वय समिति गठन भई क्रियाशील रहेको सन्दर्भमा संघीयता कार्यान्वयनलाई अझ शिघ्रता एवम् प्रभावकारिता दिन Thematic groups का क्रियाकलापहरूको सूचीबमोजिमको विषयवस्तुमा आधारित भई परिणाम आउने गरी कार्य गर्न गराउन सुझावसहित निर्देशन ।
- सचिव, सामान्य प्रशासन मन्त्रालयलाई बदलिँदो परिवेशअनुसार प्रभावकारी सेवा प्रवाह गर्न सरकारी निकायमा कार्यरत कार्यालय प्रमुखहरूले गर्ने कामको प्रकृति र आवश्यक पर्ने विशेषज्ञता, सीप र अनुभवलगायतका संघीयता कार्यान्वयन तथा संक्रमणकालीन व्यवस्थापनका विषयहरू समावेश गरी छुट्टै सेवाकालिन तालिम पहिचान गरी नेपाल प्रशासनिक प्रशिक्षण प्रतिष्ठान र यस्तै प्रकृतिका कार्यमा क्रियाशील सरकारी तालिम प्रदायक संस्थाहरूसँग समन्वय गरी कार्यान्वयन गर्ने, गराउने एवम् निर्धारित तालिमप्राप्त कर्मचारीको मात्र कार्यालय प्रमुख पदमा पदस्थापन गर्ने नीतिगत व्यवस्था मिलाउन निर्देशन ।

- २०७३।०७।०४ गते मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा बसेको बैठकले लोडसेडिङ न्यूनीकरण कार्ययोजनाअनुसार लोडसेडिङ न्यूनीकरण हुने व्यवस्था मिलाउन सम्बद्ध निकायहरूलाई निर्देशन ।
- २०७३।०९।२७ गते मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा बसेको बैठकले पूर्वाधारसम्बद्ध आयोजनाहरूको संभाव्यता अध्ययन, प्राविधिक तयारी, छनोट, कार्यान्वयन र अनुगमन एवम् मूल्यांकनमा प्रभावकारिता कायम गर्न पुँजीगत खर्चको अभिवृद्धि, आयोजनाहरूमा गुणस्तरीयता र आयोजनाहरूमा गरिने बजेट विनियोजनलाई यथार्थपरक बनाउन यस आर्थिक वर्षमा तत्काल गर्नुपर्ने सुधार र आगामी आर्थिक वर्षमा गर्नुपर्ने नीतिगत एवम् कार्यविधिगत सुधारका क्षेत्रहरूको प्राविधिक दृष्टिकोण पहिचान गरी प्रतिवेदन पेस गर्न सडक विभागका महानिर्देशकको संयोजकत्वमा अन्य सम्बद्ध निकायहरूका पदाधिकारीहरू सम्मिलित अध्ययन तथा सुझाव समिति गठन गर्ने । साथै विगतमा सम्पन्न पूर्वाधारसम्बद्ध विभागका महानिर्देशकहरूको बैठकले गरेका निर्णयहरूको कार्यप्रगति समेत माग गर्ने एवम् आयोजनाहरूमा खर्च नै नहुने र भएको खर्चमासमेत गुणस्तरीयता कायम नहुने, एकै प्रकृतिका बेरुजु दोहोरिने र बेरुजुको मात्रा बढ्दै जाने स्थितिलाई नियन्त्रण गरी पुँजीगत खर्चमा वृद्धि गर्न सम्बद्ध विभागका महानिर्देशकले अनिवार्यरूपमा वर्षको एक पटक मातहतका प्रत्येक आयोजनाको स्थलगत निरीक्षण गरी सोको प्रतिवेदन सम्बन्धित मन्त्रालय, राष्ट्रिय योजना आयोग र प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा पठाउने र आयोजनाको कार्यान्वयनमा देखिएका समस्यालाई अनुगमनका क्रममा तत्कालै निर्णय गरी समाधान गर्नेलगायतका निर्णयहरू भएको ।
- काठमाण्डौ उपत्यकाको विकास निर्माणसँग सम्बन्धित मन्त्रालय/विभाग/संस्थान/प्राधिकरण र आयोजनाहरूबीचको समन्वयलाई प्रभावकारी बनाउन आयोजना तर्जुमा कार्यान्वयन र अनुगमनका चरणहरूमा एक निकायले अर्को निकायसँग क्षितिजीय संचार र सिधा सम्पर्क हुने पद्धति विकास गरी प्राविधिक सूचनाको आदानप्रदान गरी एक अर्को निकायहरूसँग सहयोग र अन्तरसम्बन्धलाई सुदृढ गर्न सम्बन्धित सरोकारवाला निकायहरूलाई निर्देशन दिने ।
- बौद्ध क्षेत्रको सडक, ढल, विद्युत् र खानेपानीलगायतका समस्याहरूको यथाशिघ्र समाधानको लागि भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालयलगायत अन्य सम्बन्धित निकायलाई निर्देशन दिने ।
- काठमाडौँ उपत्यकाको बिग्रँदो वातावरणीय समस्याका लागि आवश्यक नियन्त्रणको व्यवस्था मिलाउन सम्मानित सर्वोच्च अदालतको आदेशलाई समेत कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित मन्त्रालयलाई निर्देशन दिइएको ।

ड) नेपाल सरकारका मुख्य सचिवको सचिवालयबाट सम्पादित प्रमुख कार्यहरूको विवरण

- सचिव बैठकको व्यवस्थापनका लागि नेपाल सरकारका हरेक सचिवहरू रहने निकायबाट एजेण्डा संकलन, त्यसको एकीकरण, मुख्य सचिव समक्ष पेस, उक्त अन्तिम एजेण्डाको सचिव रहने हरेक निकायहरूमा पत्राचार, बैठकको लागि हरेक निकायमा पत्राचार, बैठक व्यवस्थापन, निर्णय लेखन, निर्णय कार्यान्वयनका लागि सबै निकायहरूमा पत्राचार, कार्यान्वयन प्रगतिको विवरण माग संकलन, कार्यान्वयनको एकीकृत प्रगति तयारी, महत्त्वपूर्ण निर्णय कार्यान्वयन र सम्बन्धित निकायहरूबाट भएको कार्यान्वयनको follow up गर्ने लगायतको कार्यमा समन्वय, सहजीकरण र संलग्नता रहँदै आएको ।
- बागमती सफाईका लागि नियमित एस.एम.एस. र अन्य विविध विषयमा भएका दर्जनौं बैठकको लागि पत्राचार, एस.एम.एस., बैठक व्यवस्थापन, निर्णय लेखन र सम्बन्धित निकायहरूमा निर्णयको पत्राचार र कार्यान्वयनका लागि आवश्यक समन्वय ।
- विभिन्न व्यक्ति/संस्थाहरूसँगको ८,००० वटा भेटघाट व्यवस्थापन (Appointment Management) ।
- दैनिक टेलिफोनमार्फत् तथा व्यक्ति स्वयं कार्यालयमा उपस्थित भई गरेका ३२५० गुनासोउपर सम्बन्धित निकायमा टेलिफोन गरी व्यवस्थापनमा समन्वय र सहयोग ।
- मुख्य सचिवबाट भएका भ्रमण/अवलोकनका क्रममा सम्पर्क अधिकारीका रूपमा आवश्यक सहजीकरण र सहयोग ।
- सचिवालयबाट उत्पादन हुने कार्य परिणामको अभिलेख राख्ने र सचिवालयका आवश्यक कागजात अद्यावधिक गरी राखिएको ।
- मुख्यसचिवको आदेश/निर्देशानुसार सेवाप्रवाह एवम् नागरिकका गुनासो उपर आवश्यक कार्य गरिएको ।
- विभिन्न व्यक्ति/संस्थाहरूबाट मुख्य सचिवसमक्ष अनुरोध भई प्राप्त करिव ११५ शुभकामना/मन्तव्य/सिफारिश आदिको ड्राफ्ट तयार गर्ने र मुख्य सचिवबाट हस्ताक्षरपश्चात् सम्बन्धित निकाय/व्यक्ति लाई पठाइएको ।
- विभिन्न पत्रपत्रिकामा प्रकाशित सार्वजनिक सरोकारका विषयहरूमा प्रकाशन भएका समाचार सामाग्रीका सम्बन्धमा यथार्थ के हो सत्यतथ्य छनबिन गरी प्रतिवेदन पेस गर्ने सम्बन्धमा निर्देशन भएअनुसारको पत्राचार, प्राप्त प्रतिक्रियाको अभिलेखन, समन्वय गर्ने कार्य दिनमा करिव ३/४ वटाका दरले यो अवधिमा १४५० वटा पत्राचार गरी सम्बन्धित निकायहरूमा पठाउने र त्यसको ताकेता गरिएको ।
- यो अवधिमा करिव ७५ वटा विदेशी प्रतिनिधि मण्डलहरूलाई भेटघाट व्यवस्थापन (संचार, समन्वय, बैठक, सत्कार) गराइएको ।
- मुख्य सचिव प्रमुख अतिथि भइ सहभागी हुने कार्यक्रमको लागि Talking Points बनाई पेस गर्ने गरिएको ।

- आन्तरिक र विषयगत निकायहरूसँगको समन्वयमा आदेशानुसार सहजीकरण गरिएको ।
- सचिव बैठकबाट भएका निर्णयहरूको जिल्लास्तरमा कार्यान्वयनको अवस्थाको अनुगमन गरी प्रतिवेदन पेस एवम् कार्यान्वयन सहजीकरण भएको ।
- सचिवालयको नियमित सरसफाई एवम् हरियाली व्यवस्थापन गरिएको साथै logistic व्यवस्थापन गरिएको ।
- करिव २८५० पत्र र २७५ टिप्पणीहरूको e-registration, forward र necessary action मार्फत् निपटारा लगाइएको ।
- बागमती सफाईका लागि नियमित एस.एम.एस. र अन्य विविध विषयमा भएका बैठकहरूको लागि पत्राचार, एस.एम.एस, बैठक व्यवस्थापन, निर्णय ड्राफ्ट र अन्तिम रूप दिई सम्बन्धित निकायहरूमा निर्णयको पत्राचार र कार्यान्वयनका लागि आवश्यक समन्वय गरिएको ।
- मुख्य सचिवको आदेश/निर्देशानुसार सेवाप्रवाह एवम् नागरिकका गुनासोउपर आवश्यक क्रिया (Action) गरिएको ।
- प्रधानमन्त्री कार्यालयबाट भएका निर्देशन एवम् आदेश र अन्य समसामयिक विषयमा निर्देशन भएपछि सञ्चार साधनबाट नै कार्यान्वयनको अवस्थाको अनुगमन गर्ने र समस्या भएमा समाधानका लागि समन्वय र सहजीकरणको काम ।
- मन्त्रिपरिषद् बैठक र संवैधानिक निकाय तथा मन्त्रिपरिषद् समितिको बैठक व्यवस्थापनका लागि निर्देशन भएअनुसार समन्वय र सहजीकरण ।
- आन्तरिक/बाह्य संगठन (Intra/Inter Organization) समन्वय ।

३.५ शान्ति समन्वय र शासकीय सुधार

- सम्माननीय प्रधानमन्त्री श्री पुष्पकमल दाहाल 'प्रचण्ड'ले मिति २०७३।०४।२३ गते नेपाल सरकारका सचिवहरूलाई संविधानको कार्यान्वयन, शान्ति प्रक्रियाका बाँकी कामहरूलाई पूरा गर्ने, पुनर्निर्माण र नवनिर्माणलाई विशेष जोड दिने, सार्वजनिक सेवाको प्रभावकारिता र सुशासन कायम गर्ने र समृद्धि हासिल गर्नेलगायतका विषयहरूमा दिएको २८ बुँदे निर्देशनअनुरूप आ.व. ०७३/७४ मा नेपाल सरकारका मन्त्रालय/निकायले सम्पादन गर्ने प्राथमिकताप्राप्त कार्यक्रमहरूको एकीकृत कार्ययोजना तयार गरी स्वीकृत भई उक्त कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित सबै मन्त्रालय/निकायमा पठाई नियमित अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाइएको ।
- निजामती सेवा नियमावली, २०५० मा रहेको नेतृत्व मूल्याङ्कन समितिलाई क्रियाशिल बनाई उच्च तहको नेतृत्वमा गतिशील, व्यवसायिक र क्षमतायुक्त कर्मचारी पुग्ने व्यवस्था सुनिश्चित गर्ने प्रयोजनको लागि नेतृत्व मूल्याङ्कन समिति गठन गरिएको । उक्त व्यवस्था

कार्यान्वयनबाट निजामती सेवाको उच्च नेतृत्व तहमा सक्षम व्यक्तिको पदस्थापन भई उत्कृष्ट कार्यसम्पादन हुने अपेक्षा राखिएको ।

- मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा विभिन्न मितिमा २० वटा सचिव बैठक बसी सार्वजनिक सेवा प्रवाह प्रभावकारी बनाउने, बेरुजु फछ्यौटको कार्यलाई तदारूकताका साथ तीव्रता दिन नेपाल सरकारका सबै मन्त्रालय तथा केन्द्रीय निकायहरूले कार्ययोजना बनाई बेरुजु फछ्यौट गर्ने व्यवस्था गर्ने, सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापनलाई बढी चुस्त र प्रभावकारी बनाउन स्रोतको व्यवस्थापन, आर्थिक अनुशासन, मितव्ययिता तथा बजेट अनुशासन कायम गर्ने, पुँजीगत खर्च बढाउन राष्ट्रिय गौरवका आयोजना लगायतका सबै विकास निर्माण तथा आयोजना कार्यान्वयनलाई थप तीव्रता दिने, नेपाल सरकारले मिति २०७४ वैशाख ३१ गते घोषण गरेको स्थानीय तहको निर्वाचनका लागि कर्मचारी व्यवस्थापनलगायत निर्वाचन आचासंहिता कडाईका साथ लागू गर्ने, स्थानीय तह पुनर्संरचना भई नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित भएअनुसारको व्यवस्थाका लागि कर्मचारी व्यवस्थापन गर्ने, नेपाल सरकारबाट स्वीकृत कार्यविस्तृतीकरणअनुरूप स्थानीय तह र प्रदेशमा जाने कार्यसूचीअनुरूप जनशक्ति र श्रोत तत् तत् तहमा हस्तान्तरणको व्यवस्था मिलाउने, वातावरण संरक्षण सम्बन्धमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट भएको आदेश कार्यान्वयनका लागि कार्यान्वय योग्य कार्ययोजना बनाई लागू गर्ने, गराउने व्यवस्था मिलाउने लगायतका विभिन्न ११० वटा निर्णयहरू भए ।
- सचिव बैठकबाट भएका उल्लेखित निर्णयहरूको कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाइएको साथै कार्यान्वयन प्रगतिको नियमित अनुगमन भइरहेको ।
- नेपालको संविधानको धारा ५३ मा भएको व्यवस्थाबमोजिमको नेपाल सरकारको वार्षिक प्रतिवेदन तयारीका लागि नेपाल सरकारका सम्बन्धित मन्त्रालय/निकायहरूबाट विवरण माग गरी एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदनको प्रारम्भिक मस्यौदा तयारी सम्पन्न भएको ।
- सम्माननीय प्रधानमन्त्री श्री पुष्पकमल दाहाल 'प्रचण्ड' ले मिति २०७३।०५।२३ गते व्यवस्थापिका संसदमार्फत् जनताका नाममा गर्नुभएको सम्बोधनमा उल्लेख भएका विषयहरूको कार्यान्वयन कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित मन्त्रालय/निकायमा पठाइएको ।
- मलेशिया जाने नेपाली कामदारहरूले व्यहोर्नु परेको अतिरिक्त आर्थिक व्ययभार एवम् घरेलु महिला कामदार जाने अवैधानिक बाटो बन्द गर्नुपर्ने विषयमा सम्माननीय प्रधानमन्त्रीलाई सम्बोधन गरी दिएको ज्ञापनपत्रका सम्बन्धमा सम्बन्धित सरोकारवाला निकायहरू गृह मन्त्रालय, परराष्ट्र मन्त्रालय, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय, महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण मन्त्रालयका पदाधिकारीहरूसँग छलफल गरी समस्या समाधानका लागि भएका

निर्णय कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित निकायमा पठाइएको साथै कार्यान्वयन प्रगतिको अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाइएको ।

- नेपालको संविधानको धारा ५३ मा उल्लेखित राज्यका निर्देशक सिद्धान्त, नीति र दायित्व कार्यान्वयनका सम्बन्धमा भए, गरेका काम र प्राप्त उपलब्धिसहितको आ.व. ०७२/०७३ को नेपाल सरकारको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरिएको ।
- सुशासन (व्यवस्थापन तथा संचालन) ऐन, २०६४ को दफा (४१) को उपदफा ३ अनुसारको आ.व. ०७२/०७३ को शासकीय सुधार र सुशासनसम्बन्धी वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरिएको । उक्त प्रतिवेदनमा बितेको वर्षमा नेपाल सरकारका विभिन्न मन्त्रालय एवम् केन्द्रीय निकायहरूले सुशासनको क्षेत्रमा हासिल गरेको उपलब्धि र प्रगति समेटिएको ।
- नेपाल सरकारका मुख्य सचिवको संयोजकत्वमा माननीय महालेखापरीक्षक श्री टंकमणी शर्माको विशेष उपस्थितिमा नेपाल सरकारका सचिव तथा विशिष्ट श्रेणीका पदाधिकारीहरूसँगको बैठकको व्यवस्थापन गरिएको । उक्त बैठकबाट सबै तहका आन्तरिक लेखा परीक्षणलाई प्रभावकारी बनाउन सह-महालेखा नियन्त्रक रहने गरी समिति गठन गर्ने निर्णय भएकोले उक्त निर्णय जानकारी तथा कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाइएको साथै कार्यान्वयन प्रगतिको नियमित अनुगमन भइरहेको ।
- मिति २०७४।०३।२७ गते नेपाल सरकारका मुख्यसचिवको संयोजकत्वमा नेपाल सरकारका सचिव तथा विशिष्ट श्रेणीका पदाधिकारीहरू एवम् सुरक्षा निकायका प्रमुखहरू समेतको सहभागितामा नेपाल सरकारका तत्कालीन मुख्यसचिव डा. सोमलाल सुवेदीको बिदाई गरी सम्पन्न भएको बैठकको व्यवस्थापन गरिएको ।
- मिति २०७४।०३।२९ गते नेपाल सरकारका मुख्यसचिव श्री राजेन्द्रकिशोर क्षेत्रीको संयोजकत्वमा नेपाल सरकारका सचिव तथा विशिष्ट श्रेणीका पदाधिकारीहरूको सहभागितामा नेपाल सरकारका नवनियुक्त मुख्यसचिव श्री राजेन्द्र किशोर क्षेत्रीको स्वागत एवम् बैठक व्यवस्थापन गरिएको ।
- यस शाखाद्वारा सञ्चालन गर्नुपर्ने “शासकीय सुधारसम्बन्धी अन्तरक्रिया गोष्ठी (गोष्ठी तथा कार्यशाला) “मिति २०७४।०३।१९ मा पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय प्रशासक , कास्की जिल्लाका प्रमुख जिल्ला अधिकारी तथा विभिन्न कार्यालयका कार्यालय प्रमुखहरूको उपस्थितिमा सुशासन, सदाचार तथा सेवा प्रवाहका विषयमा प्रस्तुति तथा अन्तरक्रिया गरिएको ।

३.६ प्रशासन पुनर्संरचना

- मिति २०७३ साल श्रावण ७ गते प्रशासन पुनर्संरचनाको खाका तर्जुमा गरी प्रतिवेदन पेस गर्न गठित समूहगत कार्यदलका सदस्यहरूको लागि एक दिने अभिमुखीकरण कार्यक्रम सम्पन्न ।
- तत्काल सुधार कार्ययोजनाको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तयार भएको ।
- मिति २०७३ साल भाद्र ३० र ऐ ३१ गते नेपालको संविधानको अनुसूची ५, ६, ७, ८, ९ र संविधानका अन्य धाराहरूमा उल्लिखित अधिकार तथा कार्यजिम्मेवारीहरूको विस्तृतीकरण, Cluster Wise विभाजन तथा संघ र प्रदेशमा रहने संभावित मन्त्रालयहरूको पहिचान सम्बन्धमा दुईदिने कार्यशाला गरिएको ।
- नेपालको संविधान बमोजिम संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकार एवम् कार्यजिम्मेवारीको विस्तृतीकरण गरिएको ।
- मिति २०७३ साल कार्तिक ७-८ प्रदेश नं. ७ को डडेल्धुरामा नेपाल सरकारका सचिवको प्रमुख आतिथ्यतामा प्रदेश नं. ७ का प्रमुख जिल्ला अधिकारीहरू र स्थानीय विकास अधिकारीहरू सहभागी भएको संघीयता कार्यान्वयन तथा प्रशासन पुनःसंरचनासम्बन्धी गोष्ठी सम्पन्न ।
- मिति २०७३ साल मंसिर ८ र ९ गते नेपालको संविधानको अनुसूचीहरूमा उल्लेखित संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकार—सूची तथा संविधानको अन्य धाराहरूमा उल्लेखित कार्यजिम्मेवारीहरूको विस्तृतीकरण तथा तहगत बाँडफाँड गरी तयार पारिएको मस्यौदा प्रतिवेदन उपर परिमार्जनको लागि आयोजित दुई दिने कार्यशाला सम्पन्न ।
- मिति २०७३।९।५ गते संघीयता कार्यान्वयन तथा प्रशासन पुनःसंरचना समन्वय समितिको बैठक सम्पन्न भई नेपालको संविधानको अनुसूची ५, ६, ७, ८ र ९ मा उल्लिखित संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको एकल तथा साझा अधिकारसूचीहरूको कार्यविस्तृतीकरण सम्बन्धी मस्यौदा प्रतिवेदन उपर छलफल गरी स्वीकृत गर्ने निर्णय भएको । उक्त प्रतिवेदन संघीयता कार्यान्वयन तथा प्रशासन पुनःसंरचना निर्देशक समितिमा पेस गर्ने निर्णय गरिएको ।
- मिति २०७३।९।१३ गते उच्चस्तरीय संघीयता कार्यान्वयन तथा प्रशासन पुनर्संरचना निर्देशक समितिको बैठक सम्पन्न भइ देहाय बमोजिमका निर्णय गरिएको ।
  - संघीयता कार्यान्वयन तथा प्रशासन पुनःसंरचना समन्वय समितिबाट पेस भएको नेपालको संविधानबमोजिम संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको एकल तथा साझा अधिकार सूचीको कार्यविस्तृतीकरणसम्बन्धी प्रतिवेदन स्वीकृत गरी मन्त्रिपरिषद्मा पेस गर्ने ।
  - उक्त प्रतिवेदनको आधारमा मन्त्रालयको संख्या, तहगत संगठन संरचना, कार्यक्षेत्र, कार्यविवरण र जनशक्तिको खाका तर्जुमासम्बन्धी कार्य अघि बढाउन समन्वय समितिलाई निर्देशन दिने ।
  - नेपालको संविधानको धारा ३०२ बमोजिम कर्मचारीहरूको समायोजन गर्न सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले कानून निर्माण प्रक्रिया अघि बढाउने साथै कर्मचारी समायोजनको प्रारूप तयार गर्ने ।

- कर्मचारी समायोजनको प्रक्रिया सहजीकरण गर्न २०७४ साल माघ ७ गतेसम्म नेपाल सरकारलाई दायित्व पर्ने गरी नयाँ दरबन्दी सिर्जना नगर्ने । तर विशेष प्रकृतिको सेवा तथा जराधार तहमा सेवाप्रवाह गर्नुपर्ने भएमा सम्बन्धित तह र क्षेत्राधिकारमा मिलान हुने गरी नयाँ संगठन तथा दरबन्दी सृजना गर्न तथा विद्यमान संगठन संरचना समायोजन गर्न बाधा नपर्ने साथै विद्यमान दरबन्दीमा पद रिक्त भएमा बढुवाबाट मात्र पदपूर्ति गर्ने ।
- प्रस्तुत प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्यमा संलग्न संघीयता कार्यान्वयन तथा प्रशासन पुनर्संरचना समन्वय समिति, समूहगत कार्यदललगायतका सबै राष्ट्रसेवकहरूलाई धन्यवाद दिने ।
- संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकार सूचीको कार्यविस्तृतीकरणसम्बन्धी प्रतिवेदन स्वीकृत गर्ने तथा नयाँ दरबन्दी सिर्जना तथा पदपूर्तिसम्बन्धी प्रस्ताव मन्त्रिपरिषद्मा पेस गरिएको ।
- मिति २०७३ साल माघ ३ गते झापा जिल्लामा संघीयता कार्यान्वयन तथा प्रशासन पुनःसंरचना सम्बन्धमा अन्तरक्रिया सम्पन्न ।
- मिति २०७३ साल माघ २३ गते अर्घाखाँची जिल्ला र ऐ २४ गते गुल्मी जिल्लामा संघीयता कार्यान्वयन तथा प्रशासन पुनःसंरचना सम्बन्धमा सरोकारवालाहरूसँग अभिमुखीकरण एवम् अन्तरक्रिया सम्पन्न ।
- मिति २०७३ साल माघ २८ देखि फागुन १ गतेसम्म संखुवासभा जिल्लामा संघीयता कार्यान्वयन तथा प्रशासन पुनःसंरचना सम्बन्धमा अन्तरक्रिया सम्पन्न ।
- मिति २०७३।११।९ गते रामेछाप जिल्लाको मन्थलीमा संघीयता कार्यान्वयन तथा प्रशासन पुनःसंरचना सम्बन्धमा सरोकारवालहरूसँग अन्तरक्रिया सम्पन्न ।
- नेपालको संविधान बमोजिम प्रशासन पुनःसंरचनासम्बन्धी कार्य सम्पन्न गर्न नेपालको संविधान तथा नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट स्वीकृत संविधानको अनुसूची ५, ६, ७, ८ र ९ मा उल्लिखित संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको एकल तथा साझा अधिकार सूचीको कार्यविस्तृतीकरणसम्बन्धी प्रतिवेदन समेतको आधारमा संघमा आवश्यक पर्ने मन्त्रालय, विभाग तथा संघ मातहतमा प्रदेश र स्थानीय तहमा रहने निकायहरू, प्रदेशमा रहने मन्त्रालयसहितका आवश्यक निकायहरू तथा स्थानीय तह समेतको संगठन संरचना, संस्थागत व्यवस्था र दरबन्दी खाकाको प्रारम्भिक मस्यौदा तयार गरी एक महिनाभित्र पेस गर्न संघको हकमा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयका सचिवको संयोजकत्वमा र प्रदेश र स्थानीय तहको हकमा संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास सचिवको संयोजकत्वमा दुई वटा कार्यदल र अन्तरसरकारी समन्वयको पद्धति निर्धारण गर्न प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयका सचिवको संयोजकत्वमा एक समिति गठन भई काम भइरहेको छ ।
- मिति २०७४ साल वैशाख ९ र १० गते नेपाल सरकारबाट स्वीकृत नेपालको संविधानको अनुसूची ५, ६, ७, ८ र ९ मा उल्लिखित संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको एकल तथा साझा अधिकारसूचीको कार्यविस्तृतीकरण प्रतिवेदन तथा उच्चस्तरीय संघीयता कार्यान्वयन तथा

प्रशासन पुनःसंरचना उच्चस्तरीय समिति तथा समन्वय समितिको विभिन्न मितिको निर्णयसमेतको आधारमा संघमा आवश्यक पर्ने मन्त्रालय विभाग तथा संघ मातहत प्रदेश र स्थानीय तहमा रहने निकायहरूको संगठन संरचना, संस्थागत व्यवस्था र दरबन्दीको खाका तर्जुमासम्बन्धी दुई दिवशीय कार्याशाला सम्पन्न ।

- नेपालको संविधानबमोजिम संघीयता कार्यान्वयन तथा प्रशासन पुनःसंरचनासम्बन्धी कार्य सम्पन्न गर्न नेपालको संविधान तथा नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०७३।१०।१८ मा स्वीकृत संविधानको अनुसूची ५, ६, ७, ८ र ९ मा उल्लिखित संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको एकल तथा साझा अधिकार सूचीको कार्यविस्तृतीकरण समेटिएको पुस्तिका प्रशासन गरिएको ।
- मिति २०७४ साल आषाढ २० गते देखि ऐ २६ गते सम्म म्याग्दी जिल्लामा संघीयता कार्यान्वयन तथा प्रशासन पुनःसंरचना सम्बन्धमा सरोकारवालाहरूसँग अन्तरक्रिया सम्पन्न ।
- कार्यविस्तृतीकरणबमोजिम स्थानीय तहमा विभिन्न मन्त्रालयबाट कर्मचारी व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धमा विभिन्न मितिमा निर्णय भई निर्देशन दिइएको ।

३.७ जनगुनासो व्यवस्थापन तथा हेलो सरकार कक्ष

- हेलो सरकारलाई पाँचवटै विकास क्षेत्रमा बिस्तार गरी स्थानीयकरण गरिएको ।
- गुनासो व्यवस्थापन शाखाबाट सम्पादित कार्यहरूको मासिक प्रगति प्रतिवेदनहरू तयार गरी मासिक रूपमा सार्वजनिक गर्ने गरिएको ।
- गुनासो सुन्ने नोडल अधिकारीहरूसँग गुनासो व्यवस्थापनका सम्बन्धमा समय-समयमा अन्तरक्रिया तथा छलफल आयोजना गरिएको । यसै क्रममा मिति २०७३ फागुनमा क्षेत्रीय प्रशासन कार्यालय डोटीमा क्षेत्रीय गुनासो सुन्ने अधिकारीहरूसँग अन्तरक्रिया गरिएको ।
- शाखाको मासिक प्रगति प्रतिवेदन मासिकरूपमा तयार गरी सोबारेमा प्रेस विज्ञप्ति गरी सार्वजनिक गर्ने गरिएको ।
- हेलो सरकारलाई क्षेत्रीयस्तरमा बिस्तार गर्ने कार्यक्रमअनुसार पाँचै विकास क्षेत्रमा संचालनमा आइसकेको । धनकुटा, पोखरा, हेटौँडा र सुर्खेतमा संचालन, दिपायलमा उदघाटन हुन बाँकी ।
- गुनासो व्यवस्थापन शाखाको पोर्टल अद्यावधिक गर्ने कार्य भइरहेको ।
- हेलो सरकारको बजारीकरण कार्यक्रमअन्तर्गत वृत्तचित्र निर्माण गरिएको ।
- हेलो सरकारलाई विद्युतीयमैत्री बनाउन मोबाइल एप तयार गरी संचालनमा ल्याउने गृहकार्य भइरहेको ।

- हेलो सरकार कक्षमा आ.व. ०७३।०७४ मा १६,८९१ वटा गुनासा प्राप्त भएकोमा १२,३१५ अर्थात् ७४% गुनासाहरू फछ्यौट गरिएको ।
- हेलो सरकार कक्षमा सबैभन्दा बढी गुनासा आउने निकायहरूमा क्रमशः गृह मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय, संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय, नेपाल विद्युत प्राधिकरण रहेका ।
- हेलो सरकार कक्षमा पछिल्लो समयमा औसत मासिक गुनासो प्राप्तदर १,००० रहेको ।
- हेलो सरकार फेसबुक पेजमा आ.व ०७३।०७४ मा ८५७ वटा गुनासा प्राप्त भएकोमा ४९९ वटा गुनासाहरू फछ्यौट, ३५८ गुनासाहरू फछ्यौट हुन बाँकी । गुनासो फछ्यौट दर: ५८ प्रतिशत ।
- हेलो सरकार ट्वीटर पेजमा आ.व ०७३।०७४ मा ५४०५ वटा गुनासा प्राप्त, ३५५३ वटा गुनासाहरू फछ्यौट, १८५२ फछ्यौट हुन बाँकी, गुनासो फछ्यौट दर: ६६% ।
- आ.व ०७३।०७४ मा हेलो सरकार कक्ष आफैले २५४ वटा गुनासा फछ्यौट गरेको ।
- कार्यकारी निर्णयबाट सम्बोधन हुनेभन्दा नीतिगत एवम् कानूनमा व्यवस्था गर्नुपर्ने र लामो प्रक्रिया लाग्ने विषयसँग सम्बन्धित गुनासाहरू सम्बोधन गर्न केही समय लाग्ने हुनाले सबै गुनासाहरू शिघ्र सम्बोधन हुन नसके पनि सम्बन्धित निकायलाई गुनासो व्यवस्थापनको कार्य उच्च प्राथमिकतामा राखी फछ्यौट गर्न निर्देशन दिने गरिएको ।

३.८ सदाचार प्रवर्द्धन तथा भ्रष्टाचार निगरानी

यस शाखाबाट आ.व. ०७३।७४ मा सम्पादित मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरू यसप्रकार छन्:

- उजुरी व्यवस्थापनको सन्दर्भमा शाखाले मुख्य रूपमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको सम्पर्कविन्दुको रूपमा कार्य गरिरहेको । आयोगबाट प्राप्त निर्णय, निर्देशन, सुझावहरू कार्यान्वयन गरिएको । आयोगबाट प्राप्त उजुरीउपर छानबिन र समन्वय गरी प्राप्त विवरण आयोगमा पठाइएको ।
- सम्माननीय प्रधानमन्त्री एवम् नेपाल सरकारका मुख्य सचिवलाई सम्बोधन गरी प्राप्त हुने भ्रष्टाचार एवम् अनियमिततासम्बन्धी उजुरीहरूको सम्बन्धमा आवश्यक निर्देशन, छानबिन र कारबाहीका लागि सम्बद्ध निकायलाई निर्देश तथा अनुगमन गर्ने गरिएको ।
- आर्थिक वर्ष २०७३।७४ मा यस शाखाको तदारुकतामा विज्ञहरूसमेतको सहकार्यमा राष्ट्रिय सदाचार नीति मस्यौदा तयार पारिएको ।
- राष्ट्रिय सदाचार नीति तयार गर्न नेपाल सरकारको मिति २०७३।११।१२ को निर्णयानुसार नेपाल सरकारका मुख्यसचिवको संयोजकत्वमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्र, सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालय, अर्थ मन्त्रालय, महालेखा नियन्त्रकको

कार्यालयका सचिव सदस्य तथा यस कार्यालयका शासकीय सुधार हेर्ने सचिव सदस्य-सचिव हुने गरी ७ सदस्यीय राष्ट्रिय सदाचार नीति तर्जुमा समिति गठन भएको ।

- सम्माननीय प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवाको पद बहाली भएकै दिन २०७४।२।२४ मा राष्ट्रिय सदाचार नीति मस्यौदा प्रतिवेदनलाई थप छलफल, अन्तरक्रिया गरी अन्तिम रूप दिने गरी निर्णय भएको । यस कार्यलाई उच्च प्राथमिकता दिँदै मिति २०७४।३।२१ गते सार्वजनिक क्षेत्रका प्रतिनिधिमूलक पदाधिकारीहरूको सहभागितामा राष्ट्रिय सदाचार नीतिको मस्यौदाउपर छलफल गर्न अन्तरक्रिया आयोजना गरिएको ।
- यस कार्यालयका शासकीय सुधार हेर्ने सचिवको नेतृत्वमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्र र सम्बन्धित क्षेत्रका पदाधिकारीसमेतको सहभागितामा कार्यदल गठन भई उक्त कार्यदलले बुँदागतरूपमा छलफल गरी नीति मस्यौदालाई परिमार्जन गरेको ।
- कार्यालयको लगतमा फछ्यौट हुन बाँकी भनी जनिएका अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगका निर्णय तथा सुझावहरू कार्यान्वयनको लागि सम्बद्ध निकायसँग समन्वय र सहजीकरण बैठकहरू सम्पन्न भई यस आ.व. भित्र ३ वटा निर्णयहरू कार्यान्वयन भएको ।
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको निर्णय कार्यान्वयनका शिलशिलामा निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने फलामे डण्डीको मापदण्डमा एकरूपता कायम गराउन र एकीकृत मापदण्डसम्बन्धी व्यवस्थाका लागि भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालयलाई निर्देश गरिएको ।
- सिंहदरबारभित्रका विभिन्न केन्द्रीय निकाय परिसर एवम् आसपासमा सञ्चालित चमेनागृहहरू अव्यवस्थित रूपमा सञ्चालित भएका, मापदण्डको पालना नभएको, खाद्यवस्तुहरूको गुणस्तर तथा सरसफाई नभएको तथा चमेनागृहभित्रै खुलमखुल्ला सूर्तिजन्य पदार्थको विक्री भइरहेको भन्ने स्थलगत निरीक्षण तथा छानबिनबाट देखिएन आएकोले सम्बद्ध निकायहरूलाई आवश्यक मापदण्ड तयार गरी चमेनागृह संचालन व्यवस्थापन गर्न निर्देश गरी सुधार गरिएको ।
- मीनराज उपाध्यायसमेतले सम्माननीय प्रधानमन्त्रीलाई सम्बोधन गरी त्रि.वि. सेवा आयोगद्वारा सञ्चालित परीक्षाको परीक्षाफल प्रकाशित गर्दा व्यापक अनियमितता गरेको गुनासो सम्बन्धित पदाधिकारीहरूसमक्ष उजुरी गर्दा सुनुवाई नभएकोले आवश्यक छानबिनका लागि प्राप्त हुन आएको निवेदन कारवाहीका लागि शिक्षा मन्त्रालय र राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रमा पठाइएकोमा छानबिनपश्चात् केन्द्रबाट प्राप्त हुन आएको छानबिन प्रतिवेदनमा औल्याइएका तथ्यहरू सम्बन्धमा आयोगबाट थप अनुसन्धान हुनुपर्ने देखिई मिति २०७३/१०/७ को निर्णयानुसार थप कारवाहीका लागि आयोग पठाइएको ।
- नेपाल आयल निगमको अमलेखगंज डिपोबाट पेट्रोलियम पदार्थको क्यालिब्रेशनमा भई रहेको अनियमितता नियन्त्रणका लागि राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रको छानबिन टोलीको प्रतिवेदन, २०७१ मा उल्लेखित पेट्रोलियम पदार्थ नापतौलसम्बन्धी उपकरण (Flow Meter, Weighting Bridge, Dip Rod Scale, Calibration Tower) हालसम्म पनि बिनाचेकजाँच प्रयोग भइरहेको सन्दर्भमा

नापतौलसँग सम्बन्धित यन्त्र उपकरणहरूको नियमित नियमानुसार चेकजाँच तथा क्यालिब्रेशन गरेरमात्र इन्धन ल्याउन र आयातित इन्धन बोक्ने टैंक ट्रकहरूलाई डाइभर्ट नगरी क्यालिब्रेशन भएको टैंक ट्रकमार्फत् मात्र विक्री वितरणका लागि इन्धन ओसारप्रसार गर्ने गराउने व्यवस्था कडाईका साथ लागू गराउने व्यवस्थाका लागि सम्बन्धित निकायलाई निर्देश गरिएको ।

- दुग्ध विकास संस्थानले मिति २०७०।०८।१५ गतेको विज्ञापनअनुसार दशौं तहमा २ जना उम्मेदवारलाई मिति २०७१।११।२६ देखि जेष्ठता कायम हुने गरी सिफारिश गरेको र पुनः १ पदको लागि मिति २०७१।०२।२५ मा छुट्टै विज्ञापन गरी नियुक्ति दिने विषय नेपाल कानून र बहुवाको सामान्य सिद्धान्तविपरीत हुने गरी गरे, गराएको सम्बन्धमा त्रुटि सँच्याई आयोगको निर्णय कार्यान्वयन गरिएको ।

३.९ सामान्य प्रशासन शाखा

- सिंहदरबार परिसरभित्रको नियमित सरसफाई एवम् हरियाली व्यवस्थापनलाई निरन्तरता दिन कार्यालय परिसरको सरसफाई तथा बगैँचा व्यवस्थापन कार्यक्रमअन्तर्गत बगैँचा थप व्यवस्थित पारिएको ।
- संघीय शासन प्रणालीलाई अर्थपूर्ण र फलदायी बनाउने अभिप्रायले देशको सातवटै प्रदेशहरूमा भएको भिन्नाभिन्नै क्षमता, स्रोत साधनहरूको उपलब्धता, सामाजिक सांस्कृतिक र पौराणिक विविधता, जनसांख्यिक विविधता र सघनता, सामुदायिक विविधता र एकतालगायतका विषयहरूको अध्ययन गरी वृत्तचित्र निर्माण गरिएको ।
- कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरूको निजामती सेवा ऐन तथा नियमावलीमा गरिएको व्यवस्था अनुसार आ.व. ०७२।७३ को कार्य सम्पादन मूल्यांकन गरिएको ।
- कार्यालयमा कार्यरत सार्वजनिक पद धारण गरेका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको सम्पत्ति विवरण संकलन गरी सम्बन्धित निकायमा पठाइएको तथा सेवा करारमा कार्यरत कर्मचारीहरूको सम्पत्ति विवरण संकलन गरी अभिलेख राखिएको ।
- देशको सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक, भौगोलिक तथा स्थानीय प्राविधिक क्रियाकलापहरूको जानकारीका साथै आन्तरिक पर्यटनको समेत प्रवर्द्धन हुने ढंगले मुलुकमा विभिन्न धार्मिक तथा ऐतिहासिक महत्त्वका क्षेत्रहरूको अवलोकन भ्रमणमा पठाउन चालु आ.व.को स्वीकृत कार्यक्रमअन्तर्गत विभिन्न ५ समूह बनाई निम्न स्थानहरूमा आन्तरिक अवलोकन भ्रमण कार्यक्रम गराइएको:

क) इलाम-ताप्लेजुङ-पाथिभरासम्म

ख) प्यूठानको स्वर्गद्वारी – रोल्पा लिवाङ- थवाङ

ग) सुर्खेत-जुम्ला मुगु-रारा

घ) डोटी हुँदै खप्तडसम्म

ड) नवलपरासी (थारू भिलेज) — लुम्बिनी — तानसेन — गुल्मी — रेसुङ्गा

- स्टेसनरी, खाद्यान्न, पेय पदार्थको लागि आ.व. २०७४।७५ को बोलपत्र स्वीकृत गरिएको ।
- कर्मचारीहरूको दक्षता अभिवृद्धि र उत्प्रेरित गराउन क्षमता विकास कार्यक्रमअन्तर्गत २० जना कर्मचारीहरूलाई हलुका सवारी चालक तालिम, ८ जनालाई मोटरसाइकल ड्राइभिङ तालिम, १३ जनालाई Advance Computer तालिम र १८ जनालाई Professional Report Writing and Communication Training प्रदान गरिएको ।
- राजनीतिक रूपान्तरणपश्चात् प्रशासनिक रूपान्तरणको संक्रमणमा रहेको अवस्थामा विभिन्न देशहरूको संघीय प्रणालीहरूको कार्यान्वयनको अवस्था, विद्युतीय सुशासनको प्रयोग, संघीयतामा प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको भूमिका, सेवा प्रवाहमा गर्नुपर्ने सुधारलगायतका विषयमा कर्मचारीहरूलाई वैदेशिक अवलोकन भ्रमणअन्तर्गत जर्मनी, रूस, क्यानडा, म्यानमार, अष्ट्रेलिया, ब्राजिललगायतका मूलुकहरूले अभ्यासमा ल्याएका Best Practices हरूको अध्ययन, अवलोकन गराई भ्रमण प्रतिवेदन प्राप्त गरिएको ।
- कार्यालयका लागि ५ वटा I-10 (आइ टेन), एउटा स्करपियो गाडी तथा ६ वटा स्कुटर खरिद गरिएको ।
- सम्माननीय प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालको नेतृत्वको सरकारका १०० दिनका उपलब्धिहरू समेटेर एक पुस्तिका प्रकाशन गरिएको ।
- कर्मचारीहरूको स्थायी दरबन्दीबमोजिम निजामती किताबखानाबाट आ.व. ०७३।७४ को तलवी प्रतिवेदन पास गराइएको ।
- आ.व. ०७३।७४ मा कार्यालय प्रयोजनका लागि खरिद गरिने वस्तु तथा सेवाहरू खरिद गर्ने प्रयोजनार्थ व्यक्ति तथा फर्महरूको नाम दर्ता गरी मौजुदा सूची तयार गरिएको ।
- कर्मचारीहरूको बिदा, अभिलेख अद्यावधिक, वैदेशिक मनोनयन, रमाना, अवकाशलगायत कर्मचारी प्रशासनसम्बन्धी कार्य, सम्बन्धित निकायमा पत्राचार, सवारी साधन र इन्धनको व्यवस्थापन, कार्यालय तथा परिसरको नियमित सरसफाईलगायतका नियमित कार्यहरू सम्पादन गरिएको ।
- कार्यालय तथा सम्बद्ध निकायहरूबाट प्राप्त नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) मा पेस गर्नुपर्ने प्रस्तावहरू तयार गरी पेस गरिएको साथै स्वीकृत निर्णय कार्यान्वयनका लागि प्रस्तावहरू सम्बन्धित निकायहरूमा प्रेषित गरिएको ।
- यस कार्यालयका विभिन्न महाशाखा/शाखा/सचिवालयहरूमा रहेको जिन्सी मालसामानहरूको मौजुदा अवस्थितिको निरीक्षण गरी सोको अभिलेख अद्यावधिक गर्दै प्रयोगमा नरहेका तथा मर्मतसंभार गर्न उपयुक्त नहुने जिन्सी सामानको लिलामी प्रक्रिया अगाडि बढाउन तथा

मर्मतसंभार गरी संचालन गर्न सकिने जिन्सी सामानहरूको शिघ्र मर्मतसंभार गरी प्रयोगमा ल्याउने व्यवस्था मिलाइएको ।

३.१० आर्थिक प्रशासन शाखा

- आर्थिक व्यवस्थापनको लागि दुई किसिमका खाता संचालन हुँदै आएको । एक किसिमको खाता प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको लागि विनियोजित बजेटसँग सम्बन्धित छ भने अर्को किसिमको खाता यस कार्यालयमा रहेका कोषहरूको संचालनसँग सम्बन्धित रहेको । पहिलोमा ५ वटा शीर्षक र दोस्रोमा ३ वटा कोषहरू रहेका । साथै राजश्व र धरौटीतर्फ पनि कारोबार हुने गरेको ।
- आ.व. ०७३/७४ मा यस कार्यालयलाई मात्र प्राप्त बजेट अख्तियारी रु. ४७,११,२३,०००।- र बजेट निकास/ भुक्तानी आदेश रु. ४२,८२,९८,०००।- (अनुसूचि ३ अनुसार) खर्च गरिएको ।
- राजश्वतर्फ प्रशासनिक शुल्क, ठेक्कापट्टा र बेरुजु दाखिला गरी रु. ६,१५,५००।- आम्दानी भएको ।
- धरौटीतर्फ आ.व. ०७२/७३ को रकम रु. ३२,१९,६४७।५६ जिम्मेवारी सरेको र चालु आ.व.०७३/७४ को आम्दानी रु. ३९,७८,६४८।- गरी जम्मा रु ७१,९८,२९५.५६।- भएकोमा सोमध्ये रु. ८,६२,२९२।- फिर्ता भई बाँकी रु ६३,३६,००३.५६।- मौज्जात देखिन्छ ।
- सबै बजेट उपशीर्षकहरूको खर्चको हिसाब रितपूर्वक राखी वित्तीय प्रतिवेदनहरू तयार गरी सम्बन्धित निकायहरूमा पठाइएको ।
- सम्माननीय प्रधानमन्त्री, माननीय मन्त्रीहरू तथा राज्यमन्त्रीहरूलगायत सचिवालयका कर्मचारीहरूको तलब/भत्ता/दैनिक भ्रमण भत्तालगायतका सुविधाहरू भुक्तानी गरिएको ।
- आर्थिक प्रशासनसँग सम्बन्धित माग गरिएको राय समयमै उपलब्ध गराइएको र महाशाखा प्रमुख, सचिव र मुख्य सचिवबाट प्राप्त निर्देशनहरू कार्यान्वयन गरिएको ।
- आर्थिक अनुशासन कायम गर्न/गराउन सहयोगी भूमिका निर्वाह गर्नुका साथै शाखाअन्तर्गतको कामहरूमा सम्बन्धित मन्त्रालय एवं अन्य कार्यालयहरूमा पत्राचार/ताकेता गरिएको ।
- TDS लाई आन्तरिक राजश्व विभागले तयार पारेको सफ्टवेयरमार्फत् प्रविष्टि गरिएको ।

३.११ कानून तथा फैसला कार्यान्वयन

- सम्माननीय प्रधानमन्त्री, नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद् एवम् यस कार्यालयलाईसमेत विपक्षी बनाई सर्वोच्च अदालत, उच्च तथा जिल्ला अदालतहरूबाट म्याद तामेल भई दर्ता हुन आएका ५१६ थान मुद्दाहरूको लिखित जवाफ तथा ३६ थान प्रतिउत्तर पत्र तयार गरी सम्बन्धित अदालतमा लेखी पठाइएको ।

- नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद् समक्ष दर्ता हुन आएका पुनरावेदनको निवेदनहरू मध्ये २ थान निवेदन (प्रहरीको विभागिय कारवाहीका पुनरावेदन पत्र) उपर अध्ययन गरी राय सहितको प्रतिवेदन मन्त्रिपरिषद् समक्ष पेस गरिएको ।
- नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद् समक्ष दर्ता हुन आएका दोहोन्याई पाउँ निवेदनहरूमध्ये १ थान निवेदन उपर अध्ययन गरी राय सहितको प्रतिवेदन मन्त्रिपरिषद् समक्ष पेस गरिएको ।
- राष्ट्रिय सतर्कता प्रहरी (दोस्रो संशोधन) नियमावली, २०७३ लाई स्वीकृत गर्ने सम्बन्धी प्रस्ताव नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद् बाट स्वीकृत भएको ।
- निर्वाचन क्षेत्र निर्धारणका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्ने सम्बन्धी विधेयक व्यवस्थापिका-संसद समक्ष पेस गरिएको ।
- भूकम्पबाट प्रभावित संरचनाको पुनर्निर्माणको लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७३ मन्त्रिपरिषद् समक्ष पेस भई स्वीकृत भएको ।
- सार्वजनिक खरिद (चौथो संशोधन) नियमावली, २०७३ नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद् बाट स्वीकृत भई राजपत्रमा प्रकाशन गरिएको ।
- सार्वजनिक खरिद (पाँचौ संशोधन) नियमावली, २०७३ नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद् बाट स्वीकृत भई राजपत्रमा प्रकाशन गरिएको ।
- अधिवक्ता कपिलेदव ढकाल विपक्षी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद् समेत भएको रिट निवेदनमा जारी भएको अन्तरिम आदेश खारेजीका लागि मन्त्रिपरिषद् समक्ष प्रस्ताव पेस गरी स्वीकृत भएको ।
- अधिवक्ता माधव बस्नेत विपक्षी यस कार्यालय समेत भएको रिट निवेदनमा सर्वोच्च अदालतबाट जारी भएको आदेशबमोजिम भूकम्प सम्बन्धी प्रगति विवरण तयार गरी सर्वोच्च अदालत पठाएको ।
- अधिवक्ता वासुदेव रिजाल विपक्षी यस कार्यालय समेत भएको रिट निवेदनमा सर्वोच्च अदालतबाट जारी भएको आदेशबमोजिमको आवधिक प्रतिवेदन तयार गरी पठाएको ।
- कानूनको शासन एवम् सर्वोच्च अदालतको आदेश कार्यान्वयन सम्बन्धी जिल्लास्तरीय एक दिवसीय अनुशिक्षण कार्यक्रम मिति २०७३।०५।२७, र २८ गते गोरखा र तनहुँ जिल्लामा र मिति २०७४।०३।५, ६ र ७ गते पर्वत, म्याग्दी र बागलुङ जिल्लामा सम्पन्न गरिएको ।
- फैसला कार्यान्वयन अनुगमन समितिको बैठक बसी ७७ वटा मुद्दा सम्बन्धित मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाउने निर्णय भई पत्राचार गरिएको ।
- कानूनी जटिलता देखिएका विषयमा कानूनी राय माग हुँदा विभिन्न १३ वटा विषयमा राय प्रदान गरिएको ।

- यस कार्यालयको ४४ थान सूचनाहरू नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन गर्नको लागि मुद्रण विभागमा पठाएको ।
- विभिन्न विषयमा ३७२ वटा पत्रहरू सम्बन्धित निकायमा पठाएको ।

३.१२ प्रेस तथा वैदेशिक सम्बन्ध

- आर्थिक वर्ष २०७३/२०७४ मा नेपालका लागि जनवादी गणतन्त्र चीन, अष्ट्रेलिया, थाइल्याण्ड, नर्वे, गणतन्त्र दक्षिण कोरिया, गणतन्त्र भारत, संघीय गणतन्त्र जर्मनी, यूरोपियन युनियन र स्टेट अफ इजरायलका प्रस्तावित आवासीय राजदूत पदमा नियुक्तिका लागि सम्माननीय राष्ट्रपतिसमक्ष सहमति तथा सिफारिश गरिएको साथै टर्की, लक्जेम्बर्ग, दक्षिण अफ्रिका, फिजी, होली सी, पेरू, गणतन्त्र जाम्बिया, गणतन्त्र सुडान, न्यूजील्याण्ड, गणतन्त्र इराक, ट्यूनिशिया, ग्वाटेमाला, स्पेन, इण्डोनेसिया र पोल्याण्डको नेपालका लागि प्रस्तावित गैरआवासीय राजदूतहरूको नियुक्तिका लागि सम्माननीय राष्ट्रपतिसमक्ष सहमति तथा सिफारिश गरिएको ।
- कार्यालयबाट जारी भएका सबै प्रेस विज्ञप्तिहरू तयार गरी कार्यालयको वेबसाइट (www.opmcm.gov.np) मा राखिएको साथै प्रचारप्रसारका लागि मिडियाहरूमा समेत पठाइएको ।
- कार्यालयका महत्त्वपूर्ण सूचना प्रवाहका लागि १६१८०७०७०११११ को अडियो नोटिस बोर्डको संचालन गरिएको ।
- सम्माननीय प्रधानमन्त्री समक्ष विभिन्न संघ संस्थाहरूबाट माग भई आएका शुभकामना सन्देशको ड्राफ्ट तयार गरिएको ।
- सूचना उपलब्ध गराई पाउँ भनी प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयका सूचना अधिकारीलाई सम्बोधन गरी प्राप्त भएका निवेदनमा आवश्यक कारवाही गरी माग बमोजिमको सूचना उपलब्ध गराइएको र प्राप्त हुन आएका अन्य निकायसँग सम्बन्धित निवेदनहरू आवश्यक कारवाहीका लागि तत् तत् निकायमा लेखी पठाइएको ।
- सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५(३) र नियमावली, २०६५ को नियम ३ बमोजिम प्रत्येक ३-३ महिनामा सार्वजनिक गर्नु पर्ने प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसँग सम्बन्धित विवरण सार्वजनिक गरि सो विवरण कार्यालयको वेबसाइटमा समेत राखिएको । साथै सो विवरण राष्ट्रिय सूचना आयोगमा समेत पठाइएको ।

- २०७३ सालको शुभ विजया दशमी, दीपावली, छठ पर्व २०७३ र नेपाल सम्बत् १९३७ सालको शुभ अवसरमा सम्माननीय प्रधानमन्त्रीले दिनुभएको शुभकामना कार्ड वितरण गरिएको ।
- कार्यालयबाट विभिन्न विषयमा जारी भएका प्रेस विज्ञप्तिहरू तयार गरी कार्यालयको वेबसाइट (www.opmcm.gov.np) मा राखिएको साथै प्रचार प्रसारका लागि मिडियाहरूमा समेत पठाइएको ।
- प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको २०७३ साल साउनदेखि पौष महिनासम्म भएका गतिविधिहरूलाई समावेश गरी बुलेटिन प्रकाशन गरिएको ।
- प्रत्येक दिन विभिन्न दैनिक तथा साप्ताहिक पत्रिकाहरूमा प्रकाशित हुने समाचारहरू मध्ये जनताका दैनिक सरोकारसँग सम्बन्धित समाचारहरू संकलन गरी मुख्य सचिवको सचिवालयमा उपलब्ध गराइएको ।

३.१३ आर्थिक तथा पूर्वाधार विकास

- नेपाल सरकारका मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा मिति २०७३।०४।१८ गते बसेको बैठकबाट राष्ट्रिय उर्जा संकट निवारण तथा विद्युत विकास दशक सम्बन्धी कार्ययोजना, २०७२ मा हाल सम्म भएका कार्य प्रगति सम्बन्धी समिक्षा गरी उर्जा मन्त्रालयले विद्युत आयात गर्नको लागि विभिन्न वैकल्पिक उपायहरू समेत अवलम्बन गरी आवश्यक संरचनाहरूको निर्माण कार्य १६ December भित्र सम्पन्न गरी विद्युत आयातको करिडोर विकास गर्ने व्यवस्था मिलाउन निर्देशन भएको ।
- मिति २०७३।०५।०५ गते सचिव केदारबहादुर अधिकारीको अध्यक्षतामा राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाको प्रगति, समिक्षा एवम् आयोजना सहजीकरण सम्बन्धमा बैठक बसी आयोजनाहरूको भौतिक तथा वित्तीय कार्य प्रगति र समस्या सम्बन्धमा छलफल गरी सम्बन्धित मन्त्रालय तथा आयोजना प्रमुखहरूलाई निर्देशन दिइएको । (राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाको हालसम्मको प्रगति विवरण अनुसूची २ मा समावेश छ)
- मिति २०७३।०५।०५ गते सचिव केदारबहादुर अधिकारीको अध्यक्षतामा बसेको बैठकमा "खाडो नदीमा आएको बाढीबाट सप्तरीको तिलाठी तथा नेपाल भारत सीमा क्षेत्रमा भएको बिबादबारे" स्थलगत अध्ययन प्रतिवेदन सम्बन्धमा छलफल गरी सिंचाई मन्त्रालयले खाँडो खोलामा हालै आएको बाढीबाट सप्तरी जिल्लाको तिलाठी (नेपाल भारत सिमाक्षेत्र) मा भएको विवाद सम्बन्धमा नेपाली क्षेत्रमा परेका नकारात्मक असरलाई न्यूनीकरण गर्न प्राथमिकताकासाथ संचालन गर्नुपर्ने अल्पकालीन तथा दीर्घकालीन प्रस्तावलाई भारत सरकारको सम्बन्धित पक्षसँग समन्वय गरी बाँध नियन्त्रण कार्यक्रम अघि बढाउने कार्य गर्न निर्देशन दिइएको तथा विवाद समाधान गर्न परराष्ट्र मन्त्रालयले कुटनैतिक पहल अगाडि बढाउन निर्देशन दिइएको ।

- एकीकृत व्यक्तिगत परिचय तथा अभिलेखीकरण प्रणालीको विकासका सम्बन्धमा मिति २०७३।०५।२९ गतेका दिन सचिव टंकमणि शर्माको अध्यक्षतामा बैठक बसी सूचना प्रविधि विभाग र राष्ट्रिय सूचना प्रविधि केन्द्रले आपसमा समन्वय गरी व्यैक्तिक विवरणको विद्युतीय अभिलेख गर्ने प्रमुख सरकारी निकायहरूको प्रणालीमा प्रयोग भएको प्रविधि, विवरण संकलनका प्रविष्टहरू, प्रणालीको उद्देश्य र क्षेत्रका सम्बन्धमा अध्ययन गरी System Integration को सुझाव सहितको प्रतिवेदन तयार गरी पेस गर्ने निर्णय निर्देशन भएको ।
- भुक्म्पबाट प्रभावित संरचनाको पुनर्निर्माण सम्बन्धी ऐन, २०७२ को दफा ६ (२) (ग) मा प्रधानमन्त्रीले तोकेको २ जना मन्त्रीहरू राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणको निर्देशक समितिमा सदस्य रहने व्यवस्था भए अनुसार सो निर्देशक समिति सदस्यमा सम्माननीय प्रधानमन्त्रीबाट मिति २०७३।०६।०७ मा माननीय उपप्रधानमन्त्री तथा गृहमन्त्री विमलेन्द्र निधी र माननीय उपप्रधानमन्त्री तथा अर्थमन्त्री कृष्ण बहादुर महारालाई तोक्ने निर्णय भएको ।
- सम्माननीय प्रधानमन्त्रीबाट मिति २०७३।०६।१३ गते भरतपुर अस्पतालको भौतिक पूर्वाधारको अवस्था, प्रदान गरिएका विभिन्न सेवाहरू, अस्पतालमा उपचाररत विरामीहरूको स्वास्थ्य अवस्थालगायतका विषयमा निरीक्षणको क्रममा अस्पतालबाट प्रदान गरिएका विशेषज्ञ सेवा असहाय, गरिब, विपन्न नागरिकहरूलाई प्राथमिकता दिई प्रदान गर्ने, विरामीसँग नर्सहरूले गर्ने व्यवहार विरामीको भावना बुझी सोहीअनुरूप गर्न, अस्पतालको भौतिक पूर्वाधार तथा समग्र अस्पताल व्यवस्थापनलाई चुस्तदुरुस्त र प्रभावकारी बनाउन निर्देशन भएको र मासिक प्रगति पठाउन स्वास्थ्य मन्त्रालयलाई लेखी पठाइएको ।
- भुक्म्प पीडित आवास निर्माण अनुदान कार्यविधि सम्बन्धमा मिति २०७३।०८।०१ गतेका दिन यस कार्यालयका सचिव टंकमणि शर्माको अध्यक्षतामा बैठक बसी कार्यविधिको संशोधित मस्यौदामा गूठी जग्गा, मोही लागेको जग्गा, बस्ती स्थानान्तरण गर्नुपर्ने र सार्वजनिक जग्गामा बसोबास गरेका व्यक्तिहरूलाई व्यवस्थापन गर्ने विषय समावेश गरी सहजीकरण गरिएको ।
- सम्माननीय प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल 'प्रचण्ड'को समुपस्थितिमा मिति २०७३/८/२७ गते काठमाडौं उपत्यका र देशका अन्य भागहरूलाई पूर्णरूपमा लोडसेडिङ्ग मुक्त राख्ने, विद्युत चुहावट नियन्त्रण गर्ने तथा दीर्घकालीन रूपमा विद्युत उत्पादन, प्रसारण र वितरणको कामलाई रणनीतिक रूपमा प्रभावकारी बनाउने सन्दर्भमा माननीय उर्जा मन्त्री, नेपाल सरकारका मुख्य सचिव लगायत विभिन्न मन्त्रालयका सचिवहरू, नेपाल विद्युत प्राधिकरण र सुरक्षा निकायका उच्च पदस्थ पदाधिकारीहरू समेतको बैठकमा सम्माननीय प्रधानमन्त्रीले दिनुभएको निर्देशन कार्यान्वयनका गर्न समन्वय र सहजीकरण गरिएको । तदअनुरूप जनताले उर्जा व्यवस्थापनमा सहजता अनुभूति गरेको नतिजा प्राप्त भएको ।
- सम्माननीय प्रधानमन्त्रीको समुपस्थितिमा मिति २०७३/९/२१ गते बसेको बैठकमा प्रधानमन्त्रीले दिनुभएको निर्देशनलाई कार्यान्वयन गर्न के.यु.के.एल. द्वारा “खानेपानी चुहावट

नियन्त्रण अभियान, २०७३” कार्ययोजना तयार भई यस कार्यालयमा पेस भएको छ । सो कार्ययोजनाको कार्यान्वयनमा समन्वय गर्न लागि खानेपानी तथा सरसफाई मन्त्रालयलाई निर्देशन दिइएको ।

- नेपाल उद्योग परिसंघले आयोजना गर्न लागेको पूर्वाधार सम्मेलनलाई सम्बद्ध मन्त्रालयले आ-आफ्नो तहबाट सहयोग गर्ने र आवश्यक सहभागिता जनाउन सम्बन्धित निकायसँग समन्वय बैठक सम्पन्न भएको ।
- राष्ट्रिय गौरव तथा राष्ट्रिय महत्त्वका प्राथमिकता प्राप्त विभिन्न आयोजनाहरूको सचिवस्तरबाट समेत स्थलगत निरीक्षण तथा अनुगमन गरी कार्यक्षेत्रमा देखिएका समस्या तथा उक्त आयोजनालाई गुणस्तरीय ढंगले समयमै सम्पन्न गर्न अवलम्बन गर्नुपर्ने उपायहरूका विषयमा सम्बद्ध पदाधिकारी तथा निकायहरूसँग छलफल गरी निर्देशन दिइएको ।
- सम्माननीय प्रधानमन्त्रीबाट विभिन्न ठाउँको स्थलगत भ्रमणका सिलसिलामा सम्माननीय प्रधानमन्त्रीलाई सम्बोधन गरी आएका व्यक्ति तथा निकायका मागपत्र, निवेदन, ज्ञापनपत्रहरू उपर आवश्यक कारवाहीका लागि सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाइएको ।
- मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा पुँजीगत खर्च अभिवृद्धि र पूर्वाधार विकासमा समन्वय सम्बन्धमा बैठक बसी पूर्वाधारसँग सम्बद्ध आयोजनाहरूको सम्भाव्यता अध्ययन, प्राविधिक तयारी, छनौट, कार्यान्वयन र अनुगमन एवम् मूल्यांकनलाई प्रभावकारी बनाउन पुँजीगत खर्चको अभिवृद्धि गर्न आयोजनाहरूमा गुणनस्तरीयता हासिल गर्न र आयोजनाहरूमा गरिने बजेट विनियोजनलाई यथार्थ परक बनाउन यस आर्थिक वर्षको बाँकी अवधिमा गर्नुपर्ने सुधार र आगामी आर्थिक वर्षमा गर्नुपर्ने नीतिगत एवम् कार्यविधिगत सुधारका क्षेत्रहरूको प्राविधिक दृष्टिकोणबाट पहिचान गर्न सडक विभागका महानिर्देशकको संयोजकत्वमा १५ दिनभित्र एकीकृत प्रतिवेदन पेस गर्नका लागि अध्ययन तथा सुझाव समिति गठन गरिएको ।
- सम्माननीय प्रधानमन्त्रीको समुपस्थितिमा मिति २०७३।१०।११ गते मंगलबार अत्यावश्यक वस्तु तथा सेवाको आपूर्ति व्यवस्थापन तथा पेट्रोलियम पदार्थको बफर स्टक (मध्यवर्ती मौज्दात) सम्बन्धमा बैठक बसी सम्बद्ध पदाधिकारी तथा निकायहरूसँग छलफल गरी निर्देशन दिइएको ।
- नेपाल सरकार (सम्माननीय प्रधानमन्त्रीस्तर) को मिति २०७३।१०।२५ को निर्णयअनुसार विकास निर्माण, राजश्व परिचालन र सार्वजनिक सेवा प्रवाहको निरीक्षण गर्ने गरी सचिव टंकमणि शर्माको संयोजकत्वमा उच्चस्तरीय अनुगमन समिति गठन गरिएको छ । उक्त समितिमा अर्थ मन्त्रालय, राष्ट्रिय योजना आयोग, सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालय, महालेखा नियन्त्रक कार्यालय र राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रका सह-सचिव सदस्य तथा आर्थिक तथा पूर्वाधार महाशाखा हेर्ने सह-सचिव सदस्य सचिव रहने गरी उक्त समितिलाई आवश्यकता अनुसार जिल्ला, क्षेत्र, प्रदेश तथा केन्द्रमा सञ्चालन भएका विकास निर्माणका कार्यहरू, राजश्व परिचालनको अवस्था, सार्वजनिक सेवा प्रवाहको अवस्था र समस्याबारेमा स्थलगत अवलोकन गरी प्रतिवेदन पेस गर्ने जिम्मेवारी दिइएको छ । समितिले पहिलो चरणमा काठमाण्डौं उपत्यका, भद्रपुर, बिराटनगर, बिरगञ्ज, भैरहवा, नेपालगञ्ज, धनगढी र

पोखरामा टोली खटई मुकाम कायम गरी आसपासका जिल्लाहरूमा सचिवसहितको टोलीबाट निरीक्षण र अनुगमन गर्ने कार्य सम्पन्न भएको ।

- नेपाल सरकारका मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा रारामा मन्त्रिपरिषद्को बैठक सञ्चालनलगायतको विषयमा मिति २०७३।११।१५ गते बैठक बसी २०७३।१२।३ वा ४ गते मुगु जिल्लाको रारामा मन्त्रिपरिषद् बैठक आयोजना गर्ने र विकासका समग्र पक्षहरूका बारेमा छलफल गर्ने निर्णय भएको तर बैठक भने संचालन भएन ।
- यातायात व्यवस्था विभाग र अन्तर्गतका निकायहरूको सेवा प्रवाहका विविध पक्षहरूको सम्बन्धमा मिति २०७३।१२।०२ गते बुधवार यस कार्यालयका सचिव टंकमणि शर्माको अध्यक्षतामा बैठक बसी यातायात क्षेत्रका समस्याहरूको समाधान गर्न यातायात व्यवस्था विभागले यातायात व्यवस्थापन तथा सवारी चालक अनुमतिपत्र सँग सम्बन्धित विद्यमान ऐन, नियम कार्यविधि, संरचना र प्रविधिमा सुधारका विषयहरूमा समेटेर कार्यान्वयनयोग्य सुधारको कार्ययोजना एक हप्ता भित्र पेस गर्न लगाइएको तथा यातायात व्यवस्था विभाग र अन्तर्गतका निकायहरूमा दरबन्दी भन्दा बढी रहेका कर्मचारी र काजमा रहेका कर्मचारीहरूको यातायात व्यवस्था विभाग र सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले आपसी समन्वय गरी व्यवस्थापन गर्न निर्देशन दिइएको ।
- वैदेशिक रोजगारीको सिलसिलामा विदेश गई अलपत्र परेका नेपालीहरूको समस्या समाधान गर्ने तथा वैदेशिक रोजगारीको समग्र व्यवस्थापनको सम्बन्धमा मिति २०७३।१२।०६ गते आईतवार यस कार्यालयका सचिव टंकमणि शर्माको अध्यक्षतामा बैठक बसी सम्बन्धित निकायले आफ्नो निकायको उद्देश्य, कार्य जिम्मेवारी र समस्या सहितको प्रतिवेदन तयार गरी यस कार्यालयमा पेस गर्न निर्देशन दिइएको र समस्या समाधानका लागि व्यापक छलफल गरिएको ।
- मिति २०७४ बैशाख ५ गते मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा काठमाडौं उपत्यका सडक बिस्तारसम्बन्धी मेलम्चीका पाइप बिछ्याउने सम्बन्धमा बैठक बसी सम्बन्धित निकायहरूलाई कार्य विभाजन गरिएको, काठमाण्डौं उपत्यकामा भैरहेको सार्वजनिक निर्माण र यातायात व्यवस्थाको प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा अन्तर्निकाय समन्वय गर्न निर्देशन दिइएको र सार्वजनिक निर्माण यातायात सेवा व्यवस्थापन तथा कार्यान्वयन समिति गठन गरिएको ।
- मिति २०७४ जेठ १८ गते मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाको प्रगति, समीक्षा एवम् आयोजना सहजीकरण सम्बन्धमा बैठक बसी आयोजनाहरूको भौतिक तथा वित्तीय कार्य प्रगति र समस्या सम्बन्धमा छलफल गरी सम्बन्धित मन्त्रालय तथा आयोजना प्रमुखहरूलाई निर्देशन दिइएको ।
- मिति २०७४।०३।०२ गते सचिव चन्द्रकुमार घिमिरेको अध्यक्षतामा पूर्वाधार निर्माण सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड तयार गर्ने सम्बन्धमा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहमा आम नागरिकले उपभोग गर्ने सडक, पुल, झोलुङ्गे पुल, शहरी पूर्वाधार तर्फ अस्पताल, बस, टर्मिनल, शहरी सुन्दरता, ढल व्यवस्थापन र सरसफाई तथा बिजुली र सञ्चार सम्बन्धी पूर्वाधारको न्यूनतम्

मापदण्ड निर्धारण गरी पूर्वाधार निर्माण एकरूपता कायम गर्न शहरी विकास, सडक विभाग, स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभागका महानिर्देशक, नेपाल टेलिकमका महानिर्देशक र नेपाल बिद्युत प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशकको संयोजकत्वमा आफू सम्बद्ध विषय क्षेत्रको मापदण्ड तर्जुमा गर्न प्राविधिक समिति गठन गर्ने तथा समितिले प्राविधिक विज्ञहरूलाई समेत संलग्न गराई २१ दिन भित्र मापदण्डको मस्यौदा तयार गरी समिति समक्ष पेस गर्न निर्देशन दिइएको ।

- मिति २०७४ असार १४ गते मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा जलवायु परिवर्तनसम्बन्धी सभा सम्मेलनमा सहभागिता सम्बन्धी विषयमा बैठक बसी नेपाल सरकारले अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा व्यक्त गरेका विभिन्न प्रतिबद्धता तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रक्रियामार्फत् सृजित दायित्व पूरा गर्न वातावरण, वाणिज्य र वैदेशिक सहयोग परिचालनमा नेपाल सरकारले बहुपक्षीय तथा द्वीपक्षीय सभा सम्मेलनमा सुसंगठित र नतिजामूलक प्रतिनिधित्व गर्ने सम्बन्धमा अपनाउनु पर्ने Modality तय गर्न ५ सदस्यीय समिति गठन गरी कार्यक्षेत्र समेत तोकिएको ।

३.१४ आर्थिक नीति विश्लेषण शाखा

- मन्त्रालयहरूबाट राष्ट्रिय नीतिसम्बन्धी अद्यावधिक विवरण संकलन गरी वेबसाइटमा राख्ने व्यवस्था मिलाइएको ।
- राष्ट्रिय नीति र आवधिक योजनाको तादात्म्यतासम्बन्धी अवस्था विश्लेषण गरिएको ।
- राष्ट्रिय नीतिहरूमध्ये पर्यटन नीति, २०६५ को प्रभाव परीक्षण तथा विश्लेषण गरिएको ।
- गत आ.व. को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा उल्लेखीत कार्यक्रम/क्रियाकलापको मन्त्रालयगत रूपमा प्रगति विवरण माग गरी समिक्षात्मक प्रतिवेदन तयार पारिएको ।
- चार नीति (राष्ट्रिय औषधि नीति, राष्ट्रिय कृषि नीति, विज्ञान तथा प्रविधि नीति, ग्रामिण खानेपानी तथा सरसफाई नीति) परीक्षणका लागि विज्ञ समुह गठन गरी परीक्षण गरिएको ।
- आ.व. ०७२/७३ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र बजेटमा निर्माण गर्नुपर्ने भनी उल्लेख भएका कानून निर्माणको अवस्था अद्यावधिक गरिएको ।
- केन्द्रीय अनुगमनअन्तर्गत टोलीमा रही गोर्खा, लमजुङ, कास्की, खोटाङ र ओखलढुङ्गा जिल्लाको पुँजीगत खर्चको प्रगति सम्बन्धमा स्थलगत अनुगमन गरिएको ।
- नीति व्यवस्थापन सँग सम्बन्धित पदाधिकारीहरूको क्षमता विकास गर्नका लागि विज्ञहरूको उपस्थितिसहितको दुई दिने गोष्ठी सम्पन्न गरिएको ।

३.१५ सामाजिक विकास शाखा

- मिति २०७३।४।३ मा सहसचिवको संयोजकत्वमा सूचना तथा संचार मन्त्रालय, संस्कृति पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय र सङ्गीत रोयल्टी सडकलन समाजका प्रतिनिधिहरू समेत सहभागी भएको बैठकबाट रोयल्टी वितरणसम्बन्धी मापदण्ड, २०७२ का आधारमा

सङ्गीत रोयल्टी वितरण सम्बन्धी कार्ययोजना तयार गर्न निर्देशन दिएअनुसार मिति २०७३।०४।०६ मा कार्ययोजना सहितको प्रतिवेदन पेस भएको ।

- मिति २०७३।४।२५ मा मुख्यसचिव डा.सोमलाल सुवेदीको संयोजकत्वमा 'गरिबका लागि सरकार' विशेष अभियान सम्बन्धमा सरोकारवाला मन्त्रालयका सचिवहरूको उपस्थितिमा बसेको बैठकले 'गरिबका लागि सरकार' अभियान कार्यान्वयन गर्न एकीकृत कार्यक्रमको ढाँचा तयार गर्ने ,आ—आफ्नो क्षेत्रगत अवधारणा १५ दिन भित्र यस कार्यालयमा उपलब्ध गराउने र २५ जिल्लामा भइरहेको गरिव घरपरिवार पहिचान कार्य २०७३ असोज मसान्तसम्म सम्पन्न गर्न सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयलाई निर्देशन दिइएको । विभिन्न मन्त्रालय तथा निकायहरूबाट प्राप्त अवधारणापत्र एकीकृत गरी कार्यक्रम तर्जुमा गरी उपलब्ध गराउन राष्ट्रिय योजना आयोगका उपाध्यक्षलाई लेखी पठाइएको ।
- मिति २०७३।५।१५ मा नेपाल औषधि लिमिटेड पुनःसंचालन गर्ने विषयमा यस कार्यालयमा सचिवको संयोजकत्वमा बसेको बैठकले ४ सदस्यीय एक कार्यटोली गठन गरी २१ दिनभित्र सुधार सम्बन्धमा विस्तृत कार्ययोजना तयार गर्न निर्देशन दिइएको ।
- मिति २०७३।५।१९ मा नेपाल सरकारका मुख्य सचिवको संयोजकत्वमा निजामती किताबखाना, विद्यालय शिक्षक किताबखाना, प्रहरी किताबखाना, निवृत्तभरण व्यवस्थापन कार्यालय, सैनिक अभिलेखालय समेतका प्रतिनिधिहरूको उपस्थितिमा निवृत्तभरणमा देखिएका विद्यमान समस्या समाधान गर्ने सम्बन्धमा बसेको बैठकले यस विषयमा साझा धारणा निर्माण गर्न ७ सदस्यीय एक कार्यटोली गठन गरी ३ महिनाभित्र यस कार्यालयमा प्रतिवेदन पेस गर्न निर्देशन दिएको ।
- मिति २०७३।६।१४ मा मुख्यसचिवको संयोजकत्वमा नेपाली महिला कामदारहरूलाई खाडी मुलुकहरूमा गैरकानुनी ढंगले पठाउँदा उत्पन्न समस्या समाधान गर्ने विषयमा सरोकारवाला मन्त्रालयका सचिवहरूको उपस्थितिमा बसेको बैठकले यस्ता गतिविधिहरूलाई निरुत्साहित गर्न र विदेशमा समस्यामा परेकोलाई उद्धार गर्न सम्बन्धित मन्त्रालयका प्रतिनिधिहरू रहेको द्रुत प्रतिकार्य समूह (Rapid Response Team) गठन गर्ने लगायतका निर्णयहरू गरेको ।
- जातीय भेदभाव र छुवाछुत अन्त्य तथा दलित अधिकार प्रवर्द्धनसम्बन्धी कार्यविधि, २०७३ मन्त्रिपरिषद्बाट स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा आएको ।
- मिति २०७३।०७।३० मा नेपाल सरकारका मुख्य सचिवको संयोजकत्वमा परराष्ट्र र वाणिज्य मन्त्रालयका सचिवहरू सहभागी भएको बैठकबाट विशाखापट्टनम पोर्ट संचालन सम्बन्धमा प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, अर्थ मन्त्रालय, परराष्ट्र मन्त्रालय र वाणिज्य मन्त्रालय समेतको प्रतिनिधि रहने गरी एक अध्ययन कार्यटोली पठाउने निर्णय

भएको । निजी क्षेत्रको तर्फबाट सो पोर्टको अधिकतम उपयोग गर्न पहल गर्ने र उक्त पोर्ट संचालनमा नआएसम्म हाल भइरहेको व्यवस्थालाई उपयोग गर्ने निर्णय भएको ।

- मिति २०७३।०८।०३ मा नेपाल सरकारका मुख्य सचिवको संयोजकत्वमा 'विभिन्न जिल्लामा व्याप्त कुपोषणको विषयमा अर्थ मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय, स्वास्थ्य मन्त्रालय र संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयका सचिवहरूको उपस्थितिमा बसेको बैठकले स्वास्थ्य मन्त्रालयलगायत विभिन्न मन्त्रालयहरूबाट सञ्चालित पोषण सहयोग कार्यक्रम, सुनौला हजार दिन कार्यक्रम, बालबालिका अनुदान कार्यक्रम र दिवा खाजाजस्ता कार्यक्रमहरूलाई समन्वय गरी प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्ने विषयमा स्वास्थ्य मन्त्रालयको संयोजकत्वमा अर्थ मन्त्रालय, संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालयका प्रतिनिधिसहितको एक कार्यदलले १५ दिन भित्र प्रतिवेदन पेस गर्ने तथा आगामी वर्षको बजेट कार्यक्रममा पोषण सम्बन्धी कार्यक्रमहरू एकीकृत रूपमा सञ्चालन गर्न मानव विकास सुचाङ्काका पछि परेका जिल्लाका बालबालिकाहरूलाई कुपोषणमुक्त गराउन उपयुक्त कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने गृहकार्य स्वास्थ्य मन्त्रालयले अन्य मन्त्रालय/निकायसँग समन्वय गरी सम्पन्न गर्ने निर्णय भएको ।
- मिति २०७३।०८।०५ मा नेपाल सरकारका मुख्य सचिवको संयोजकत्वमा अर्थ मन्त्रालय र संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयका प्रतिनिधिहरूको उपस्थितिमा बसेको बैठकले गरिव घरपरिवार पहिचानको कार्य सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयले १५ दिनभित्र सम्पन्न गरी प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, अर्थ मन्त्रालय र राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालयमा उपलब्ध गराउने । गरिव लक्षित कार्यक्रमहरू लक्षित समुदायसँग पुगे नपुगेको एवम् लाभान्वित भए नभएको सम्बन्धमा अर्थ मन्त्रालयले सम्बद्ध मन्त्रालयसँग जिल्लागत र कार्यक्रमगत स्थिति विवरण तोकिएको ढाँचामा माग गर्ने, गरिबसँग लक्षित कार्यक्रमहरूको कमीकमजोरी, सो को परिणाम र गुणस्तर अभिवृद्धि सम्बन्धमा राष्ट्रिय योजना आयोगले समीक्षा गर्ने तथा अर्थ मन्त्रालय र राष्ट्रिय योजना आयोगले आगामि आ.व.का लागि गरिबका लागि सरकार विशेष अभियानसँगै सम्बद्ध गरेर गरिव लक्षित कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्ने तथा सो कार्यका बजेट तर्जुमाका लागि सिलिङ तथा निर्देशन उपलब्ध गराउँदा नै आवश्यक पहल गर्ने ।
- मिति २०७३।०८।२० मा नेपाल सरकारका मुख्य सचिवको संयोजकत्वमा विभिन्न सरोकारवाला मन्त्रालयहरूका सचिवहरूको उपस्थितिमा बसेको बैठकले विकास आयोजनाहरूलाई हदबन्दीभन्दा बढी जग्गा उपलब्ध गराउँदा शर्त तथा सूचक सम्बन्धमा सरोकारवाला मन्त्रालयहरूले ३ दिन भित्र भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालयमा पेस गर्ने यसका आधारमा सो मन्त्रालयले परिमार्जित कार्यविधि तयार गर्ने निर्णय भएको ।

- प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्का कार्यालयका सचिव रामकुमार आचार्यको संयोजकत्वमा कृषि विकास मन्त्रालय, बाहिरीचक्रपथ आयोजना प्रमुख लगायतको उपस्थितिमा बसेको बैठकले कीर्तिपुर नगरपालिका वडा नं.१४ चोभारमा निर्माण गरिने फलफूल तथा फूलको थोक बजार निर्माण र सोही स्थानबाट बन्ने बाहिरी चक्रपथको स्थलगत अध्ययन गर्ने निर्णय भएको ।
- मिति २०७३।०९।१८ मा सम्माननीय प्रधानमन्त्रीको संयोजकत्वमा बसेको जातीय भेदभाव र छुवाछुत अन्त्य तथा दलित अधिकार प्रवर्द्धनसम्बन्धी उच्चस्तरीय समितिको बैठकले दलित अधिकारका सम्बन्धमा नेपालको संविधान, ऐन, नियम र अन्य कानूनमा भएका व्यवस्थालाई सम्बन्धित मन्त्रालय/निकायले सचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । जातीय भेदभाव तथा छुवाछुतको अन्त्य सम्बन्धी जिल्ला समन्वय समितिलाई पूर्णता दिई सक्रिय बनाउने र प्रतिवेदन प्रणालीलाई राज्यको तल्लो निकाय सम्म चुस्तदुरूस्त बनाउन गृह मन्त्रालयलाई निर्देशन दिने तथा दलित हकहितमा विभिन्न विषयगत मन्त्रालयमार्फत् सञ्चालित कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन तत् तत् मन्त्रालयले अनुगमन र निगरानी बढाउन निर्देशन दिएको ।
- मिति २०७३/१०/११ मा मुख्यसचिवको संयोजकत्वमा बसेको अपांगता भएका व्यक्तिहरूविरूद्ध हुने भेदभाव अन्त्य र निजहरूको उत्थान, विकास र अधिकारको प्रवर्द्धनसम्बन्धी संयन्त्रको सल्लाहकार समितिको बैठकले अपांगता भएका व्यक्तिहरूलाई दिइने सामाजिक सुरक्षा भत्ता समयसापेक्ष बनाउने, सबै प्रदेशमा एक एक वटा सामुदायिक अपाङ्गता पुनस्थापना केन्द्र बनाउने र सार्वजनिक प्रकृतिका सबै संरचना अपाङ्गमैत्री बनाउनेलगायतका निर्णयहरू गरेको ।
- मिति २०७३।११।०८ मा नेपाल सरकारका मुख्यसचिव डा.सोमलाल सुवेदीको संयोजकत्वमा शिक्षा मन्त्रालयका सचिव र सो मन्त्रालय मातहतका निकायहरूको उपस्थितिमा चालु शैक्षिक सत्रका लागि समयमै विद्यालयस्तरको पाठ्यपुस्तक छपाई र वितरण गर्ने र सो को नियमित अनुगमन गर्न शिक्षा मन्त्रालयलाई निर्देशन दिने निर्णय भएको ।
- यस अवधिमा ५ वटा जिल्लाका विभिन्न कार्यालयहरूको सेवाप्रवाहको अनुगमन तथा सेवाग्राही सर्भेक्षण गरी प्रतिवेदन पेस गरिएको ।

३.१६ सूचना प्रविधि शाखा

- हेलो सरकार कक्षमा सञ्चालनमा रहेको गुनासो पोर्टललाई थप प्रभावकारी एवम् आम जनताको पहुँचमा पुऱ्याउने उद्देश्यले परिमार्जन तथा पुनर्निर्माण गरिएको । आ.व. २०७४।७५ साउन महिनाभित्र सञ्चालनमा ल्याउने तयारी गरिएको ।

- हेलो सरकारमा विभिन्न स्रोत (टेलिफोन, सर्ट म्यासेज सर्भिस –एस.एम.एस., इमेल, फेसबुक, ट्वीटरलगायत) हरूबाट आउने गुनासाहरूलाई एकीकृत गरी एउटै प्रणालीअन्तर्गत राख्ने प्रयोजनाका लागि Call Center Solution खरिदको लागि सम्झौता गर्ने कार्य सम्पन्न भई सकेको र सोको परीक्षण गर्ने कार्य भइरहेको । आ.व. २०७४।७५ भदौ महिनासम्म प्राप्त Hardware तथा Application Software हरूलाई यस कार्यालय र क्षेत्रिय कार्यालयहरूमा समेत विस्तार गर्न र नयाँ निर्मित गुनासो पोर्टलमा समेत Integration गर्ने लक्ष्य रहेको ।
- सबै सार्वजनिक निकायहरूबाट मौजुदा सूचीका लागि आह्वान हुने सूचना; सोका लागि निर्धारण हुने योग्यताको विवरण; सो सम्बन्धमा इच्छुक व्यक्ति, फर्म, संस्था वा कम्पनीबाट संकलन गरिने निवेदन; र उक्त निवेदन उपर जाँचबुझ गरी मौजुदा सूची प्रकाशन गर्ने सम्मको प्रक्रियालाई स्वचालित प्रणालीमार्फत् गर्न सकिने गरी सबै सार्वजनिक निकायहरूले प्रयोग गर्ने गरी e-Shuchi Web Portal को निर्माण कार्य सम्पन्न भएको र आ.व. २०७४।७५ मा सञ्चालनमा ल्याउने लक्ष्य रहेको ।
- कार्यालयका सबै सार्वजनिक निकायको वेबसाईटमा एकरूपता ल्याउन प्रयोजनाका लागि तयार गरिएको केन्द्रीय CMS प्रणालीको निर्माण कार्य सम्पन्न भएको र आ.व. २०७४।७५ मा सञ्चालनमा ल्याउने लक्ष्य रहेको छ ।
- यस कार्यालयको प्रयोजनाका लागि आवश्यक पर्ने विभिन्न IT Equipment's हरूको खरिद प्रक्रिया सम्पन्न गरेको ।
- कार्यालयको आन्तरिक नेटवर्कलाई सुधार गर्न आवश्यक Hardware हरू खरिद गर्ने कार्य सम्पन्न भईसकेको र सो को Installation र Configuration को काम भइरहेको ।
- कार्यालयको पार्किङलाई व्यवस्थित गर्ने प्रयोजनाका लागि Vehicle Barrier, कार्यालयको भवन प्रवेशलाई व्यवस्थित गर्न Flap Gate तथा मिटिङ हलहरूमा मोबाईल टेलिफोनबाट हुने बाधाव्यवधानहरूलाई शून्य गर्न Signal Jammer हरू खरिदका लागि सम्झौता गर्ने कार्य सम्पन्न भई जडानको प्रक्रियामा रहेको ।

३.१७ मानव अधिकार प्रवर्द्धन शाखा

- नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय अनुबन्ध, १९६६ को ऐच्छिक अभिलेख (Optional Protocol to International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) मा रहेको प्रावधान अन्तर्गत नेपाल राज्यका विरुद्ध विभिन्न व्यक्तिहरूका तर्फबाट संयुक्त राष्ट्रसंघीय मानव अधिकार समितिमा दायर गरिएका उजुरीहरूको सम्बन्धमा सम्बन्धित समितिबाट नेपालको स्थायी नियोग, जेनेभामार्फत् माग भएको जवाफ (Response) तयार गरी परराष्ट्र मन्त्रालयमार्फत् जेनेभामा पठाइएको ।
- मानव अधिकार परिषद्को विशेष प्रणाली अन्तर्गतका Secretariat of the Human Rights Council Advisory Committee ले पठाएको Questionnaire of Secretariat of the Human

Rights Council Advisory Committee on Regional Arrangements for the Promotion and Protection of Human Rights को सम्बन्धमा जवाफ तयार गरी परराष्ट्र मन्त्रालयमार्फत् जेनेभा पठाइएको ।

- चौथो मानव अधिकार कार्ययोजना र लैङ्गिक हिंसा अन्त्य तथा लैङ्गिक सशक्तीकरण राष्ट्रिय रणनीति तथा कार्ययोजना कार्यान्वयन सम्बन्धमा संखुवासभा, सुनसरी र सिरहा जिल्लामा अनुगमन गरी पृष्ठपोषण संकलन गरिएको ।
- विश्व मानवअधिकार दिवशको उपलक्ष्यमा जलपान समारोह सम्पन्न गरिएको ।
- मानव अधिकार परिषद्को विशेष प्रणालीअन्तर्गतका विशेष समाधिक्षकहरूले नेपाल मानव अधिकार सम्बन्धमा उठाएका विभिन्न विषयहरूका सम्बन्धमा जवाफ पठाइएको ।
- राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट गरिएका सिफारिशहरू कार्यान्वयनको लागि सम्बन्धित मन्त्रालयमा लेखी पठाइएको ।
- मानव अधिकारको विश्वव्यापी आवधिक समिक्षाको दोस्रो चक्रअन्तर्गत संयुक्त राष्ट्रसंघको मानव अधिकार परिषद्समक्ष नेपालले पेस गरेको दोस्रो प्रतिवेदनउपर विभिन्न राष्ट्रहरूबाट प्राप्त १५२ वटा सिफारिशहरूको कार्यान्वयनको लागि सिफारिश कार्यान्वयन कार्ययोजना तयार गरी नेपाल सरकार मन्त्रालय/ केन्द्रीयस्तरका निकायहरूको राय /परामर्श माग गरी एकीकृत गर्ने क्रममा रहेको ।
- नेपाल सरकार (कार्यसम्पादन नियमावली) (चौथो संशोधन), २०७३ नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्बाट स्वीकृत भइ लागू भएको ।
- राष्ट्रपति तथा उपराष्ट्रपतिको पारिश्रमिक, सेवाको शर्त र सुविधासम्बन्धी विधेयक नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्बाट स्वीकृत भइ संसदमा दर्ता गरिएको ।
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक सहमतिको लागि कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालयमा पठाइएको ।
- विश्वव्यापी आवधिक समिक्षामार्फत् प्राप्त सिफारिश कार्यान्वयन कार्ययोजना नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्बाट स्वीकृत भएको ।
- मानव अधिकार सेवाको गठन, सञ्चालन र सेवाका शर्तहरू व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक, २०७३ परामर्शका लागि लोक सेवा आयोगमा पठाइएको ।
- लैङ्गिक हिंसा अन्त्य विरुद्धको १६ दिने अभियानका क्रममा २०७३/८/२२ गते सरोकारवाला पक्षहरूसँग कार्यक्रम सम्पन्न गरेको ।
- मानव अधिकार उल्लंघन तथा लैङ्गिक हिंसाविरुद्ध परेका उजुरीहरू आवश्यक कारवाहीका लागि सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाइएको ।
- प्रधानमन्त्री, मुख्य सचिव एवम् कार्यालयलाई सम्बोधन गरी प्राप्त निवेदन र ज्ञापनपत्र कार्यान्वयनको लागि सम्बन्धित निकायमा पठाइएको ।

- लैंगिक हिंसा अन्त्य तथा लैंगिक सशक्तीकरणसम्बन्धी राष्ट्रिय रणनीति तथा कार्ययोजना (२०६९/०७०-२०७३/०७४) (आ.व.२०७२ /२०७३) कार्यान्वयन प्रगति विवरण वेबसाईटमा राखिएको ।
- मानव अधिकारको राष्ट्रिय कार्ययोजनासम्बन्धी कार्यशाला गोष्ठी झापा र मोरङ जिल्लामा आयोजना गरिएको ।
- लैङ्गिक विभेदमा आधारित हिंसाविरुद्धको कार्यसञ्चालन कार्यविधि, २०६८ को पुनः मुद्रणसम्बन्धी कार्यक्रम मिति २०७३/४/१४ मा गरिएको ।
- राष्ट्रिय मानव अधिकार कार्य योजना तथा लैङ्गिक हिंसा अन्त्य तथा लैङ्गिक सशक्तीकरणसम्बन्धी कार्ययोजनाको कार्यान्वयनको अवस्थासम्बन्धी कार्यक्रम गोरखा र तनहुँ जिल्लामा मिति २०७३/५/२६ देखि २०७३/६/१ सम्म सम्पन्न गरिएका ।
- लैङ्गिक हिंसासम्बन्धी कार्ययोजनाको कार्यान्वयनको प्रगति मन्त्रालयगत रूपमा संकलन गरी प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको वेबसाईटमा मिति २०७३/९/१५ मा विवरण राखिएको ।
- लैङ्गिक हिंसासम्बन्धी अनुगमन झापा र इलाम जिल्लामा मिति २०७४/२/१७ देखि २०७४/२/२३ सम्म सम्पन्न गरिएको ।
- राष्ट्रिय मानव अधिकार कार्ययोजना तथा लैङ्गिक हिंसा अन्त्य तथा लैङ्गिक सशक्तीकरणसम्बन्धी कार्ययोजना कार्यान्वयन अवस्थाबारे छलफल अन्तरक्रिया कार्यक्रम मोरङ जिल्लामा साथै विद्यालयस्तरीय प्रशिक्षण कार्यक्रम झापा जिल्लाको वीरेन्द्र माध्यामिक विद्यालयमा २०७३ फागुनमा सम्पन्न गरिएको ।

३.१८ योजना तथा अनुगमन शाखा

- केन्द्रीय अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिको बैठकसम्बन्धी कार्यहरू तीन (३) पटक बैठक बसी भएका ४० बटा निर्णय कार्यान्वयन गर्न सम्बन्धित निकायहरूमा पठाइएको । ४५औँ बैठक संयुक्त बजार अनुगमनलाई प्रभावकारी तुल्याउने, ४६ औँ बैठक पुँजीगत खर्चलाई थप गतिशीलता दिने र ४७ औँ बैठक सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ बमोजिमका अनुगमन समितिहरूलाई थप गतिशीलता दिने एवम् अन्य जनचासोका समसामयिक विषयहरू सम्बोधन गर्ने सम्बन्धमा सम्पन्न भएका ।
- 'सिधा कुरा प्रधानमन्त्री सँग' टेलिभिजन कार्यक्रमको अभिलेखीकरण एवम् गुनासो सम्बोधन सम्बन्धमा श्रव्यदृश्य सामाग्रीका आधारमा १६ भाग (१३-२९) को लिखित अभिलेख तयार गरिएको । प्राप्त गुनासाहरूको उत्तर सम्बन्धित मन्त्रालयहरूबाट मागी सम्माननीय प्रधानमन्त्रीलाई नियमित रूपमा अवगत गराइएको ।

- अनलाईन पोर्टल gunaso.opmcm.gov.np/monitoring मा प्रगति अद्यावधिकीकरण: चालु आर्थिक वर्षमा कार्यान्वयन गर्ने प्राथमिकताहरू र सो को कार्यान्वयन कार्ययोजना अनलाईन पोर्टलमा प्रविष्टि गरी मासिक रूपमा प्रगति अद्यावधिकीक गरी कागजविहीन/कम कागजयुक्त अनुगमनलाई प्रवर्द्धन गरिएको ।
- नेपाल सरकारका आवधिक प्रगति प्रतिवेदनहरू (१०० दिन लगायत) को तयारी एवम् सार्वजनिकीकरण ।
- आर्थिक वर्ष २०७३/७४ का लागि सबै मन्त्रालयहरूको नतिजामूलक कार्यसम्पादन सूचकको मस्यौदा तयार गरी पेस गरिएको । अनलाईन अनुगमनका साथै कार्यसम्पादन करारमा उक्त सूचकहरू उपयोग हुने ।
- आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को नेपाल सरकारको नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी व्यवस्थापिका—संसद्समक्ष पेस भएको ।
- राष्ट्रिय अनुगमन तथा मूल्याङ्कन दिग्दर्शनमा समेटिएको राष्ट्रिय योजना आयोग अ.मू.फा.नं.(३) बमोजिमको मविसस समितिको बैठकका लागि संकलन गर्नुपर्ने विवरण कार्यालय र अन्तर्गतका निकायबाट सङ्कलन गरी एकीकृत प्रतिवेदन चौमासिक रूपमा तयार गरिएको ।
- कार्यालयको संक्षिप्त परिचय, दूरदृष्टि, उद्देश्य, रणनीतिलगायत कार्यालयका लागि निर्दिष्ट कानूनहरू, कार्यालयको संगठन संरचना, गत आर्थिक वर्षको यथार्थ खर्च तथा उपलब्धि र चालु आर्थिक वर्ष (२०७३।७४) को ८ महिनाको खर्च समेटिएको कार्यालयको प्रगति विवरण तयार गरी मन्त्रालयगत प्रगति विवरण नामक पुस्तकमा समावेश गरिएको ।
- कार्यालयको मध्यावधि खर्च संरचना (MTEF) तयार गरी योजना आयोगमा पठाइएको ।
- सुशासन र मानव अधिकारसम्बन्धी विवरण तयार गरी चौधौँ योजनाको दस्तावेजमा समावेश गरिएको ।
- आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को लागि कार्यालयको अनुमानित बजेट तथा कार्यक्रम निर्माण गरिएको ।
- विभिन्न स्रोतबाट प्राप्त अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदनका सुझावहरू अध्ययन तथा विश्लेषण गरी उपयुक्त एवम् कार्यान्वयनयोग्य सुझावहरू कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित निकायहरूमा पठाइएको ।
- सेवा प्रवाहको अनुगमन: केन्द्रस्तर ३, जिल्लास्तर ३ पटक (इलाम, मोरङ र कैलाली) ।
- विभिन्न माध्यमबाट प्राप्त निवेदन एवम् ज्ञापनपत्रको कार्यान्वयन । चौमासिक अवधिको शाखागत प्रगति विवरण तयार पारिएको ।

३.१९ विपत् व्यवस्थापन

- प्रधानसेनापतिको सैनिक सहायक अड्डा, विशेष कार्यालयबाट प्रधानमन्त्रीको कार्यालयलाई सम्बोधन गरी नियमितरूपमा प्राप्त हुन आएका विशेष जाहेरीमा उल्लेखित विषयहरूको कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित निकायहरूमा पत्राचार गरिएको ।
- राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणमा हुने र सरकारी संस्था परिचालनसम्बन्धी सिफारिश समितिको बैठकमा सहभागिता जनाइएको ।
- विपद्सँग सम्बन्धित मागपत्र/ज्ञापनपत्र/निवेदनहरू आवश्यक कारवाहीको लागि सम्बन्धित निकायमा पठाइएको ।
- राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण नीति तथा रणनीतिक कार्ययोजना, २०१६-२०३० को तर्जुमाका लागि गठित व्यवस्थापन समितिको बैठकमा सहभागिता जनाइएको ।
- चालु आ.व.को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रममा उल्लेख भएअनुसार भूकम्प प्रभावित रामेछाप, ओखलढुंगा, गोरखा र धादिङ जिल्लामा भइरहेको पुनर्निर्माण कार्यको अनुगमन गरी प्रतिवदेन गरिएको ।

भावी कार्यदिशा

नेपालको संविधान, नेपाल सरकार कार्यविभाजन तथा कार्यसम्पादन नियमावली, सुशासन ऐन तथा नियमावली एवम् अन्य प्रचलित ऐन, नियम र कानूनले तोकेबमोजिम प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको भावी कार्यदिशा देहायबमोजिम रहेको छः

१. सुशासनको नेतृत्वदायी र उत्कृष्ट निकायको रूपमा विकास गर्ने

नेपाल सरकारको मन्त्रालयस्तरको निकायमध्ये प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय सर्वोच्च निकाय भएकोले यस कार्यालयलाई सुशासनको नेतृत्वदायी र उत्कृष्ट निकायको रूपमा विकास गरिनेछ । यसका लागि पूर्वाधार विकासमा सुधार, मानव संसाधन विकास, सूचना प्रविधिमा सुधार, अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रणालीमा सुधार, शासकीय सुधार, नीति विश्लेषण र डेस्क प्रणालीमा सुधार, अभिलेख व्यवस्थापनमा सुधारलगायतका सुधारहरू ठोस रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

२. संविधान कार्यान्वयन, ऐन, नियम निर्माण र संशोधन

नेपालको संविधानबमोजिम निर्माण गर्नुपर्ने नयाँ कानूनहरूको निर्माण, विद्यमान कानूनहरूमा संशोधन र परिमार्जन गर्ने कार्यलाई उच्च प्राथमिकता दिइनेछ ।

३. संघीय प्रणालीअनुरूप सार्वजनिक प्रशासनको पुनर्संरचना

नेपालको संविधानबमोजिम संघीय प्रणालीअनुरूप हुने गरी कार्यजिम्मेवारी निर्धारण, संगठन संरचना निर्माण, अन्तर-सरकारी सम्बन्ध र समन्वय, वित्तीय संघीयता, प्रशासनिक पुनर्संरचनाजस्ता विषयहरूमा अध्ययन र विश्लेषण गरी संघीयता कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाइने छ । प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको भूमिकाको पुनरावलोकन गरी पुनर्संरचना गरिनेछ ।

४. भ्रष्टाचार नियन्त्रण र सुशासन प्रवर्द्धन

भ्रष्टाचार नियन्त्रण र सुशासन प्रवर्द्धनको लागि अनुचित कार्यसम्बन्धी ऐन, नियम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । यसका लागि प्रवर्द्धनात्मक, निरोधात्मक र दण्डात्मक रणनीति अवलम्बन गरी भ्रष्टाचारप्रति शून्य सहनशीलताको नीति कार्यान्वयन गरिनेछ । नागरिकका गुनासाहरूको उचित संवोधनका लागि गुनासो फछ्यौटलाई प्रभावकारी बनाइनेछ । साथै हेलो सरकारको क्षमता विकास गरिनेछ ।

५. अनुगमन तथा मूल्यांकन पद्धतिमा सुधार

राष्ट्रिय गौरवका आयोजनालगायत अन्य ठूला आयोजना/परियोजनाहरूको निर्माणलाई गति दिन ती आयोजनाहरूको प्रभावकारी अनुगमन गरिनेछ । साथै अनुगमन तथा मूल्यांकनलाई प्रभावकारी बनाउन सहभागितामा आधारित अनुगमन प्रणालीको कार्यान्वयन गरिनेछ । अनुगमन गर्दा निकायगत समन्वयका आधारमा गरिनेछ । अनुगमन सूचकहरू तयार गरी अनुगमन प्रतिवेदनले औल्याएका सुझावहरूको कार्यान्वयन गरिनेछ ।

६. सार्वजनिक प्रशासन तथा शासकीय सुधार

सार्वजनिक प्रशासनमा नतिजामूलक कार्यसम्पादन व्यवस्थापन प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ । कार्यसम्पादन सम्झौता र कार्यसम्पादन करारमा सुधार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । नतिजामूलक कार्यसम्पादन ढाँचा (Result Framework) तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

७) भौतिक पूर्वाधार विकास सुधार

कार्यालयको लेआउट मिलाउने, भौतिक पूर्वाधार निर्माण, सरसफाई व्यवस्थापन, सुरक्षा व्यवस्था, तालिम कक्षको व्यवस्था, पार्किङ व्यवस्थापन, पुस्तकालय व्यवस्थापन, केन्द्रीय अभिलेख भण्डारण केन्द्रलगायतका भौतिक पूर्वाधार विकास गरिनेछ ।

८) मानव संसाधन विकास

सूचना प्रविधि तालिम, व्यवहारगत तालिम, व्यवस्थापन तालिम, अन्तर्राष्ट्रिय अनुभवको आदानप्रदान तालिम, अध्ययन अवलोकन भ्रमण, आचारसंहितालगायतका विषयहरूमा थप सुधार गरिनेछ ।

९) विद्युतीय सुशासन

नेपाल सरकारको एकीकृत पोर्टल संचालनमा ल्याइनेछ । हेलो सरकारको गुनासा फछ्यौट, कागजरहित (Paperless) कार्य पद्धतिको विकास, e-attendance, e-registration system लगायतका विषयहरूमा सुधार गरिनेछ ।

१०) नीति विश्लेषण र डेस्क प्रणालीमा सुधार

नेपाल सरकारका नीतिहरूको पुनरावलोकन गरी नीति विश्लेषणलाई तथ्यमा आधारित बनाइनेछ । साथै डेस्क प्रणालीमा थप सुधार ल्याई कार्यान्वयन गरिनेछ ।

११) अभिलेख व्यवस्थापनमा सुधार

मन्त्रिपरिषद्का निर्णयहरूका साथै कार्यालयको अभिलेख व्यवस्थापनमा थप सुधार गरिनेछ । अभिलेखको विद्युतीय व्यवस्थापनको लागि जिडिटल रूप तयार गरी संरक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

१२) आर्थिक अनुशासन र आन्तरिक नियन्त्रण

आन्तरिक नियन्त्रणलाई प्रभावकारी बनाइनेछ । सार्वजनिक खर्चको प्रभावकारी व्यवस्थापन गरी आर्थिक अनुशासन र मितव्ययिता कायम गरिनेछ । शून्य बेरुजुको अवधारणालाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

१३) नतिजामूलक व्यवस्थापन प्रणाली लागू गर्ने

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयका कार्य र क्रियाकलापहरूको सूची तयार गरी नतिजामूलक कार्यसम्पादन ढाँचा र कार्यविवरण तयार गरिनेछ ।

१४) उच्च व्यवस्थापन समूह (Senior Management Team) को नियमित बैठक बसी शासकीय सुधारका लागि ठोस कार्ययोजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

परिच्छेद ५

उपसंहार

नेपालको संविधानले सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, पारदर्शी, भ्रष्टाचारमुक्त, जनउत्तरदायी र सहभागितामूलक बनाउँदै राज्यबाट प्राप्त हुने सेवा सुबिधामा जनताको समान र सहज पहुँच सुनिश्चित गरी सुशासनको प्रत्याभूति गर्ने कुरा उल्लेख गरेको छ । सुशासन पाउनु प्रत्येक नागरिकको अधिकार भएको हुँदा सार्वजनिक प्रशासनलाई पनि थप सबल, सक्षम र प्रभावकारी बनाउन आवश्यक भएको छ ।

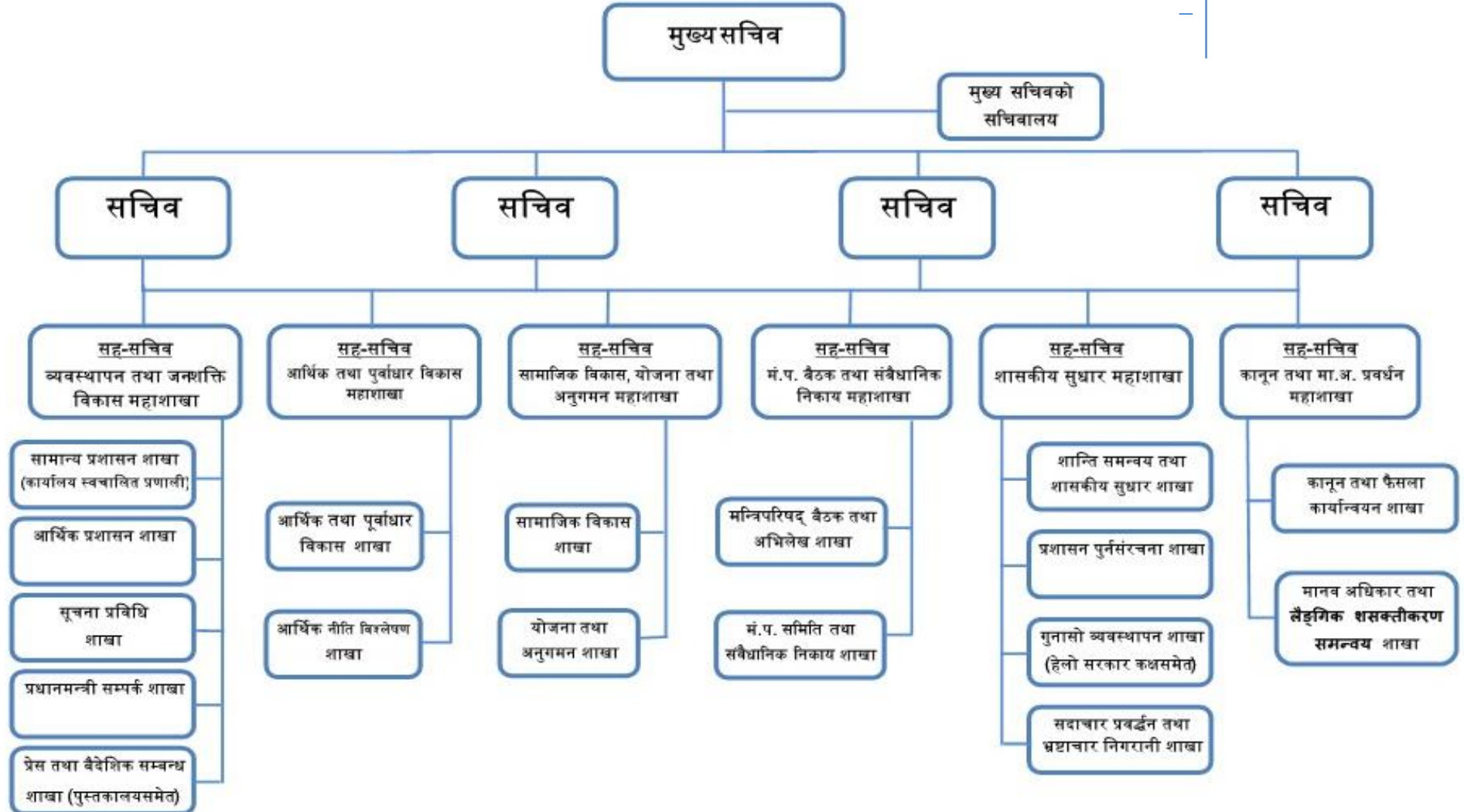
वर्तमान समयमा सरकारको प्रमुख कार्यजिम्मेवारी संविधानको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्दै संक्रमणकालीन अवस्थाको उचित व्यवस्थापन गर्नु रहेको छ । संविधानले परिलक्षित गरेका आर्थिक सामाजिक रूपान्तरणका लक्ष्यहरू प्राप्तिका लागि संवैधानिक व्यवस्थाअनुरूप हुने गरी संघीय ढाँचाको प्रशासन निर्माण, प्रत्येक तहको कार्यजिम्मेवारी निर्धारण, संगठन संरचना निर्माण र विकास, मानव संसाधन व्यवस्थापन र समायोजन, वित्तीय संघीयतालगायतका विषयहरूमा पर्याप्त अध्ययन र विश्लेषण गरी संक्रमणकालको छिटो व्यवस्थापन गर्न आवश्यक रहेको र सरकारले सो अनुभव गर्न विभिन्न प्रयासहरू गरिरहेको अवस्था छ ।

प्रस्तुत प्रतिवेदनले प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयबाट आर्थिक वर्ष २०७३।७४ मा सम्पादन गरेका कार्य र क्रियाकलापहरूलाई नागरिकसमक्ष ल्याउनुका साथै कार्यालयको भावी कार्यदिशालाई समेत दिशानिर्देश गरेको छ । यस कार्यालयलाई समग्र शासन व्यवस्थाको सुशासनको नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्न सक्षम बनाउन कार्यालयको भौतिक व्यवस्थापन, मानव संसाधन व्यवस्थापन, विद्युतीय सुशासन, अनुगमन र मूल्यांकन, डेस्क प्रणाली, अन्तरिक नियन्त्रण र आर्थिक अनुशासनजस्ता पक्षहरूमा ठोस कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गर्न कार्यालय प्रतिवद्ध रहेको छ ।

संविधानले परिकल्पना गरेका आर्थिक समृद्धि र विकास, सामाजिक रूपान्तरण, पूर्वाधार विकास, गरिबी, बेरोजगारी र असमानताको न्यूनीकरण एवम् शासकीय व्यवस्थामा थप प्रभावकारिता ल्याई सुशासन कायम गर्न एवम् समग्र नेपाली जनताको जीवनस्तरमा सार्थक र गुणात्मक परिवर्तन ल्याई समृद्ध, समुन्नत, गतिशील र न्यायपूर्ण समाजको निर्माणमा सहयोग पुऱ्याउन प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय प्रतिवद्ध र कटिबद्ध रहेको छ । संवैधानिक र कानूनी दायित्वअनुरूप आगामी दिनमा आफ्ना कार्य र क्रियाकलापलाई थप गतिशील र प्रभावकारी बनाउन कार्यालय सँधैँ लागि रहनेछ ।

अनुसूची १

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको संगठन संरचना

अनुसूची २

राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरूको आ.व. २०७३।७४ को वार्षिक प्रगति

क्र.सं.	आयोजना	भौतिक प्रगति (%)	वित्तीय प्रगति(%)
१.	सिक्टा सिंचाइ आयोजना	९१	७७.९
२.	बबई सिंचाइ आयोजना	१००	९८.६
३.	रानीजमरा कुलरीया सिंचाइ आयोजना	९५.७	९३.६
४.	भेरी बबई डाइभर्सन बहुउद्देश्यीय आयोजना	९६.१	९३.९
५.	माथिल्लो तामाकोशी जलविद्युत आयोजना	७२	६१.७
६.	बुढिगण्डकी जलविद्युत आयोजना	९५	९५
७.	पश्चिम सेती जलविद्युत आयोजना	अप्राप्त	अप्राप्त
८.	गौतम बुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल, भैरहवा	५८	२८.२
९.	पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल	२५	५.४
१०.	दोस्रो अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल, बारा	७३.५	७.५
११.	पशुपति क्षेत्र विकास कोष	६५	६३
१२.	लुम्बिनी क्षेत्र विकास कोष	७८	७७.९
१३.	पुष्पलाल (मध्य पहाडी) लोकमार्ग	१००	७२.१
१४.	रेल्वे तथा मेट्रो विकास आयोजना)	९९.९	९९.७
१५.	हुलाकी लोकमार्ग	९१.३	९३.३
१६.	उत्तर दक्षिण (कोशी) लोकमार्ग	१००	९८.७
१७.	उत्तर दक्षिण (कालीगण्डकी कोरिडोर) लोकमार्ग	९६	९७.१
१८.	उत्तर दक्षिण (कर्णाली) लोकमार्ग	९५.५	८२.९
१९.	काठमाण्डौ तराई-मधेस द्रुतमार्ग	०.२	६.१
२०.	मेलम्ची खानेपानी आयोजना	८१.७	९२.७
२१.	राष्ट्रपति चुरे संरक्षण कार्यक्रम	९३.२	९३.२